
بسم الله الرحمن الرحيم

Bëhu i vërtetë

Tiranë, 2026

Titulli: **Bëhu i vërtetë**

Përgatitur nga: **Qendra "El-Mearif" për Hartim dhe Verifikim**

E përktheu nga arabishtja: **Haxhi Shejkh Vullnet MERJA**

E redaktoi: **Sonila QAZIMI**
E korrektoi: **Ma. Isra MERJA**

Përkujdesja kompjuterike: **Sabrie FEZA**

Kopertina: **Sabrie FEZA**

Botoi: **Fondacioni i Kur'anit - Tiranë, 2026**

HYRJE

Me emrin e Allahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit.

Falënderimi i takon Allahut, Zotit të botëve. Paqja dhe bekimet qofshin mbi zotërinë tonë Muhamedin dhe familjen e tij të pastër!

E më pas:

E vërteta është një nga virtytet themelore të edukimit dhe lidhet ngushtë me besimin e njeriut, me marrëdhënien e tij me Allahun dhe me sjelljen e tij në marrëdhënie me njerëzit dhe shoqërinë.

Kur'ani Famëlartë e konsideron të vërtetën si një nga cilësitë e njerëzve të devotshëm. Allahu i Madhëruar thotë:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

"O ju që keni besuar! Kijeni frikë Allahun dhe bëhuni me të vërtetët."[1]

[1] Sure "Et-Teube", ajeti 119.

Po ashtu, hadithet e transmetuara nga Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* dhe imamët e Ehli Bejtit *(paqja qoftë mbi ta!)* e kanë cilësuar të vërtetën si kreun dhe shtyllën e besimit, veshjen e fesë dhe shpirtin e fjalës. Ato kanë theksuar gjithashtu se tek e vërteta qëndron përmirësimi i çdo gjëje.

E vërteta është e kundërta e gënjeshtrës. Ajo shfaqet zakonisht në të folur. Megjithatë, që njeriu të jetë i vërtetë, si në fjalë, ashtu edhe në vepra, është e domosdoshme që fjalët dhe veprimet e tij të përputhen me gjendjen e tij të brendshme.

Është e nevojshme të shpjegohen shëmtia e gënjeshtrës, pasojat dhe dëmet e saj. Kjo sepse edukimi për sinqeritetin, kërkesa për ta përvetësuar atë dhe nxitja drejt saj në Kur'anin Famëlartë dhe në Sunetin e bekuar synojnë t'i edukojnë individët dhe shoqëritë që të largohen nga gënjeshtra.

Ky libër, "Bëhu i vërtetë", pjesë e serisë "Furnizimi i predikuesve", përmban një sërë mësimesh që shpjegojnë konceptet e së vërtetës dhe të gënjeshtrës, ndikimin e tyre në sjelljen e individit dhe të shoqërisë, si dhe rolin që luajnë në forcimin ose rrënimin e themeleve të shoqërisë.

Falënderimi i takon Allahut, Zotit të botëve.

Qendra e Diturisë për Hartim dhe Verifikim

MËSIMI I PARË

Vlera e të vërtetës

Temat kryesore të ligjëratës:

1. Vlera e të vërtetës në hadithe.
2. Vlera e të vërtetës në Kur'an.

Hadithi hyrës

Transmetohet nga Ebu Kehmesi, i cili ka thënë: I thashë imam Xha'ferr Sadikut *(Paqja qoftë mbi të!):* "Abdullah ibn Ebi Ja'furi të dërgon selame." Imami tha: *"Paqja qoftë mbi ty dhe mbi të! Kur ta takosh Abdullahun, përcillja selamin tim dhe thuaji: 'Xha'ferr ibn Muhamedi të thotë: Shiko se me çfarë e arriti Aliu pozitën që kishte pranë të Dërguarit të Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) dhe përmbaju asaj. Vërtet, Aliu e arriti atë pozitë*

pranë të Dërguarit të Allahut vetëm falë vërtetësisë në të folur dhe përmbushjes së amanetit.'"[2]

Së pari: Vlera e të vërtetës në hadithe

Vërtetësia është një nga virtytet më të larta dhe më madhështore morale. Ajo është burim i shumë cilësive të mira morale. Allahu i Madhëruar i ka urdhëruar besimtarët të jenë të vërtetë në të gjitha gjendjet e tyre.

Në porosinë që i Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* i dha imam Aliut *(Paqja qoftë mbi të!),* thuhet: *"O Ali! Po të porosis të përvetësosh disa cilësi, prandaj mbaji mend mirë ato që po të them."* Pastaj tha: *"O Allah, ndihmoje atë! E para prej tyre është vërtetësia. Mos lejo që nga goja jote të dalë kurrë një gënjeshtër…"*[3]

Fakti që i Dërguari i Allahut e vendosi këtë porosi përpara të gjitha porosive të tjera tregon se ajo ka një rëndësi të veçantë dhe është themelore për besimtarin.

Po ashtu, janë transmetuar shumë hadithe që dëshmojnë për rëndësinë e vërtetësisë. Ndër to është edhe thënia e imam Xha'ferr Sadikut *(Paqja qoftë mbi të!)*, i cili ka thënë: *"Ftojini*

[2] Shejh El-Kulejni, "El-Kafij", vëll. 2, f. 104, kapitulli "Es Sidku ue edaul emaneti", hadithi nr. 5.

[3] Shejkh El-Kulejnij, "El-Kafj"i, vëll. 8, f. 79, "Uesaja en-Nebij lil imami Ali", hadithi nr. 33.

njerëzit drejt së mirës pa përdorur gjuhët tuaja, në mënyrë që ata të shohin tek ju përpjekjen, vërtetësinë dhe devotshmërinë."[4]

Së dyti: Hadithe mbi vlerën e vërtetësisë

Transmetohet se i Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: *"Vërtet, më i afërti me mua nesër (në Ditën e Kiametit) dhe ai që ka më shumë të drejtë për ndërmjetësimin (shefatin) tim është ai që është më i vërteti në të folur, më besniku në përmbushjen e amanetit, më i miri në moral dhe më i afërti me njerëzit."*[5]

Së treti: Rreziku i gënjeshtrës

Gënjeshtra është një nga veset më të rrezikshme, prej të cilave besimtari duhet të largohet. Nëse vërtetësia qëndron në majën e virtyteve, atëherë gënjeshtra qëndron në majën e veseve.

Imam Muhamed El-Bakir *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Allahu i Madhëruar i ka vënë së keqes dryna dhe çelësat e*

[4] Shejkh El-Kulejnij, "El-Kafij", vëll. 2, f. 105, kapitulli "Es-Sidku ue edaul emaneti", hadithi nr. 10.

[5] Shejkh Saduku, "El-Emalij", f. 598, verifikuar nga Departamenti i Studimeve Islame, Instituti El-Bi'theh, Kum; botues: Qendra e Shtypit dhe Botimeve e Institutit El-Bi'theh, botimi i parë, 1417 hixhri.

atyre drynave i ka bërë pijet dehëse, por gënjeshtra është edhe më e keqe se pijet dehëse."[6]

Po ashtu, ai *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Vërtet, gënjeshtra është shkatërrimi i besimit."*[7]

Transmetohet se imam Ali Er-Rridai *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: I Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* u pyet: "A mund të jetë besimtari frikacak?" Ai u përgjigj: "Po."

U pyet: "A mund të jetë koprrac?" Ai u përgjigj: "Po."

U pyet: "A mund të jetë gënjeshtar?" Ai u përgjigj: "Jo."[8]

Vlera e të vërtetës në Kur'anin Famëlartë

Vërtetësia është një nga virtytet më të larta morale që trajton Kur'ani Famëlartë. Ky virtyt rrallëherë gjendet te një njeri pa u shoqëruar me cilësi të tjera të mira morale.

[6] Shejkh El-Kulejnij, "El-Kafij", vëll. 2, f. 339, kapitulli "El Kidhbu", hadithi nr. 3.

[7] Shejkh El-Kulejnij, "El-Kafij", vëll. 2, f. 339, kapitulli "El Kidhbu", hadithi nr. 3.

[8] El-Hurr El-Amilij, "Uesailu Esh-Shiah, vëll. 12, f. 246, verifikuar nga Instituti Āl El-Bejt për Ringjalljen e Trashëgimisë, Kum, botimi i dytë, 1404 h., kapitulli "Tehrijmul kidhbi", hadithi nr. 11.

Vërtetësia është një nga cilësitë mbi të cilat ndërtohen shumë virtyte të tjera, siç e përmendëm edhe më parë.

Kur'ani Famëlartë e ka trajtuar çështjen e vërtetësisë në forma të ndryshme dhe nga këndvështrime të shumta, gjë që dëshmon për rëndësinë e madhe të këtij virtyti.

Nga shqyrtimi i ajeteve kur'anore që flasin për këtë temë, mund të nxjerrim disa përfundime, ndër të cilat janë:

1. E vërteta është një nga cilësitë e Allahut

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

"Thuaj: 'Allahu ka thënë të vërtetën. Prandaj ndiqni fenë e Ibrahimit, i cili ishte i përkushtuar vetëm ndaj Allahut dhe nuk ishte prej idhujtarëve.'"[9]

Dhe:

﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا﴾

"E kush është më i vërtetë në fjalë se Allahu?"[10]

Allahu i Madhëruar thotë:

[9] Sure "Ali Imran", ajeti 95.

[10] Sure "En-Nisa", ajeti 122.

﴿اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا﴾

"Allahu! Nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Tij. Ai pa dyshim do t'ju tubojë në Ditën e Kiametit, për të cilën nuk ka asnjë dyshim. E kush është më i vërtetë në fjalë se Allahu?"[11]

Ka edhe shumë ajete të tjera që dëshmojnë këtë të vërtetë.

2. E vërteta është një nga cilësitë e profetëve

Një nga cilësitë më të larta të të dërguarve të Allahut është e vërteta. Kur'ani Famëlartë i përshkruan disa prej tyre me këtë cilësi.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ ۚ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا﴾

"Dhe përmende në Libër Ibrahimin. Ai ishte njeri shumë i vërtetë dhe profet."[12]

Dhe:

[11] Sure "En-Nisa", ajeti 87.

[12] Sure "Merjem", ajeti 41.

﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ ۚ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا﴾

"Dhe përmende në Libër Ismailin. Ai ishte i vërtetë në premtimin e tij dhe ishte i dërguar e profet."[13]

Dhe:

﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ ۚ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ۝ وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا﴾

"Dhe përmende në Libër Idrisin. Ai ishte njeri shumë i sinqertë dhe pejgamber. Dhe Ne e ngritëm atë në një pozitë të lartë."[14]

Ndërsa në suren "Jusuf" thuhet:

﴿يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ﴾

"O Jusuf, o ti shumë i vërtetë!"[15]

3. E vërteta është një nga cilësitë e robëve besimtarë të Allahut

Allahu i Madhëruar i ka përshkruar robërit e Tij besimtarë me shumë cilësi dhe virtyte të larta. Një nga më madhështoret prej tyre është e vërteta.

Allahu i Madhëruar thotë:

[13] Sure "Merjem", ajeti 54.
[14] Sure "Merjem", ajetet 56–57.
[15] Sure "Jusuf", ajeti 46.

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُم مَّن قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ۝ لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِن شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا﴾

“Ndër besimtarët ka burra që e kanë përmbushur besëlidhjen që i dhanë Allahut. Disa prej tyre e përmbushën plotësisht zotimin e tyre (duke rënë dëshmorë)**, ndërsa të tjerët janë ende në pritje, dhe ata nuk e kanë ndryshuar aspak besëlidhjen e tyre. Që Allahu t’i shpërblejë të vërtetët për të vërtetën e tyre, e t’i ndëshkojë hipokritët, nëse do, ose t’ua pranojë pendimin. Vërtet, Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë.”**[16]

Gjithashtu Ai thotë:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

“Besimtarë të vërtetë janë vetëm ata që besojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij, pastaj nuk dyshojnë dhe luftojnë me pasurinë dhe jetën e tyre në rrugën e Allahut. Pikërisht këta janë të vërtetët.”[17]

[16] Sure “El-Ahzab”, ajetet 23–24.

[17] Sure “El-Huxhurat”, ajeti 15.

4. E vërteta përmbledh të gjitha cilësitë e mirësisë (el-birr'rru)

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿لَّيْسَ الْبِرَّ أَن تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ ۗ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾

"Mirësia nuk është që t'i ktheni fytyrat tuaja nga lindja ose perëndimi, por mirësia e vërtetë është e atij që beson Allahun, Ditën e Fundit, engjëjt, Librin dhe pejgamberët; që jep nga pasuria e tij, edhe pse e do atë, për të afërmit, jetimët, të varfrit, udhëtarët, lypësit dhe për lirimin e robërve; që e fal namazin dhe e jep zekatin; që i përmbush premtimet kur premton; dhe që tregon durim në varfëri, në vështirësi dhe në kohë lufte. Këta janë ata që kanë qenë të vërtetë dhe pikërisht këta janë të devotshmit."[18]

Lidhur me fjalën e Allahut të Madhëruar:

﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا﴾

[18] Sure "El-Bekare", ajeti 177.

"Këta janë ata që kanë qenë të vërtetë."[19]

Ky ajet e përmend të vërtetën në mënyrë të përgjithshme, pa e kufizuar atë në ndonjë vepër të caktuar të zemrës apo të gjymtyrëve. Kjo do të thotë se ata janë besimtarë të vërtetë, të sinqertë në besimin e tyre.

Ky është një përshkrim gjithëpërfshirës që përmbledh të gjitha virtytet e dijes dhe të veprës. E vërteta është një cilësi morale që shoqëron të gjitha virtytet e tjera, si ndershmëria, dëlirësia, trimëria, urtësia, drejtësia dhe të gjitha degët që burojnë prej tyre.

Njeriu nuk ka gjë tjetër përveç besimit, fjalës dhe veprës. Kur ai është i vërtetë, këto të tria përputhen plotësisht. Ai nuk vepron ndryshe nga ajo që thotë dhe nuk thotë ndryshe nga ajo që beson.

Njeriu është krijuar me një natyrë të pastër (fitre), e cila e pranon të vërtetën dhe i nënshtrohet asaj në brendësinë e tij, edhe nëse ndonjëherë shfaq të kundërtën nga jashtë. Kur ai e pranon të vërtetën dhe tregohet i sinqertë ndaj saj, flet sipas bindjes së tij dhe vepron në përputhje me fjalën e tij. Në këtë mënyrë, ai arrin besimin e pastër, moralin e lartë dhe veprën e mirë.

[19] Sure "El-Bekare", ajeti 177.

5. Kur'ani i ndan njerëzit në të vërtetë dhe hipokritë

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِن شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا﴾

"Që Allahu t'i shpërblejë të vërtetët për të vërtetën e tyre, ndërsa hipokritët t'i ndëshkojë, nëse dëshiron, ose t'ua pranojë pendimin. Vërtet, Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë."[20]

Ky ajet tregon se njerëzit ndahen në dy kategori: të vërtetët dhe hipokritët.

Besimi e ka themelin në të vërtetën, ndërsa hipokrizia e ka themelin në gënjeshtër. Prandaj, gënjeshtra dhe besimi nuk mund të bashkëjetojnë, sepse secila prej tyre lufton tjetrën.

Me "të vërtetët" që përmenden në Kur'an nënkuptohen ata që e kanë dëshmuar të vërtetën dhe përkushtimin e tyre në mbrojtjen e fesë së Allahut, në xhihad, në qëndrueshmërinë përballë vështirësive dhe në sakrifikimin e jetës dhe të pasurisë në rrugën e Allahut, siç u përmend më parë në suren "El-Huxhurat".

[20] Sure "El-Ahzab", ajeti 24.

6. Madhështia e shpërblimit për njerëzit e sinqertë

Allahu u ka premtuar të vërtetëve shpërblimin më të madh dhe mirësitë më të larta. Kjo është për shkak të madhështisë së këtij virtyti me të cilin janë stolisur dhe të kësaj cilësie fisnike që i karakterizon.

Madje, Allahu u ka caktuar të vërtetëve (es-siddikun) një pozitë menjëherë pas profetëve dhe i ka bërë ata pjesë të atyre mbi të cilët ka derdhur mirësinë e Tij. Allahu u ka premtuar atyre që i binden Atij dhe të Dërguarit të Tij, pra njerëzve të besimit dhe të vilajetit, se do të jenë shokë të tyre në Xhennet.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ ۚ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا﴾

“Kush i bindet Allahut dhe të Dërguarit, ata do të jenë së bashku me ata që Allahu i ka begatuar: pejgamberët, të vërtetët, dëshmorët dhe të mirët. Sa shokë të mrekullueshëm janë ata!”[21]

Ky ajet i ndan ata që Allahu i ka begatuar në katër grupe:

1. Profetët.

[21] Sure “En-Nisa”, ajeti 69.

2. Të vërtetët (*es-siddikun*).

3. Dëshmorët.

4. Të mirët (*es-salihun*).

Përmendja e këtyre katër grupeve mund të jetë një tregues i katër fazave të ndërtimit të një shoqërie të shëndoshë, të përparuar dhe besimtare.

Faza e parë: Ngritja e profetëve me thirrjen e tyre hyjnore.

Faza e dytë: Veprimtaria e të vërtetëve, fjalët e të cilëve përputhen me veprat e tyre, për përhapjen e thirrjes hyjnore.

Faza e tretë: Faza e xhihadit dhe e martirizimit në përballje me elementët e këqij dhe kundërshtarët e së vërtetës në shoqëri.

Faza e katërt: Shfaqja e të drejtëve (es-salihin) në një shoqëri të pastër, e cila gëzon vlera dhe ideale të larta njerëzore. Kjo fazë është fryt i përpjekjeve dhe sakrificave të bëra në fazat e mëparshme.

Besimtarët, çdo ditë, në suren "El-Fatiha", i luten Allahut në mëngjes e në mbrëmje që t'i bëjë pjesë të rrugës së këtyre katër grupeve: rrugës së profetëve, rrugës së të vërtetëve (es-siddikun), rrugës së dëshmorëve dhe rrugës së të drejtëve (es-salihin).

Është e qartë se në çdo periudhë kohore ne duhet të ngrihemi për të përmbushur përgjegjësinë tonë dhe të kryejmë misionin që na takon[22]

Këtë e sqaron edhe ajeti fisnik i sures "En-Nisa", ku Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ ۚ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا﴾

"Kush i bindet Allahut dhe të Dërguarit, ata do të jenë së bashku me ata që Allahu i ka begatuar: pejgamberët, të sinqertët, dëshmorët dhe të drejtët. Sa shokë të mrekullueshëm janë ata!"[23]

Siç është e qartë, ky ajet i ndan ata që Allahu i ka begatuar në katër grupe: profetët, të vërtetët *(es-siddikun)*, dëshmorët dhe të drejtët *(es-salihin).*

Siç e përmendëm më sipër, është e qartë se në çdo periudhë kohore ne duhet të marrim përsipër përgjegjësinë tonë dhe të përmbushim detyrën dhe misionin që na takon.[24]

[22] Nasir Mekarim Shirazi, "El-Emthel fi Tefsiri Kitabi'llahil-Munzel", vëll. 1, f. 59.

[23] Sure "En-Nisa", ajeti 69.

[24] (Nasir Mekarim Shirazi, "El-Emthel fi Tefsiri Kitabi'llahil-Munzel", vëll. 1, f. 59.

MËSIMI I DYTË

Koncepti i të vërtetës dhe shenjat e njerëzve të vërtetë

Temat kryesore të ligjëratës:

1. Koncepti i të vërtetës.
2. Bukuria dhe vlera e të vërtetës.
3. Shenjat e njerëzve të sinqertë.

Ajeti hyrës

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۚ أُولَٰئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ ۚ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾

"E kush është më zullumqar se ai që shpif gënjeshtra ndaj Allahut? Ata do të sillen para Zotit të tyre dhe dëshmitarët do të thonë: 'Këta janë ata që gënjyen ndaj Zotit të tyre.' Vini re! Mallkimi i Allahut qoftë mbi zullumqarët!"[25]

Transmetohet nga imam Xha'ferr Sadiku *(Paqja qoftë mbi të!),* i cili ka thënë: *"Mos u mashtroni nga namazi i tyre dhe as nga agjërimi i tyre. Njeriu mund të jetë mësuar aq shumë me namazin dhe agjërimin, saqë, nëse i lë, ndihet i shqetësuar. Por sprovojini ata në vërtetësinë e fjalës dhe në përmbushjen e amanetit."*[26]

1. Koncepti i të vërtetës

E vërteta është virtyti më fisnik i shpirtit dhe një nga cilësitë më të larta morale. Kjo për shkak të veçorive të saj të mëdha dhe ndikimit të rëndësishëm që ka në jetën e individit dhe të shoqërisë.

Të stolisurit me të vërtetën, si në fjalë, ashtu edhe në vepra, është një nga cilësitë më themelore për ndërtimin e një shoqërie njerëzore të shëndoshë. Kjo sepse e vërteta është një nga shtyllat kryesore mbi të cilat mbështetet jeta e drejtë e individit. Ajo ndihmon në përmirësimin e

[25] Sure "Hud", ajeti 18.

[26] Shejh El-Kulejnij, "El-Kafij", vëll. 2, f. 104, kapitulli "Es-Sidku ue edaul emaneti", hadithi nr. 2.

marrëdhënieve shoqërore dhe në forcimin e lidhjeve ndërmjet njerëzve.

Çfarë nënkuptohet me të vërtetën?

Fjala "e vërteta" (*sidk*) dhe format e prejardhura prej saj përmenden në **127 vende** në Kur'anin Famëlartë.

E vërteta nënkupton plotësinë dhe përmbushjen e diçkaje, saktësinë dhe vërtetësinë, në kundërshtim me të pavërtetën.[27]

E vërteta dhe kuptimi i saj

E vërteta është të thuash të vërtetën, në mënyrë që gjuha të përputhet me zemrën dhe zemra me gjuhën. Gjithashtu, ajo është përkufizuar si fjala që përputhet me realitetin.

E kundërta e saj është gënjeshtra, e cila përfshin çdo gjë që bie ndesh me realitetin dhe të vërtetën. Ashtu siç e vërteta është ajo që përputhet me realitetin, edhe gënjeshtra është ajo që nuk përputhet me të. Kjo mospërputhje mund

[27] Hasan El-Mustafauij, "Et-Tahkijk fi Kelimatil-Kur'anil-Kerijm", vëll. 6, f. 217, Instituti i Shtypit dhe Botimeve, Ministria e Kulturës dhe Udhëzimit Islam, botimi i parë, 1417 hixhri.

të shfaqet në fjalë, në vepra, si dhe në çështje të jashtme apo shpirtërore. Emëruesi i përbashkët është mungesa e përputhjes me të vërtetën dhe realitetin.

Prandaj, e vërteta do të thotë të qëndrosh i lidhur me të vërtetën në qëllim (nijet), në fjalë dhe në vepra.

Njeriu mund të jetë i vërtetë në përshkrimin e një fakti, por njëkohësisht të jetë mëkatar dhe në kundërshtim me të vërtetën hyjnore. Për shembull, në rastin e përgojimit *(gijbetu)* ose të bartjes së fjalëve *(nemimetu),* përmendja e një të mete të fshehtë të dikujt, pa i shtuar asgjë, mund të jetë në përputhje me realitetin, por megjithatë përbën mëkat dhe shkelje të së vërtetës sipas normave të Allahut. Prandaj, e vërteta që kërkohet nga feja nuk është vetëm përputhja me realitetin, por edhe qëndrimi në anën e së vërtetës në nijet, në fjalë dhe në vepra.

2. Bukuria dhe vlera e të vërtetës

Bukuria dhe vlera e të vërtetës janë aq të qarta për arsyen njerëzore, saqë nuk kanë nevojë për shpjegim.

Nga ana tjetër, në transmetimet fetare janë përcjellë shumë hadithe që flasin për vlerën dhe rëndësinë e saj. Disa prej tyre do t'i përmendim në vazhdim.

Nga hadithet mbi bukurinë dhe vlerën e të vërtetës

Një burrë erdhi te i Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* dhe e pyeti: "O i Dërguari i Allahut! Cila është vepra e banorëve të Xhennetit?"

Ai u përgjigj: "*E vërteta. Kur robi është i vërtetë, bëhet i devotshëm; kur bëhet i devotshëm, beson me të vërtetë; dhe kur beson, hyn në Xhennet.*"[28]

Transmetohet se Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "*Kërkojeni të vërtetën dhe përmbajuni asaj, edhe nëse mendoni se në të ka shkatërrim, sepse, në të vërtetë, në të gjendet shpëtimi.*"

Po ashtu ka thënë: "Përmbajuni të vërtetës, sepse ajo të çon drejt mirësisë (birr'rrit), dhe mirësia të çon në Xhennet."[29]

Gjithashtu, i Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "*Lëre atë*

[28] Mirza Husejn En-Nurij Et-Tabersij, "Mustedrekul-Uesail", vëll. 8, f. 457, verifikuar nga Instituti Āl el-Bejt (a.s) për Ringjalljen e Trashëgimisë, Bejrut, botimi i dytë, 1408 hixhri/1988, kapitulli "Uuxhub Es-Sidk", hadithi nr. ((9997), 16.

[29] Mirza Husejn En-Nurij Et-Tabersij, "Mustedrekul-Uesail", vëll. 8, f. 457, hadithi nr. (9998), 17.

që të ngjall dyshim dhe kalo tek ajo që nuk të ngjall dyshim, sepse gënjeshtra sjell dyshim, ndërsa e vërteta sjell qetësi."

Kjo do të thotë: largoju asaj që të bën të dyshosh dhe të ngjall pasiguri në zemër. Dyshimi, në thelb, është shqetësim dhe trazim i shpirtit. Prandaj, Profeti e vuri përballë tij qetësinë, e cila nënkupton prehje dhe siguri. Shpirti nuk gjen qetësi për sa kohë që është në dyshim, por kur bindet për të vërtetën, ai qetësohet dhe gjen prehje.[30]

3. Shenjat e njerëzve të vërtetë

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿لَّيْسَ الْبِرَّ أَن تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ ۗ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾

"Mirësia nuk është që t'i ktheni fytyrat tuaja nga lindja ose perëndimi, por mirësia e vërtetë është e atij që beson

[30] Muhamed Bakir El-Mexhlisij, "Biharul-Enuar", vëll. 71, f. 214, verifikuar nga Sejid Ibrahim El-Mijanxhi dhe Muhamed El-Behbudij, Bejrut, Dar Ihja Et-Turath El-Arabi, botimi i tretë, 1403 hixhri/1983.

Allahun, Ditën e Fundit, engjëjt, Librin dhe pejgamberët; që jep nga pasuria e tij, edhe pse e do atë, për të afërmit, jetimët, të varfrit, udhëtarët, lypësit dhe për lirimin e robërve; që e fal namazin dhe e jep zekatin; që i përmbush premtimet kur premton; dhe që tregon durim në varfëri, në vështirësi dhe në kohë lufte. Këta janë ata që kanë qenë të sinqertë dhe pikërisht këta janë të devotshmit."[31]

Allahu i Madhëruar, në këtë ajet, ka përmendur disa çështje, të cilat i ka konsideruar si shtylla të mirësisë *(el-birr)*, të devotshmërisë dhe të sinqeritetit në besim.

Disa prej tyre lidhen me besimin, disa me shpenzimin e pasurisë në rrugën e Allahut, disa me adhurimin, ndërsa të tjera me moralin dhe sjelljen.

Më poshtë paraqiten gjashtë shenjat kryesore që përmend ky ajet fisnik:

E para: Besimi në Allahun, në profetësi dhe në ringjallje.

E dyta: Shpenzimi në rrugën e Allahut pas besimit.

Shenja e dytë është shpenzimi i pasurisë në rrugën e Allahut, siç thotë Allahu i Madhëruar:

﴿وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ﴾

[31] Sure "El-Bekare", ajeti 177.

"…dhe jep pasurinë, edhe pse e do atë…"

E treta: Falja e namazit.

Pas përmendjes së shpenzimit në rrugën e Allahut, ajeti përmend shtyllën e parë të adhurimit, që është falja e namazit:

﴿وَأَقَامَ الصَّلَاةَ﴾

"…dhe e fal namazin."

E katërta: Dhënia e zekatit.

Pas namazit, ajeti përmend shtyllën e dytë të adhurimit, e cila është dhënia e zekatit dhe përmbushja e detyrimeve financiare:

﴿وَآتَى الزَّكَاةَ﴾

"…dhe e jep zekatin."

E pesta: Besnikëria ndaj premtimit.

Më pas, ajeti përmend një shtyllë të rëndësishme morale, që është mbajtja e premtimit:

﴿وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا﴾

"…dhe ata që e përmbushin besëlidhjen e tyre kur premtojnë."

Besimi i ndërsjellë është kapitali më i çmuar i jetës shoqërore. Shkelja e premtimit është një nga mëkatet që trondit besimin mes njerëzve dhe dobëson lidhjet shoqërore.

Prandaj, myslimani është i detyruar t'u përmbahet tri parimeve në marrëdhëniet e tij me çdo njeri, qoftë ai mysliman apo jomysliman, i mirë apo i lig: përmbushjes së premtimeve, kthimit të amanetit, respektimit dhe nderimit të prindërve.

E gjashta: Durimi në sprova.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ﴾

"…dhe ata që bëjnë durim në varfëri, në sëmundje e fatkeqësi dhe në kohën e luftës."

Durimi është një nga virtytet më të larta morale dhe një nga shtyllat e mirësisë.

Me termin *"el-be'sau"* nënkuptohen varfëria dhe skamja, me *"ed-darra"* nënkuptohen sëmundja dhe

fatkeqësitë, ndërsa *"hijn el-be's"* i referohet ashpërsisë së luftës dhe përballjes me armikun.

Megjithëse durimi është i lavdërueshëm në çdo rrethanë, Allahu i ka veçuar këto tri sprova, sepse ato janë ndër sprovat më të rënda që mund ta godasin njeriun. Kush tregohet i durueshëm përballë tyre, do ta ketë më të lehtë të durojë edhe sprovat e tjera.[32]

Më pas, ajeti thekson rëndësinë e këtyre gjashtë shtyllave dhe madhështinë e atyre që i zotërojnë ato, duke thënë:

﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾

"Këta janë ata që kanë qenë të sinqertë dhe pikërisht këta janë të devotshmit."

E shtata: Fshehja e fatkeqësive dhe e sprovave

Allahu i Madhëruar i shpalli Musait *(Paqja qoftë mbi të!)*: ***"Kur Unë e dua një rob, e sprovoj me fatkeqësi të tilla që as malet nuk do t'i përballonin, për të parë se sa i vërtetë është. Nëse e gjej të durueshëm, e zgjedh për mik dhe të dashur. Por, nëse e gjej të padurueshëm dhe ai ankohet për***

[32] Muhamed Xhevad Mugnijeh, "Et-Tefsir El-Kashif", vëll. 1, f. 270–273, Bejrut, Darul-Ilm lil-Melajin, botimi i tretë, 1981.

Mua te krijesat e Mia, e lë pa ndihmën Time dhe kjo nuk më shqetëson."[33]

E teta: Përputhja ndërmjet së jashtmes dhe së brendshmes

Transmetohet se Prijësi i besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!),* ka thënë: "*E vërteta është shpata e Allahut në tokën dhe në qiellin e Tij; mbi këdo që bie, e pret. Nëse dëshiron të dish nëse je i vërtetë apo gënjeshtar, atëherë shiko vërtetësinë e qëllimit tënd dhe thellësinë e pretendimit tënd. Mati ato me peshoren e Allahut, sikur të ishe në Ditën e Kiametit."*

Pastaj lexoi fjalën e Allahut të Madhëruar:

﴿وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَن ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

"Atë Ditë, peshimi do të jetë i drejtë. Ata që do t'u rëndohen peshoret (me vepra të mira)**, janë pikërisht të shpëtuarit."**[34]

Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* vazhdoi: ***"Nëse qëllimi yt përputhet me pretendimin tënd, atëherë të është vërtetuar e vërteta. Shkalla më e ulët e të vërtetës është që gjuha të***

[33] Mulla Muhsin El-Kashanij, "El-Mehaxhxhetu El-Bejda fi Tehdhijbil-Ihja'", vëll. 8, f. 148, verifikuar nga Ali Ekber El-Gaffarij, botuar nga Zyra e Botimeve Islame e Shoqatës së Mësuesve në Kum, botimi i dytë.
[34] Sure "El-A'raf", ajeti 8.

mos e kundërshtojë zemrën dhe zemra të mos e kundërshtojë gjuhën."[35]

E nënta: Bujaria dhe sakrifica

Një nga shenjat e besimit të vërtetë është se ai e shtyn besimtarin të japë dhe të sakrifikojë në rrugën e Allahut.

Ndërsa ai që vetëm pretendon se beson, por tregohet koprrac në shpenzimin për hir të Allahut dhe frikacak në mbrojtjen e fesë së Tij, nuk e ka arritur të vërtetën e besimit.

Meqenëse zemrat e hipokritëve ishin të zbrazëta nga besimi, Allahu i Madhëruar tha për ta:

﴿فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَن يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنفِرُوا فِي الْحَرِّ ۗ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا ۚ لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ﴾

"Ata që mbetën prapa u gëzuan që nuk dolën me të Dërguarin e Allahut. Ata nuk deshën të luftonin me pasurinë dhe jetën e tyre në rrugën e Allahut dhe thanë: 'Mos dilni në vapë!' Thuaj: 'Zjarri i Xhehenemit është edhe më i nxehtë', sikur ta kuptonin."[36]

---

[35] "Misbahu Esh-Sheriah ue Miftahul-Hakikah", vepër që i atribuohet imam Xha'ferr Sadikut (Paqja qoftë mbi të!), f. 35, Bejrut, Instituti El-A'lami për Botime, 1400 h./1980, kapitulli "Fi es-sidki".

[36] Sure "Et-Teube", ajeti 81.

Një ngjarje e transmetuar tregon domethënien e sakrificës së vërtetë dhe të dhënies së vërtetë.

Një beduin erdhi te i Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)*, pranoi Islamin dhe u bë pasues i tij. Më pas, i tha: "Dua të shpërngulem *(të bëj hixhret)* me ty."

Profeti *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* e la nën kujdesin e disa prej shokëve të tij.

Gjatë njërës prej betejave, myslimanët zunë plaçkë lufte dhe robër. Profeti e ndau plaçkën dhe i caktoi edhe atij pjesën që i takonte. Shokët e tij ia ruajtën pjesën, pasi ai po kujdesej për kafshët e ushtrisë.

Kur u kthye, ata ia dorëzuan pjesën që i takonte. Ai pyeti: "Çfarë është kjo?"

Ata iu përgjigjën: "Kjo është pjesa që të ka caktuar i Dërguari i Allahut."

Ai e mori dhe shkoi te Profeti *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* dhe e pyeti: "Çfarë është kjo?"

Profeti iu përgjigj: *"Është pjesa që të kam caktuar."*

Beduini tha: "Unë nuk të ndoqa për këtë. Unë të ndoqa që të goditem nga një shigjetë këtu", dhe tregoi fytin e tij, "që të vdes dhe të hyj në Xhennet."

Profeti *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* i tha: "*Nëse je i vërtetë me Allahun, Allahu do ta vërtetojë të vërtetën tënde.*"

Pas pak kohësh, myslimanët dolën përsëri në luftë kundër armikut. Pas përfundimit të betejës, shokët e sollën beduinin para Profetit, pasi ai ishte goditur nga një shigjetë pikërisht në vendin që kishte treguar.

Profeti pyeti: "*A është ai?*"

Ata u përgjigjën: "Po."

Atëherë Profeti tha: "*Ai ishte i vërtetë me Allahun dhe Allahu e vërtetoi të vërtetën e tij.*"

Më pas, Profeti *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* e mbështolli me mantelin e tij, ia fali namazin e xhenazes dhe, gjatë lutjes, tha: "*O Allah! Ky është robi Yt. Ai doli si muhaxhir në rrugën Tënde dhe u vra si dëshmor. Unë dëshmoj për këtë.*"[37]

[37] "*Sunen En-Nesaij*", vëll. 4, f. 61, Bejrut, Darul-Fikr li et-tiba'ati ue en-neshri ue et-teuzi', botimi i parë, 1348 hixhri/1930.

MËSIMI I TRETË

Gjuha e së vërtetës, pozita i së vërtetës dhe vendqëndrimi i së vërtetës

Temat e ligjëratës:

1. Hyrje e vërtetë dhe dalje e vërtetë
2. Gjuha e së vërtetës
3. Pozita i së vërtetës
4. Vendqëndrimi i së vërtetës

Hyrje e ligjëratës

Transmetohet se i Dërguari i Allahut, Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!),* ka thënë: "*Përmbajuni të vërtetës, sepse e vërteta të udhëheq drejt mirësisë, e mirësia të udhëheq drejt Xhennetit. Njeriu vazhdon të thotë të vërtetën dhe të përpiqet me ngulm për të qenë i vërtetë, derisa tek Allahu të shkruhet si 'i vërteti'*

(siddijk). Ruajuni nga gënjeshtra, sepse gënjeshtra të çon në mëkat e shthurje, ndërsa mëkati të çon në Zjarr. Njeriu vazhdon të gënjejë dhe të këmbëngulë në gënjeshtër, derisa tek Allahu të shkruhet si gënjeshtar."[38]

Sistemi i plotë i së vërtetës

1. Hyrje e vërtetë dhe dalje e vërtetë

Allahu i Lartësuar e urdhëroi të Dërguarin e Tij që t'i drejtohej Atij me këtë lutje:

﴿وَقُل رَّبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَل لِّي مِن لَّدُنكَ سُلْطَانًا نَّصِيرًا﴾

"Dhe thuaj: 'O Zoti im! Më bëj të hyj me një hyrje të sinqertë dhe më nxirr me një dalje të sinqertë, dhe më jep prej Teje një fuqi ndihmëse.'"[39]

Me shprehjet *"hyrje të vërtetë"* dhe *"dalje të vërtetë"* nënkuptohet që hyrja dhe dalja e njeriut të jenë të vërteta, të drejta dhe të qëndrueshme, duke u mbështetur tek Allahu.

[38] "Sahih El-Buhari," vëll. 7, f. 95, Darul-Fikr li et-eiba'ah ue en-neshr ue et-teuzi', viti 1401 hixhri / 1981.

[39] Sure "El-Isra", ajeti 80.

Prandaj, edhe besimtarët i luten Zotit të tyre që t'i bëjë të hyjnë dhe të dalin me vërtetësi, sepse kjo është rruga drejt një dhuntie të madhe: që Allahu t'u dhurojë nga ana e Tij fuqi dhe mbështetje për t'i ndihmuar.

Njeriu shpesh dëshiron t'i arrijë rezultatet pa bërë përpjekjet e nevojshme për të krijuar kushtet që çojnë drejt tyre. Ai dëshiron dije pa mësuar, pasuri pa mund, forcë e dinjitet pa sakrificë. Kjo mund të ndodhë ndonjëherë, por nuk sjell domosdoshmërisht dobi të madhe dhe as nuk ndodh gjithmonë.

Urtësia e vërtetë qëndron në atë që njeriu t'i fitojë me meritë begatitë e dijes, pasurisë dhe dinjitetit përmes përpjekjeve të duhura dhe ta arrijë qëllimin pasi të ketë fituar cilësitë dhe aftësitë e nevojshme.

Kjo vlen për të gjitha begatitë, por ndoshta është edhe më e vërtetë kur bëhet fjalë për begatinë e udhëheqjes. Shumica e njerëzve e dëshirojnë atë, pa i zhvilluar më parë te vetja cilësitë dhe aftësitë që ajo kërkon.

Duket se përfundimi i ajetit tregon se pushteti dhe ndihma e Allahut u takojnë atyre të cilëve Allahu i Madhëruar u jep sukses të hyjnë me një hyrje të vërtetë dhe të dalin me një dalje të vërtetë. Pra, ai që është i vërtetë në fillimin dhe përfundimin e punëve të tij dhe ecën në rrugën e së vërtetës është më i denjë që Allahu ta mbështesë me autoritet, forcë dhe fitore.

2. Gjuha e së vërtetës (lisan es-sidk)

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَاجْعَل لِّي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾

"Dhe më jep një emër të mirë e të vërtetë ndër brezat që do të vijnë."[40]

Po ashtu, Ai thotë:

﴿وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا﴾

"Dhe u dhamë atyre një emër të lartë e të vërtetë (kujtim të mirë)."[41]

Së pari: Me shprehjen "gjuhë të së vërtetës" *(lisan es-sidk)* nënkuptohet përmendja e mirë e profetëve, të cilën njerëzit e përcjellin brez pas brezi. Kur kjo përmendje lidhet me "të vërtetën", ajo nënkupton një lavdërim të bukur dhe të sinqertë, në të cilin nuk ka asnjë gënjeshtër. Ndërsa fjala "i lartë" *(ʿalijja)* nënkupton një pozitë të lartë dhe një vlerë të madhe.

[40] Sure "Esh-Shu'ara", ajeti 84.

[41] Sure "Merjem", ajeti 50.

Pra, kuptimi i ajetit është: "*Ne u dhamë atyre një përmendje të bukur, të vërtetë dhe me pozitë të lartë ndër njerëz.*"[42]

Së dyti: Në të vërtetë, ky ajet është përgjigjja e Allahut ndaj lutjes së Ibrahimit *(Paqja qoftë mbi të!),* e cila përmendet në ajetin 84 të sures "Esh-Shu'ara".

Armiqtë e Ibrahimit dëshironin ta dëbonin atë dhe familjen e tij, t'i përjashtonin nga shoqëria dhe të zhduknin çdo gjurmë e kujtim të tyre, në mënyrë që të harroheshin përgjithmonë.

Por ndodhi krejt e kundërta. Allahu i Madhëruar e lartësoi përmendjen e tyre për shkak të vetëmohimit, sakrificës dhe qëndrueshmërisë së tyre në përmbushjen e misionit hyjnor që u ishte besuar. Emrat e tyre u bënë të njohur ndër popujt e botës dhe ata u shndërruan në shembuj për njohjen e Allahut, për xhihadin në rrugën e Tij, për pastërtinë, devotshmërinë dhe përballjen me të pavërtetën.[43]

[42] Muhamed Husejn Tabatabai, "Tefsijr El-Mijzan", vëll. 14, f. 62.

[43] Nasir Mekarim Shirazi, "El-Emthal fi Tefsijr Kitabil'lahi El-Munzel, vëll. 9, f. 464.

Gjuha e së vërtetës mund të jetë në dobinë ose në dëmin tënd

"*Gjuha e së vërtetës*" mund të jetë në favorin tënd, por mund të jetë edhe kundër teje. Nëse je njeri i mirë dhe i drejtë, atëherë kjo gjuhë do të të lavdërojë me të drejtë dhe me sinqeritet. Por nëse nuk je i tillë, ajo nuk do të të lavdërojë; madje, Allahu na ruajttë, mund të të qortojë dhe të të përmendë për të keq.

Ndoshta pikërisht për këtë arsye besimtarët i luten Allahut që t'u japë "gjuhë të së vërtetës", domethënë t'u japë sukses në kryerjen e veprave të mira, të cilat njerëzit e sinqertë nga robërit e Allahut t'i shohin dhe t'i përmendin me lavdërim të merituar.

Nga ky ajet mësojmë se dëshira që brezat e ardhshëm të na kujtojnë me fjalë të mira është një dëshirë e ligjshme njerëzore. Mirëpo, ky lavdërim duhet të jetë i merituar dhe të mbështetet në veprat e mira që kemi kryer.

Ndërsa dëshira e njeriut për t'u lavdëruar për gjëra që nuk i ka bërë është një ves i shëmtuar. Allahu i Madhëruar thotë:

﴿لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَواْ وَيُحِبُّونَ أَن يُحْمَدُواْ بِمَا لَمْ يَفْعَلُواْ فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِّنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

“Mos mendo se ata që gëzohen për atë që kanë bërë dhe dëshirojnë të lavdërohen për atë që nuk e kanë bërë, do t’i shpëtojnë dënimit. Për ta ka një dënim të dhembshëm.”[44]

3. Pozita e së vërtetës (kademu sidkin)

Allahu i Madhëruar u jep myzhde robërve të Tij besimtarë se ata kanë tek Ai “një pozitë të vërtetë”, duke thënë:

﴿وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُواْ أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِندَ رَبِّهِمْ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ مُّبِينٌ﴾

“Dhe përgëzoji ata që besuan se te Zoti i tyre kanë një pozitë të vërtetë e të nderuar. Mohuesit thanë: ‘Ky është vërtet një magjistar i qartë.’”[45]

Shpjegimi i “Pozitë të vërtetë” (*kademu sidk*)

Është transmetuar nga imam Xha’ferr Sadiku *(Paqja qoftë mbi të!)* në lidhje me fjalën e Allahut të Madhëruar:

[44] Sure “Ali Imran”, ajeti 188.

[45] Sure “Junus”, ajeti 2.

﴿وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُواْ أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِندَ رَبِّهِمْ﴾

"Dhe përgëzoji ata që besuan se te Zoti i tyre kanë një pozitë të vërtetë e të nderuar."[46]

Ai tha: *"Ajo është vilajeti (kujdestaria dhe udhëheqja) e Prijësit të besimtarëve, imam Aliut (Paqja qoftë mbi të!)."*[47]

Pra, kuptimi është: Përgëzoji ata që kanë besuar në vilajetin e imam Aliut *(Paqja qoftë mbi të!),* sepse ata kanë "*një pozitë të vërtetë*" pranë Zotit të tyre, domethënë një pozitë të vërtetë dhe të qëndrueshme në rrugën e luftës kundër vetvetes *(xhihadit me nefsin)* dhe kundër armiqve.

Gjithashtu, kjo mund të jetë një shprehje figurative që tregon se ata kanë një pozitë të hershme dhe të veçantë, sepse e kanë pranuar vilajetin që në Botën e Besëlidhjes (*ʿalem el-mijthak*).[48]

Disa transmetime të tjera e kanë shpjeguar shprehjen "pozitë të vërtetë" si vilajetin e tyre, të drejtën e tyre për ndërmjetësim (shefaat), pozitën e tyre të lartë në nder dhe

[46] Sure "Junus", ajeti 2.

[47] Shejkh El-Kulejni, ("El-Kafij", vëll. 1, f. 422, kapitulli: Disa shënime dhe fragmente nga shpallja lidhur me Vilajetin, hadithi nr. 50.

[48] Muhamed Salih El-Mazandarani, "Sherh Usulul-Kafij", vëll. 7, f. 83, verifikuar nga Sejjid Ali Ashur, me shënime të Mirza Ebu El-Hasan Esh-Sha'ranij, Dar Ihja et-turath el-arabi, Bejrut, botimi i parë, 2000, kapitulli: Ma'rifdtul imsm ue er-red'du ilejhi), hadithi nr. 50.

fisnikëri ose shkallën e lartë që kanë arritur pranë Allahut për shkak të veprave të mira që kanë kryer. Të gjitha këto kuptime janë përmendur në transmetimet islame.[49]

Nga kjo kuptohet gjithashtu se pozita i njeriut mund të rrëshqasë gjatë sprovave, por mund edhe të mbetet i palëkundur. Kur ai qëndron i fortë dhe nuk lëkundet përballë sprovave, atëherë kemi të bëjmë me "pozitë të vërtetë" *(kademu sidkin*).

Qëndrueshmëria e besimtarit – *"Pozita e vërtetë"*

Këmba e besimtarit nuk rrëshqet nga themelet e fesë në këtë botë dhe as mbi Sirat në botën tjetër. Allahu i Madhëruar i forcon besimtarët si në këtë jetë, ashtu edhe në jetën tjetër. Ai thotë:

﴿يُثَبِّتُ اللهُ الَّذِينَ آمَنُواْ بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللهُ مَا يَشَاء﴾

"Allahu i forcon ata që besojnë me fjalën e palëkundur në jetën e kësaj bote dhe në botën tjetër,

[49] Al'lametu Muhamed Bakir El-Mexhlisij, "Biharul-Enuar, vëll. 24, f. 40–41, hadithet nr. 1, 2 dhe 3.

ndërsa zullumqarët i lë të humbur. Allahu bën çfarë të dojë."[50]

Po ashtu, besimtarët i luten Zotit të tyre që t'ua forcojë hapat, siç thotë Allahu i Madhëruar:

﴿وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ إِلَّا أَن قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾

"Fjala e tyre ishte vetëm kjo: 'O Zoti ynë! Na i fal mëkatet tona dhe teprimet tona në punët tona, na i forco hapat tanë dhe na ndihmo kundër popullit mohues.'"[51]

Prandaj, hapi i qëndrueshëm është "pozita e së vërtetës" *(kademu sidk)*, sepse e vërteta është ajo që përputhet me realitetin. Kur njeriu e vendos këmbën në vendin e duhur dhe ajo qëndron e palëkundur, pa rrëshqitur, atëherë kemi të bëjmë me një këmbë të qëndrueshme dhe të vërtetë.

Për këtë arsye, ne duhet të jemi të palëkundur në vilajet.

Në librin "Akhtab Khauarizm" transmetohet se i Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "*Sirati është dy llojesh: një Sirat në këtë botë dhe një Sirat në botën tjetër. Sirati i kësaj bote është Ali ibn Ebu Talibi, ndërsa Sirati i botës tjetër është ura mbi*

[50] Sure "Ibrahim", ajeti 27.

[51] Sure "Ali Imran", ajeti 147.

Xhehennem. Kush e njeh Siratin e kësaj bote, do ta kalojë Siratin e botës tjetër."[52]

Po ashtu, Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)*, në Duanë e Mëngjesit (*Du'a Es-Sabah*), e përshkruan Profetin *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* me këto fjalë*: "Ai që i kishte hapat e palëkundur mbi vendet më të rrëshqitshme që në kohët e hershme."*

Fjala "*ez-zahalijf*" (الزحاليف) nënkupton vendet shumë të rrëshqitshme, si shpatet e lëmuara, mbi të cilat fëmijët rrëshqasin nga maja e kodrës deri në fund të saj. Këto janë vende ku është e lehtë të humbasësh ekuilibrin.

Prandaj, kuptimi i kësaj shprehjeje është se Profeti Muhame*d (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* qëndroi i palëkundur në ato vende ku njerëzit zakonisht rrëshqasin dhe devijojnë, si përpara shpalljes së profetësisë, ashtu edhe në fillimet e saj.[53]

[52] Muhamed Tahir el-Kummi esh-Shirazi, "Kitab El-Erbe'in", f. 78, verifikuar nga Sejjid Mehdi Er-Rexhai, Shtypshkronja Amir, botimi i parë, 1418 hixhri.

[53] Al'lametu Muhamed Bakir El-Mexhlisij, "Biharul-Enuar", vëll. 91, f. 253.

4. Vendqëndrimi i vërtetë (mek'adu sidkin)

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ۝ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِندَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ﴾

"Vërtet, të devotshmit do të jenë në kopshte dhe pranë lumenjve, në një vendqëndrim të vërtetë, pranë Mbretit të Plotfuqishëm."[54]

Shprehja "në një vendqëndrim të vërtetë" *(mek'adu sidk)* do të thotë: në një kuvend të vërtetë, ku nuk ka as fjalë të kota, as mëkate.

Gjithashtu, është thënë se ky vendqëndrim është cilësuar si *"i së vërtetës"*, sepse është një vend me pozitë të lartë, i këndshëm dhe i nderuar. Disa dijetarë kanë thënë se ky emërtim lidhet me përhershmërinë e begative në të, ndërsa të tjerë kanë thënë se quhet kështu sepse Allahu e ka përmbushur premtimin e Tij ndaj miqve *(evlijave)* të Vet.

Fjala e Allahut: **"...pranë Mbretit të Plotfuqishëm..."** do të thotë: pranë Allahut të Madhëruar, i Cili është Sunduesi dhe i Gjithëfuqishmi, vullnetin e të Cilit asgjë nuk mund ta pengojë të përmbushet.

Kjo "afërsi" nuk është afërsi fizike apo hapësinore, sepse një afërsi e tillë është e pamundur për Allahun e

[54] (Sure "El-Kamer", ajetet 54–55.

Madhëruar. Ajo nënkupton afërsi në pozitë, nder dhe shkallë shpirtërore.

Prandaj, kuptimi i ajetit është se të devotshmit do të jenë në një vendqëndrim të së vërtetës, në afërsi shpirtërore dhe morale me Allahun.[55]

Vendqëndrimi i vërtetë është ai vend ku njeriu gjen qetësi, qëndrueshmëri dhe përshtatje të plotë; një vend që përputhet me natyrën dhe veprat e tij, ndaj ai nuk dëshiron të largohet prej tij.

Po kështu, kur njeriu merr përsipër një detyrë ose një pozitë që i përshtatet dhe për të cilën është përgatitur siç duhet, duke vepruar me vendosmëri e urtësi, atëherë ai ka hyrë me një hyrje të së vërtetës.

Por, nëse njeriu merr përsipër një detyrë ose një pozitë që nuk i përshtatet, nuk bën përpjekjet e nevojshme për të përmbushur përgjegjësitë që ajo kërkon ose largohet përpara se ta përfundojë detyrën, atëherë ai nuk ka hyrë me një hyrje të së vërtetës dhe as nuk ka dalë me një dalje të së vërtetës.

[55] Shih: Al'lametu Muhamed Bakir El-Mexhlisij, "Biharul-Enuar", vëll. 8, f. 103.

MËSIMI I KATËRT

Frytet e të vërtetës

Temat e ligjëratës:

1. Frytet e të vërtetës

2. Dimensioni fetar

3. Dimensioni i kësaj bote

4. Dimensioni i Botës Tjetër

Hyrja e ligjëratës

Është transmetuar nga imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!): "Vini re! Jini të vërtetë, sepse Allahu është me atë që është i vërtetë."*[56]

[56] Shejkh Et-Tusij, "El-Amali", f. 217, verifikim: Seksioni i Studimeve Islame, Instituti El-Ba'theh, 1414 hixhri, Kum, Dar Eth-Thakafa, botimi i parë, hadithi nr. 380/30.

Frytet e së vërtetës

Frytet e së vërtetës mund të ndahen në tri dimensione:

1. Në dimensionin fetar.

2. Në dimensionin e kësaj bote.

3. Në dimensionin e Botës Tjetër.

Së pari: Dimensioni fetar

Ky dimension përfshin disa aspekte:

E vërteta dhe besimi (imani)

Është e vërtetë se besimi (imani) është një bindje e brendshme e zemrës, por kur njeriu kryen mëkate dhe vepra të ndaluara, kjo tregon se besimi i tij nuk shfaqet në praktikë. Në këtë rast, besimi mbetet thjesht formal dhe i jashtëm, pa ndikuar realisht në veprimet e tij.

Pikërisht për këtë arsye, transmetimet islame e lidhin imanin me të vërtetën. Besimtari i vërtetë është ai, fjalët e të cilit përputhen me veprat. Prandaj, në disa transmetime thuhet se besimtari nuk gënjen.

Transmetohet se Ebu Derdau e pyeti Profetin Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e*

tij!): "A mund të vjedhë besimtari?" Profeti u përgjigj: *"Mund të ndodhë."*

Ebu Derdau e pyeti përsëri: "A mund të kryejë kurvëri besimtari?" Profeti u përgjigj: *"Po, edhe pse Ebu Derdau e urren këtë."*

Ebu Dardau e pyeti përsëri: "A mund të gënjejë besimtari?"

Profeti u përgjigj: "*Gënjeshtrën e shpif vetëm ai që nuk ka besim. Robi mund të rrëshqasë e të gabojë, por më pas kthehet te Zoti i tij dhe pendohet, ndërsa Allahu ia pranon pendimin."*[57]

Gjithashtu, është transmetuar nga imam Xha'ferr Sadiku *(Paqja qoftë mbi të!),* kur e pyeti Hasan ibn Mahbub: 'A mund të jetë besimtari koprrac?'

Imami i tha: *"Po."*

I thashë: 'A mund të jetë frikacak?'

Imami i tha: *"Po."*

I thashë: 'A mund të jetë gënjeshtar?'

[57] El-Mutekki El-Hindi, "Kenzul-'Ummal", vëll. 3, f. 874, hadithi nr. 8994.

Imami i tha: *"Jo, dhe as tradhtar."* Pastaj shtoi: *"Besimtari mund të jetë i prirur ndaj çdo natyre, përveç tradhtisë dhe gënjeshtrës."*[58]

Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Largohuni nga gënjeshtra, sepse ajo është larg besimit. I vërteti është në buzë të shpëtimit dhe nderimit, ndërsa gënjeshtari është në buzë të greminës dhe poshtërimit."*[59]

Transmetohet se imam Muhamed El-Bakir *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Gënjeshtra e shkatërron imanin (besimit)."*[60]

Transmetohet se imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Besimi (imani) është të parapëlqesh të vërtetën, edhe kur ajo të dëmton, ndaj gënjeshtrës, edhe kur ajo të sjell dobi."*[61]

Po ashtu, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"E vërteta është shtylla më e fortë e besimit."*[62]

---

[58] Shejkh El-Mufijd, "El-Ikhtisas", f. 213, verifikim: Ali Ekber El-Gaffarij & Sejjid Mahmud Ez-Zerendij, Bejrut, Darul-Mufijd, botimi i dytë, 1414 hixhri / 1994.

[59] "Nehxhul-Belaga", f. 117, fjala nr. 86 (nga një hutbe e tij, ku përmenden cilësitë e të Vërtetit (Allahut) të Madhëruar dhe këshilla për devotshmëri.

[60] Shejkh El-Kulejnij, "El-Kafij", vëll. 2, f. 339, kapitulli: El-Kidhbu, hadithi nr. 4.

[61] "Nehxhul-Belaga", hadithi nr. 458, f. 556.

[62] Muhamed Er-Rishehrij, "Mizanul-Hikmeh", vëll. 2, f. 1573, tema: es-sadik (i vërteti), nr. 2190.

Gjithashtu, ai ka thënë: "*E vërteta është shtylla kryesore e Islamit dhe themeli i besimit.*"[63]

E vërteta dhe marrëdhënia me Allahun

Marrëdhënia me Allahun e Madhëruar nuk mund të përfytyrohet pa të vërtetën. Vetëm sinqeriteti e ngre njeriun në shkallën e siddijkut *(njeriut që është në shkallën më të lartë të së vërtetës).*

Transmetohet nga Ahmed ibn En-Nadir El-Khazzaz, përmes gjyshit të tij, Er-Rabi ibn Sa'd, i cili ka thënë: "Ebu Xha'ferri (imam El-Bakiri, paqja qoftë mbi të!) më tha: "*O Rabi! Njeriu vazhdon të thotë të vërtetën, derisa Allahu e shkruan ndër siddikët (ata që janë në shkallën më të lartë të së vërtetës).*"

Transmetohet nga Ebu Basiri, i cili ka thënë: "E kam dëgjuar Ebu Abdullahun, imam Xha'ferr Sadikun *(Paqja qoftë mbi të!),* të thotë: *'Robi vazhdon të thotë të vërtetën, derisa tek Allahu të shkruhet ndër të vërtetët, dhe vazhdon të gënjejë, derisa tek Allahu të shkruhet ndër gënjeshtarët. Kur thotë të vërtetën, Allahu i Madhëruar thotë: 'Tha të vërtetën dhe veproi mirë.' Ndërsa kur gënjen, Allahu i Madhëruar thotë: 'Gënjeu dhe veproi keq (u shmang nga rruga e drejtë).'"*[64]

[63] Po aty, f. 1573.

[64] Shejkh El-Kulejnij, "El-Kafij", vëll. 2, f. 105, kapitulli: "es-sidku ue edaul emaneti", hadithi nr. 9.

E vërteta mbështetet në parimin e përputhjes. Kjo përputhje nënkupton harmoninë ndërmjet fjalëve, mendimeve, qëllimeve dhe veprave të njeriut me realitetin e jashtëm.

Pra, e vërteta lidhet me harmoninë dhe marrëdhënien e drejtë të njeriut me Allahun e Madhëruar, me vetveten dhe me botën.

Këtë kuptim e gjejmë edhe në një thënie të imam Aliut *(Paqja qoftë mbi të!): "E vërteta është përputhja e fjalës me realitetin hyjnor, ndërsa gënjeshtra është mospërputhja e fjalës me këtë realitet."*[65]

E vërteta e bën besimtarin besnik në marrëdhënien e tij me Allahun e Madhëruar.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾

"Ndër besimtarët ka burra që e kanë mbajtur të vërtetë atë që i janë zotuar Allahut."[66]

[65] Muhamed Er-Rijshehri, "Mijzanul-Hikmeh", vëll. 2, f. 1572.
[66] Sure "El-Ahzab", ajeti 23.

E vërteta dhe adhurimi

Adhurimi (ibadeti) nuk mund të konsiderohet i vërtetë nëse nuk është i pastër nga çdo papastërti shpirtërore, sepse mungesa e sinqeritetit e cenon atë përmes syefaqësisë *(rija'un),* vetëpëlqimit *('uxhbun)* dhe hipokrizisë *(nifakun).*

Prandaj, e vërteta është një nga shtyllat themelore të adhurimit, i cili mbështetet në tri shtylla:

1. Ikhlasi *(sinqeriteti i pastër)*

Mungesa e sinqeritetit e prish dhe e zhvlerëson adhurimin.

Në thelb, ikhlasi nënkupton pastërtinë e motiveve të njeriut nga çdo ndikim i interesit personal, dëshirës për lavdi apo ego.

Ihlasin mund ta quajmë edhe "njësimi i qëllimit", që do të thotë të kesh parasysh vetëm Allahun dhe kënaqësinë e Tij në të gjitha veprimet dhe gjendjet.[67]

[67] Shejkh Nasir Mekarim Shirazi, "El-Emthel fi Tefsir Kitabil'lahi El-Munzel", vëll. 9, f. 394–395 (me disa ndryshime.

Transmetohet se imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: "E vërteta është sinqeriteti i njeriut që e ngre atë në afërsi me Allahun dhe ia shton shpërblimin."[68]

2. E vërteta (*es-sidku*)

Këtu nënkuptohet e vërteta në vendosmëri dhe vullnet. Kjo do të thotë se robi i Allahut bën të gjitha përpjekjet për të zbatuar urdhrat e Allahut, për t'u larguar nga ato që Ai ka ndaluar, për t'u përgatitur për takimin me Të dhe për të kapërcyer dobësinë e përtacinë në adhurimin e Tij.

3. Ndjekja e të Dërguarit dhe Ehli Bejtit *(paqja qoftë mbi ta!)*

Kjo nënkupton kryerjen e adhurimit në përputhje me mënyrën që ka urdhëruar dhe sqaruar Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!),* duke iu përmbajtur urdhërimeve dhe ndalesave të tij.

[68] El-Uasiti, Ali ibn Muhamed El-Lejthij, "Ujunul-Hikemi uel-Meu'idhi", f. 309, verifikim: Shejkh Husejn El-Husejnij El-Birxhandij, Darul-Hadith, botimi i parë.

Së dyti: Dimensioni i kësaj bote

E vërteta sjell shumë fryte dhe begati në jetën e kësaj bote. Ndër to janë:

1. Qetësia e shpirtit

I Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "*E vërteta sjell qetësi, ndërsa gënjeshtra sjell dyshim dhe shqetësim.*"[69]

2. Bereqeti në pasuri

Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "*Blerësi dhe shitësi kanë të drejtën e zgjedhjes derisa të ndahen. Nëse thonë të vërtetën dhe sqarojnë gjithçka që duhet sqaruar, Allahu e begaton tregtinë e tyre. Por, nëse fshehin të vërtetën dhe gënjejnë, Allahu ua heq bereqetin e tregtisë.*"[70]

Nëse blerësi dhe shitësi janë të sinqertë në dhënien e informacionit dhe secili i sqaron palës tjetër gjithçka që duhet të dijë, përfshirë të metat e mallit ose çështje të tjera të ngjashme, atëherë shtohet bereqeti si në mall, ashtu edhe në çmimin e tij.

---

[69] Et-Tirmidhi, "Sunen Et-Tirmidhi", vëll. 4, f. 77, verifikim: Abdurrahman Muhamed Uthman, Bejrut, Darul-Fikr, botimi i dytë, 1403 hixhri / 1983.

[70] El-Buhari, "Sahih El-Buhari", vëll. 3, Darul-Fikr, 1401 hixhri / 1981.

Por, nëse shitësi fsheh të metat e mallit dhe blerësi fsheh të metat që lidhen me çmimin, ose nëse ata gënjejnë, atëherë Allahu ua heq bereqetin *(begatinë)*. Kjo nënkupton pakësimin e tij. Gjithashtu, është thënë se kjo mund të nënkuptojë zhdukjen e plotë të bereqetit, derisa të mos mbetet asnjë gjurmë prej tij.[71]

3. Forca e argumentit

Prijësi i besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: "*Kush është i vërtetë në fjalën e tij, i forcohet argumenti.*"[72]

4. Fisnikëria e njeriut

Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: "*Vlera e njeriut përcaktohet nga ambicia e tij, ndërsa vërtetësia e tij nga fisnikëria që zotëron.*"[73]

Fisnikëria (muru'etu) përfshin si kryerjen e veprave që meritojnë lavdërim dhe vlerësim, ashtu edhe shmangien e atyre që sjellin qortim dhe përbuzje. Në këtë kontekst, e vërteta nuk nënkupton vetëm përputhjen e fjalës me realitetin, sipas bindjes së folësit, por edhe sjelljen e mirë, të pastër nga të metat dhe mangësitë. Në këtë kuptim, e vërteta

[71] El-Ajni, "Umdetul-Qariju", vëll. 11, f. 195, Bejrut, Dar Ihja et-turath el-arabi (me disa ndryshime).

[72] Ali ibn Ebi Talib, "Ujunul-Hikemi uel-Meu'idhi", f. 449.

[73] "Nehxhul-Belaga", thënie të imam Aliut, nr. 47, f. 477.

është e barasvlershme me fisnikërinë ose e lidhur ngushtë me të. Prandaj, fisnikëria shërben si tregues i së vërtetës dhe anasjellta.[74]

5. Teufiku (*suksesi*)

Transmetohet se i Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë*: "Nëse je i vërtetë me Allahun, Ai do të të bëjë të vërtetë."*

Pas kësaj, njerëzit qëndruan edhe pak dhe më pas u nisën për të luftuar kundër armikut. Më vonë, te Profeti sollën një burrë, të cilin e mbanin në krahë, pasi ishte goditur nga një shigjetë pikërisht në vendin që ai kishte treguar.

Profeti pyeti: "*A është ai?"*

Ata u përgjigjën: "*Po."*

Atëherë Profeti tha: "*Allahu ishte i vërtetë me të dhe ai ishte i vërtetë me Allahun."75*

Pastaj Profeti e mbështolli me mantelin e tij, e solli përpara dhe u fal për të. Në lutjen e tij tha: "*O Allah, ky është*

[74] Muhamed Xheuad Mugnijeh, "Fi Dhilal Nehxhul-Belaga", vëll. 4, f. 246, Matba'at Setar, botimi "Intisharat Kelimetul-Hakk", 1427 hixhri, botimi i parë.

[75] El-Bejheki, Ahmed ibn Husejn, "Es-Sunen El-Kubra", vëll. 4, f. 16.

robi Yt; doli emigrant në rrugën Tënde dhe u vra si dëshmor. Unë dëshmoj për këtë."[76]

6. E vërteta e ndriçon fytyrën

"O Ali, ruhu nga gënjeshtra! Sepse gënjeshtra e nxin fytyrën dhe njeriu shkruhet tek Allahu si gënjeshtar. Ndërsa sinqeriteti e ndriçon fytyrën dhe njeriu shkruhet tek Allahu si i sinqertë. Dije se sinqeriteti është i bekuar, ndërsa gënjeshtra është fatkeqe."[77]

7. Fitorja

Transmetohet se imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Kur Allahu pa sinqeritetin tonë, Ai solli poshtërimin mbi armikun tonë dhe na dhuroi fitoren."*[78]

8. Drejtësia

Transmetohet se imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"E vërteta është motra e drejtësisë."*[79]

---

[76] El-Bejheki, Ahmed ibn Husejn, "Es-Sunen El-Kubra", vëll. 4, f. 16.

[77] (Ibn Shu'betu El- Harranij, "Tuheful-'Ukul 'an Al Err-Rreqsul", vëll. 4, f. 14, verifikim: Ali Ekber El-Gaffarij, 1404 hixhri / 1363 sipas kslendsrit iranian, Instituti i Botimeve Islame i Kumit (botimi i dytë).

[78] "Nehxhul-Belaga.", f. 92, nga fjalët e imam Aliut në përshkrimin e shokëve të Profetit në ditën e Siffinit kur u urdhërua paqja.

[79] Muhamed Er-Rijshehri, "Mizanul-Hikmeh", vëll. 2, f. 1575, tema: es-sidk (2), nr. 2189.

9. Dinjiteti dhe krenaria

Transmetohet se imam Husejni *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"E vërteta është krenari, ndërsa gënjeshtra është dobësi."*[80]

10. Nderimi

Transmetohet se imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Njeriu i vërtetë është i nderuar dhe i lartësuar, ndërsa gënjeshtari është i poshtëruar dhe i ulët."*[81]

Së treti: Dimensioni i Botës Tjetër

1. Hyrja në Xhennet

I Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: *"Përmbajuni të vërtetës, sepse e vërteta udhëzon drejt mirësisë, ndërsa mirësia udhëzon drejt Xhennetit. Njeriu vazhdon të thotë të vërtetën dhe të përpiqet të jetë i vërtetë, derisa tek Allahu të shkruhet si siddijk (shumë i vërtetë)."*[82]

---

[80] El-Ja'kubi, "Tarijkh El-Ja'kubi, vëll. 2, Bejrut, Dar Sader, pjesa: vrasja e Husejn ibn Ali, f. 246.

[81] Muhamed Er-Rijshehri, "Mizanul-Hikmeh", vëll. 2, f. 1573, tema: es-sadik, nr. 2191.

[82] Imam Malik, El-Muëatta, vëll. 2, verifikim: Muhamed Fuad Abdul-Baki, 1406 hichri / 1985 m, Bejrut, Dar Ihja et-turath el-arabi, kapitulli: çfarë ka ardhur për vërtetën dhe gënjeshtrën, hadithi nr. 16, f. 989.

Transmetohet se imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Ai që vdes nga radhët e shiitëve tanë është i vërtetë (siddijk) dhe dëshmor. Ai ka besuar në çështjen tonë, ka dashur për hirin tonë dhe ka urryer për hirin tonë, duke synuar me këtë kënaqësinë e Allahut të Madhëruar. Ai beson në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij."*

Allahu i Madhëruar thotë*:*

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُوْلَئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ وَالشُّهَدَاء عِندَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ﴾

"Ata që kanë besuar në Allahun dhe në të Dërguarit e Tij, ata janë të sinqertët dhe dëshmorët pranë Zotit të tyre; ata kanë shpërblimin dhe dritën e tyre."[83] [84]

2. Pozita e dëshmorëve

Transmetohet se i Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: *"Kush i kërkon Allahut me vërtetësi martirizimin (shehadetin), Allahu do ta ngrejë në gradat e dëshmorëve, edhe nëse vdes në shtratin e tij."*[85]

[83] Sure "El-Hadid", ajeti 19.

[84] Shejkh Es-Saduk, "El-Khisal", f. 636, verifikim: Ali Ekber El-Gaffarij, Kum, 18 Dhul-Ka'de 1403 hixhri/ 1362 sipas kalendariit iranian, Instituti i Botimeve Islame i Seminarit të Dijetarëve.

[85] En-Nisai, "Es-Sunenul-Kubra", vëll. 3, kapitulli: Shehadeti, f. 25, verifikim: Abdul-Gaffar Sulejman El-Bendarij & Sejjid Kesruvij Hasan, botimi i parë, 1411 hixhhri / 1991.

MËSIMI I PESTË

Llojet e të vërtetës

Temat kryesore të ligjëratës:

1. E vërteta me vetveten, me Allahun dhe me njerëzit.

2. E vërteta në nijet (qëllim), në fjalë, në vepra dhe në pozitat shpirtërore.

Thënia hyrëse e ligjëratës:

Imam Ali ibn Ebi Talib *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"E vërteta është cilësia më fisnike e atij që ka bindje të plotë."*[86]

Llojet e të vërtetës

Besimtari duhet të jetë i vërtetë me vetveten, me Zotin e tij dhe me njerëzit. Gjithashtu, duhet të jetë i vërtetë

[86] El-Lejthi El-Uasitij, "ʿUjunul-Hikem uel-Meuaidh", f. 295.

në nijetin *(qëllimin)*, në fjalët dhe në veprat e tij. Prandaj, e vërteta shfaqet në disa forma, të cilat do t'i paraqesim më poshtë:

E para: E vërteta me vetveten

E vërteta me vetveten nënkupton të qenit i sinqertë dhe i qartë me veten. Besimtari i vërtetë nuk e mashtron veten, por i pranon të metat dhe gabimet e tij dhe përpiqet t'i korrigjojë ato, sepse e di se e vërteta është rruga drejt shpëtimit.

Për sa kohë që njeriu nuk është i vërtetë me vetveten, ai nuk mund të arrijë asnjë nga format e tjera të së vërtetës. E vërteta me vetveten është hapi i parë drejt ndryshimit.

Shkrimtari rus Lev Tolstoi ka thënë: "Çdokush mendon të ndryshojë botën, por askush nuk mendon të ndryshojë veten."

Disa hapa për të arritur të vërtetën me vetveten

1. Njohja e vetvetes

Transmetohet se imam Ali ibn Ebi Talib *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"I dituri është ai që e njeh vetveten, e çliron atë*

dhe e pastron nga gjithçka që e largon nga rruga e drejtë dhe e shkatërron."[87]

Gjithashtu, ka thënë: *"Ai që e njeh vetveten, lufton kundër saj (kundër epsheve të saj), ndërsa ai që nuk e njeh vetveten, e lë pas dore."*[88]

Po ashtu, ka thënë: *"Ai që nuk e njeh vetveten, largohet nga rruga e shpëtimit dhe endet në humbje e padituri."*[89]

2. Dallimi ndërmjet së mirës dhe së keqes

Njeriu duhet ta dijë se e mira vjen nga Allahu, ndërsa e keqja është pasojë e veprave të vetë njeriut.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿مَّا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللهِ وَمَا أَصَابَكَ مِن سَيِّئَةٍ﴾

"Çdo e mirë që të arrin është prej Allahut, ndërsa çdo e keqe që të godet është prej vetvetes sate."[90]

[87] El-Lejthij El-Uasitij, "Ujunul-Hikem ue El-Meuaidh", f. 53.
[88] Po aty, f. 453.
[89] Muhamed Rijshehrij, "Mijzanul-Hikmeh", vëll. 3, f. 1876.
[90] Sure "En-Nisa", ajet 79.

Imam Ali Err-Rridai *(Paqja qoftë mbi të!)* është pyetur: *"A ua ka lënë Allahu njerëzve plotësisht në dorë çështjet e tyre?"*

Imami është përgjigjur: *"Allahu është më i Fuqishëm se kaq."*

E pyetën përsëri: *"Atëherë, a i detyron Ai ata të bëjnë mëkate?"*

Imami u përgjigj: *"Allahu është më i Drejtë dhe më i Urtë se kaq."*

Pastaj tha: *"O bir i Ademit! Unë kam më shumë të drejtë mbi veprat e tua të mira sesa ti vetë, ndërsa ti ke më shumë përgjegjësi për veprat e tua të këqija sesa Unë. Ti i kryen mëkatet me fuqinë që Unë të kam dhënë."*[91]

3. Caktimi i një kohe të veçantë për vetëllogaritje

Përpiqu të caktosh çdo ditë një kohë të veçantë për të reflektuar thellë mbi veprat e tua dhe për t'i kërkuar llogari vetes.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿اقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا﴾

[91] Muhamed ibn Ja'kub El-Kulejni, "El-Kafij", vëll. 1, f. 157, kapitulli: "El-Xhebr ue el-Kader ue el-Emru bejne el-Emrejn", hadithi nr. 3.

"Lexoje librin tënd! Sot mjafton që ti vetë të jesh llogaritës ndaj vetes sate."[92]

Ndërsa imam Sadiku *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Nëse ndonjëri prej jush dëshiron t'i kërkojë diçka Zotit të tij dhe Ai t'ia japë, atëherë le ta humbasë çdo shpresë te njerëzit dhe të mos shpresojë tek askush tjetër përveç Allahut, të Lartësuar e të Madhëruar. Kur Allahu e di se kjo buron vërtet nga zemra e tij, Ai do t'ia japë atë që kërkon. Prandaj, kërkojini llogari vetes përpara se t'ju kërkohet llogari, sepse në Ditën e Kiametit ka pesëdhjetë ndalesa (qëndrime për llogaridhënie), secila prej të cilave zgjat sa një mijë vjet."*

Pastaj ai lexoi fjalën e Allahut:

﴿فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ﴾

"...në një ditë, gjatësia e së cilës është sa një mijë vjet sipas llogaritjes suaj."[93] [94]

E dyta: Të qenit i vërtetë me Allahun

Të qenit i vërtetë me Allahun lidhet me sinqeritetin *(ikhlasin),* që nënkupton pastrimin e nijetit dhe

[92] Sure "El-Isra", ajeti 14.

[93] Sure "Es-Sexhde", ajeti 5.

[94] "El-Kafij", i Shejh El-Kulejnij, vëll. 8, f. 143, "Hadithu En-Nefs", hadithi nr. 108.

përkushtimin e tij të plotë vetëm ndaj Allahut. Kjo do të thotë që njeriu të mos ketë asnjë shtysë tjetër përveç kënaqësisë së Allahut, jo vetëm në adhurimet e tij, por edhe në të gjitha lëvizjet dhe çastet e qetësisë së tij. Çdo përzierje e nijetit me motive të tjera e cenon sinqeritetin dhe e përgënjeshtron pretendimin e njeriut se është i sinqertë.[95]

Kushdo që kryen një vepër pa e pastruar nijetin e tij vetëm për Allahun, Allahu nuk ia pranon atë vepër. Prandaj, myslimani duhet të jetë i sinqertë në të gjitha adhurimet, duke përmbushur detyrimet që ato kërkojnë dhe duke i kryer në mënyrën që ka urdhëruar Allahu.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ ۚ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ﴾

“Bindje dhe fjalë të mira. E kur çështja të bëhet vendimtare, sikur të ishin të vërtetë me Allahun, do të ishte më mirë për ta.”[96]

Dhe:

[95] “Xhami’u Es-Se’adat”, Mulla Muhamed Mehdi En-Nerakij, vëll. 2, f. 258, verifikuar nga Sejjid Muhamed Kalanter, me parathënie të Shejkh Muhamed Rida El-Mudhaffer, botimi i katërt, Shtypshkronja En-Nu’man, Nexhef.

[96] Sure “Muhamed”, ajeti 21.

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ ۖ فَمِنْهُم مَّن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ ۖ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾

"Ndër besimtarët ka burra që e përmbushën besëlidhjen që kishin lidhur me Allahun. Disa prej tyre e përmbushën deri në fund (duke rënë dëshmorë), **ndërsa të tjerë presin, por ata nuk e kanë ndryshuar aspak besëlidhjen e tyre."**[97]

Dhe:

﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

"(Këto janë) **për muhaxhirët e varfër, të cilët u dëbuan nga shtëpitë dhe pasuritë e tyre, duke kërkuar mirësinë dhe kënaqësinë e Allahut, dhe duke ndihmuar Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Pikërisht këta janë të vërtetët."**[98]

Ajeti i parë tregon se këta njerëz, për të cilët Allahu thotë:

﴿فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ﴾

[97] Sure "El-Ahzab", ajeti 23.

[98] Sure "El-Hashr", ajeti 8.

"Sikur të ishin të vërtetë me Allahun, do të ishte më mirë për ta."[99]

Kjo do të thotë se, sikur të kishin qenë të vërtetë në atë që pretendonin lidhur me dëshirën e tyre për xhihad ose për besim, apo sikur të kishin qenë të vërtetë në besimin e tyre, duke pasur zemrat në përputhje me fjalët e tyre, kjo do të kishte qenë më e dobishme për ta, si në fe, ashtu edhe në jetën e kësaj bote, sesa hipokrizia që shfaqnin.[100]

Ndërsa ajeti i dytë tregon se këta muhaxhirë nuk janë njerëz të pretendimeve boshe, por njerëz të së vërtetës, të sakrificës dhe të luftës në rrugën e Allahut. Ata e kanë dëshmuar vërtetësinë e tyre ndaj Allahut përmes besimit dhe sakrificave të vazhdueshme.

Në një tjetër ajet, Allahu i Madhëruar i përshkruan ata si të vërtetë (es-sadikun). Edhe pse e vërteta ka një kuptim të gjerë, vërtetësia e këtyre besimtarëve shfaqet në të gjitha aspektet e jetës së tyre: në besim, në dashurinë ndaj të Dërguarit të Allahut dhe në përkushtimin ndaj parimeve të së vërtetës dhe drejtësisë.[101]

---

[99] Sure "Muhamed", ajeti 21.

[100] "Zubdetu Et-Tefasijr", Mulla Fet'hullah El-Kashanij, vëll. 6, f. 359.

[101] "El-Emthel fi Tefsir Kitabil'lahi El-Munzel", Shejkh Nasir Mekarim Shirazi, vëll. 18, f. 192.

E treta: Të qenit i vërtetë me njerëzit

Adhurimi që ka ligjëruar Islami ka përmasa thellësisht njerëzore, në kuptimin e plotë të fjalës. Në këtë drejtim, hadithet e nderuara kanë sqaruar shumë parime dhe udhëzime. Ndër to përmendim:

1. Sjellja e mirë me njerëzit është kusht për të fituar kënaqësinë e Allahut

Imam Zejnul Abidini *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Janë katër cilësi që, kush i zotëron, Islami i tij bëhet i plotë, mëkatet i falen dhe ai do ta takojë Zotin e tij, i Cili do të jetë i kënaqur me të: përmbushja e detyrimeve që ka marrë përsipër ndaj njerëzve për hir të Allahut; thënia e së vërtetës në marrëdhëniet me njerëzit; ndjenja e turpit nga çdo vepër e shëmtuar, si para Allahut, ashtu edhe para njerëzve; dhe sjellja me moral të mirë ndaj familjes së tij."*[102]

2. Të qenit i vërtetë me njerëzit dhe besnikëria janë kushte për pranimin e adhurimeve

Transmetohet se i Dërguari i Allahut, Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)*, ka thënë: *"Mos shikoni sa shumë falen, agjërojnë, kryejnë haxhin e bëjnë vepra të mira, as sa e ngrenë zërin gjatë*

[102] "El-Khisal", Shejkh Es-Saduk, f. 223.

adhurimeve të natës, por shikoni sa të vërtetë janë në të folur dhe sa besnikë janë në përmbushjen e amanetit."[103]

E katërta: Të qenit i vërtetë në gjendjet dhe në nijetet (*qëllimet*)

E vërteta është e lidhur ngushtë me nijetin në të gjitha gjendjet, si dhe me sinqeritetin *(ikhlasin)* ndaj Allahut të Madhëruar, i cili përbën qëllimin më të lartë të fesë. Siç ka thënë Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!): "Ikhlasi (sinqeriteti) është qëllimi i fesë."*[104]

Ikhlasi është adhurimi më i vlefshëm; madje, ai është shpirti dhe thelbi i adhurimit ndaj Allahut. Këtë e ka sqaruar imam Sadiku *(Paqja qoftë mbi të!),* duke thënë: "Adhurimi më i mirë është ikhlasi *(sinqeriteti i plotë ndaj Allahut)."*[105]

Ikhlasi është një prej sekreteve të Allahut, të cilin Ai e ka vendosur në zemrat e atyre që ka zgjedhur për afërsinë dhe miqësinë *(vilajetin)* e Tij.

I Dërguari i Allahut, Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!),* duke transmetuar nga Xhebraili *(Paqja qoftë mbi të!),* i cili e

[103] "Ujun Akhbar Err-Rida", Shejh Es-Saduk; verifikuar nga Shejkh Husejn El-A'lemij, botuar në vitin 1404 hhixhri/ 1984, Bejrut, Botimet El-A'lemij.

[104] "Gurerul-Hikem ue Durerul-Kelim", Abdulvahid El-Amidij, f. 1340.

[105] "Biharul-Enuar, Al'lametu Muhamed Bakir El-Mexhlisi, vëll. 67, f. 249.

transmeton nga Allahu i Madhëruar, ka thënë: *"Sinqeriteti (ikhlasi) është një sekret prej sekreteve të Mia. Unë e kam vendosur atë në zemrën e atij robi Tim që dua."*[106]

Thelbi i sinqeritetit *(ikhlasit)* është pastrimi i nijetit dhe i veprave të njeriut nga çdo qëllim tjetër përveç Allahut të Madhëruar. Këtë nivel mund ta arrijë vetëm ai që e do sinqerisht Allahun, e ka zemrën të përqendruar te jeta e amshuar dhe është aq i përkushtuar ndaj saj, saqë dashuria për dynjanë, epshet, kënaqësitë, fama, prestigji dhe pozitat nuk gjejnë më vend në zemrën e tij.

I Dërguari i Allahut, Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!),* ka thënë: *"Çdo e vërtetë ka një realitet. Robi nuk e arrin realitetin e sinqeritetit derisa të mos dëshirojë të lavdërohet nga njerëzit për ndonjë vepër që e ka bërë për Allahun."*[107]

Njeriu i sinqertë është ai që, në çdo vepër që kryen, nuk synon askënd tjetër përveç Allahut të Madhëruar. Ai nuk ka asnjë qëllim apo motiv tjetër përveç fitimit të kënaqësisë së Tij, afrimit tek Ai dhe arritjes së një pozite të lartë pranë Tij.

Veprat varen nga nijetet. Nëse nijetet nuk janë të pastra dhe të sinqerta, kjo do të thotë se ato janë përzier me

[106] Po aty, f. 214.

[107] "Biharul-Enuar", Al'lametu Muhamed Bakir El-Mexhlisij, vëll. 8, f. 304.

shirkun *(shoqërimin e dikujt apo diçkaje me Allahun).* Allahu i Madhëruar nuk e fal shirkun, siç thotë:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ﴾

"Me të vërtetë, Allahu nuk e fal që Atij t'i bëhet shok (shirk)**."**[108] Sepse shirku është padrejtësia më e madhe. Allahu i Madhëruar thotë:

﴿يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ ۖ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

"O biri im! Mos i bëj shok Allahut, sepse me të vërtetë shirku është një padrejtësi e madhe."[109]

Prandaj, është e domosdoshme që të gjitha motivet që qëndrojnë pas veprave dhe fjalëve të njeriut të jenë të drejtuara vetëm ndaj Allahut të Madhëruar dhe që sjellja e tij e jashtme të pasqyrojë atë që ai mbart në brendësinë e vet.

Sinqeriteti në gjendjet e njeriut kërkon bindje të mirëfilltë ndaj Allahut, nënshtrim të plotë, përulësi, sinqeritet, frikë dhe shpresë ndaj Tij, kënaqësi me caktimin e Tij, mbështetje tek Ai *(tevekkul),* dashuri, turp *(hajaun),* si dhe madhërim dhe nderim vetëm për Allahun e Vetëm.

[108] Sure "En-Nisa", ajeti 48.

[109] Sure "Lukman", ajeti 13.

E pesta: E vërteta në fjalë

E vërteta në të folur nënkupton që njeriu t'i përshkruajë gjërat ashtu siç janë në të vërtetë.

Përsosmëria e këtij lloji të së vërtetës arrihet duke shmangur, pa ndonjë domosdoshmëri fetare apo jetësore, fjalët me nënkuptime ose shprehjet dykuptimëshe, sepse ato mund ta çojnë dëgjuesin drejt një kuptimi të gabuar, ndërsa te folësi mund të krijojnë prirjen për të gënjyer.

Po ashtu, njeriu duhet të kujdeset për kuptimin e fjalëve që shqipton kur i drejtohet Allahut të Madhëruar. Për shembull, kur thotë:

﴿إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾

"Unë e kam kthyer fytyrën time drejt Atij që krijoi qiejt dhe tokën."[110], Nëse, ndërkohë, zemra e tij është e lidhur me dikë ose diçka tjetër përveç Allahut, ai nuk është i vërtetë në atë që thotë.

Po kështu, kur thotë**: "Vetëm Ty të adhurojmë",** ndërkohë që në të vërtetë adhuron dynjanë, sepse zemra e tij është e lidhur fort pas saj, ai nuk është i vërtetë në fjalët e tij. Në fakt, çdo njeri, zemra e të cilit lidhet dhe robërohet

[110] Sure "El-En'am", 79.

pas diçkaje, bëhet rob i asaj gjëje, siç dëshmojnë edhe hadithet. Prandaj, ai është gënjeshtar në pretendimin e tij.[111]

E gjashta: Sinqeriteti në fjalë

Sinqeriteti në të folur kërkon që besimtari ta ruajë gjuhën e tij, të thotë vetëm të vërtetën dhe të shqiptojë vetëm atë që është e drejtë. Fjala më e mirë është ajo që thuhet me vërtetësi dhe prej së cilës përfiton dëgjuesi.

Transmetohet se i Dërguari i Allahut, Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)*, ka thënë: "*Kush beson në Allahun dhe në Ditën e Fundit, le të flasë mirë ose le të heshtë.*"[112]

E shtata: E vërteta në vepra

E vërteta në vepra nënkupton përputhjen e brendësisë me të jashtmen, përputhjen ndërmjet asaj që njeriu fsheh dhe asaj që shfaq para njerëzve. Madje, një shkallë edhe më e lartë është që gjendja e tij e brendshme të jetë më e mirë se ajo që shfaq nga jashtë.

Kjo do të thotë që veprat e tij të dukshme të mos krijojnë përshtypjen e një gjendjeje të brendshme që ai, në të vërtetë, nuk e zotëron. Megjithatë, kjo nuk do të thotë se

[111] "Xhami'u Es-Se'adat", Mulla Muhamed Mehdi En-Nerakij, vëll. 2, f. 258.

[112] "El-Kafij", Shekjh El-Kulejnij, vëll. 2, "Kapitulli: E drejta e fqinjit", hadithi 6, f. 667.

duhet të heqë dorë nga veprat e mira, por se duhet të përpiqet që gjendja e tij e brendshme të përputhet me veprat e jashtme, derisa zemra e tij të vërtetojë atë që shfaqet në sjelljen e tij.

Kjo është një prej shkallëve më të larta të sinqeritetit *(ikhlasit),* sepse ekzistojnë edhe shkallë më të ulëta të tij. Për shembull, nëse ndodh që gjendja e brendshme e njeriut të mos përputhet plotësisht me atë që shfaq nga jashtë, pa pasur ai qëllim të shtiret para njerëzve, kjo nuk konsiderohet syefaqësi *(rijaun).* Prandaj, ai mund të vazhdojë të cilësohet si i sinqertë *(mukhlis),* edhe pse ende nuk e ka arritur përsosmërinë e sinqeritetit.[113]

E vërteta në vepra realizohet nëpërmjet sa vijon:

1. Përputhja e brendësisë me të jashtmen në të vërtetën

Kjo do të thotë që gjendja e brendshme e njeriut të jetë e njëjtë me atë që ai shfaq nga jashtë, ose edhe më e mirë se ajo. Në këtë mënyrë, veprat e mira që besimtari kryen bëhen pasqyrim i vërtetë i asaj që ndodhet në zemrën e tij. Pra, brendësia dhe e jashtmja e tij janë në përputhje të plotë.

[113] "Xhami'u Es-Se'adat", Mulla Muhamed Mehdi En-Nerakij, vëll. 2, f. 259.

2. Përsosmëria (*el-itkan*) në çdo vepër të mirë

Kjo do të thotë që besimtari t'i kryejë veprat dhe t'i përmbushë detyrimet në mënyrë të plotë e të përsosur, pa mangësi, pa mashtrim, pa gënjeshtër dhe pa padrejtësi.

3. E vërteta në vepra kërkon bindje ndaj Allahut

Kjo do të thotë që robi t'i bindet Zotit të tij, t'i zbatojë urdhrat e Tij dhe të largohet nga ndalesat e Tij, duke iu përmbajtur Librit të Tij *(Kur'anit)*, duke ndjekur Sunetin e të Dërguarit të Tij, si dhe rrugën e Ehli Bejtit *(paqja qoftë mbi ta!)*.

MËSIMI I GJASHTË

Pozita e së vërtetës dhe e të vërtetëve në Kur'an

Temat kryesore të ligjëratës:

1. Llojet e së vërtetës në Kur'an.

2. Pozita e së vërtetës dhe e të vërtetëve në Kur'an.

3. Kush janë të vërtetët?

Hyrja e ligjëratës

Allahu i Lartësuar thotë:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

"O ju që keni besuar! Kini frikë Allahun dhe jini me të vërtetët."[114]

[114] Sure "Et-Teube", ajeti119.

Hyrje

E vërteta është një nga tiparet e besimtarëve, një virtyt i njerëzve të devotshëm dhe një cilësi e Ehli Bejtit të Pastër *(paqja qoftë mbi ta!)*. Pikërisht për këtë arsye, Allahu i Madhëruar na ka urdhëruar të jemi me ta, sepse ata janë të vërtetët. Në Kur'anin e Shenjtë, e vërteta është shenjë e besimit, ndërsa gënjeshtra është shenjë e hipokrizisë dhe e mohimit.

Llojet e së vërtetës në Kur'an[115]

Kur'ani i Shenjtë e përmend të vërtetën në disa forma, si më poshtë:

1. E vërteta në besim (akide)

Kjo do të thotë që besimi të jetë në përputhje me të vërtetën reale dhe të qëndrueshme.

Allahu i Madhëruar thotë:

[115] Shih: Shejh Hasan El-Mustafauij, "Et-Tahkik fi Kelimatil-Kur'anil-Kerijm", vëll. 6, Fondacioni i Shtypit dhe Botimeve, Ministria e Kulturës dhe Udhëzimit Islam, botimi i parë, 1417 hixhri, tema "Sidkun (e vërteta)", fq. 217 (me përshtatje).

﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاء فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِن كَانُوا صَادِقِينَ﴾

"A mos kanë ata ortakë (me Allahun)**? Atëherë le t'i sjellin ortakët e tyre, nëse janë të sinqertë."**[116]

2. E vërteta në shprehjen e besimit

Kjo do të thotë që njeriu ta shfaqë besimin e tij ashtu siç e ka në zemër, pa hipokrizi dhe pa shtirje.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿إِن زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاء لِلَّهِ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ﴾

"Thuaj: Nëse pretendoni se vetëm ju jeni miqtë e Allahut, e jo njerëzit e tjerë, atëherë dëshironi vdekjen, nëse jeni të vërtetë."[117]

3. E vërteta në fjalë dhe në njoftim

Kjo do të thotë që fjala ose lajmi që jep njeriu të jetë plotësisht në përputhje me realitetin, pa asnjë kundërshtim apo shtrembërim.

Allahu i Madhëruar thotë:

[116] Sure "El-Kalem", ajeti 41.

[117] Sure "El-Xhumu'ah", ajeti 6.

﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا﴾

"E kush është më i vërtetë në fjalë se Allahu?"[118]

4. E vërteta në premtim dhe zotim

Kjo do të thotë që ajo që njeriu premton ose për të cilën zotohet me fjalë, të jetë në përputhje me atë që ka në zemër dhe me sinqeritetin e nijetit të tij.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾

"Ndër besimtarët ka burra që i qëndruan besnikë besëlidhjes që kishin bërë me Allahun."[119]

5. Sinqeriteti në vepër

Kjo do të thotë që vepra të jetë e plotë në të gjitha aspektet dhe të përmbushë të gjitha kushtet e saj.

Allahu i Madhëruar thotë:

[118] Sure "En-Nisa", ajeti 87.

[119] Sure "El-Ahzab", ajeti 23.

﴿وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ﴾

"…dhe bëhu bujar ndaj nesh (na jep lëmoshë), sepse Allahu i shpërblen bamirësit."[120]

6. E vërteta në të gjitha çështjet

Kjo do të thotë që njeriu të jetë i vërtetë në besim, në fjalë dhe në vepra.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَقُل رَّبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ﴾

"Dhe thuaj: 'O Zoti im! Më bëj të hyj me hyrje të vërtetë dhe më nxirr me dalje të vërtetë.'"[121]

Ky është lloji më i lartë dhe më i dëshiruar i së vërtetës. Ai nënkupton që njeriu të jetë i vendosur në pozitën e së vërtetës dhe të jetë i stolisur me të në fjalë, në vepra dhe në besim, si në pamjen e jashtme, ashtu edhe në botën e tij të brendshme.

[120] Sure "Jusuf", ajeti 88.

[121] Sure "El-Isra", ajeti 80.

Ky është kuptimi që synohet me fjalën e Allahut të Madhëruar:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

"O ju që keni besuar! Kini frikë Allahun dhe jini me të vërtetët."[122]

Pozita e së vërtetës dhe e të vërtetëve në Kur'an

E vërteta në Kur'anin e Shenjtë është një nga konceptet themelore të sistemit edukativ dhe moral islam. Kur'ani e ka nxitur këtë virtyt të lartë në mënyra të ndryshme dhe në raste të shumta, duke theksuar rëndësinë e tij në jetën e besimtarit.

Më poshtë paraqitet një shembull që tregon pozitën e së vërtetës dhe të të vërtetëve në Kur'an:

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُم مَّن قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا * لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِن شَاء أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا﴾

[122] Sure "Et-Teube, ajeti 119.

“Ndër besimtarët ka burra që i qëndruan besnikë besëlidhjes që kishin bërë me Allahun. Disa prej tyre e përmbushën zotimin e tyre (duke rënë dëshmorë), **ndërsa të tjerë presin ende dhe nuk e kanë ndryshuar aspak besëlidhjen e tyre. Që Allahu t’i shpërblejë të vërtetët për të vërtetën e tyre dhe, nëse dëshiron, t’i ndëshkojë hipokritët ose t’ua pranojë pendimin. Vërtet, Allahu është Falës dhe Mëshirues.”**[123]

Këto ajete tregojnë se arsyeja kryesore e shpërblimit të Allahut për këta burra besimtarë ishte besnikëria e tyre ndaj besëlidhjes që kishin lidhur me Allahun, sipas së cilës nuk do të largoheshin nga fusha e betejës kur të përballeshin me armikun.

Prandaj, Allahu thotë:

﴿لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ﴾

“Që Allahu t’i shpërblejë të vërtetët për të vërtetën e tyre.”

Shkronja “بِ” (be) në shprehjen ﴿بِصِدْقِهِمْ﴾ tregon shkakun, domethënë: Allahu i shpërblen besimtarët pikërisht për shkak të së vërtetës së tyre në fjalë, në vepra dhe në marrëdhënien e tyre me Allahun, si dhe për faktin se pamja e tyre e jashtme ishte në përputhje të plotë me botën

[123] Sure “El-Ahzab”, ajetet 23-24.

e tyre të brendshme. Kjo është e vërteta që Kur'ani e lartëson dhe e bën shkak për shpërblimin nga Allahu.

﴿قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ ۚ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۚ رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

"Allahu do të thotë: 'Kjo është dita kur të vërtetëve do t'u bëjë dobi e vërteta e tyre. Për ta ka kopshte, nën të cilat rrjedhin lumenj, ku do të qëndrojnë përgjithmonë. Allahu është i kënaqur me ta dhe ata janë të kënaqur me Të. Ky është triumfi i madh.'"[124]

Me të vërtetën e të vërtetëve në këtë ajet nënkuptohet e vërteta e tyre në jetën e kësaj bote.

Fjala e Allahut: "Për ta ka kopshte *(të Xhennetit)"* është sqarim i shpërblimit që Allahu ka përgatitur për ta për shkak të së vërtetës së tyre. Ky është shpërblimi që ata marrin si rezultat i të qenit të vërtetë.

Sa u përket veprave dhe gjendjeve të Botës Tjetër, përfshirë edhe të vërtetën e banorëve të Ahiretit, ato nuk sjellin më shpërblim, sepse në Ahiret nuk ka më detyrime fetare *(teklif).* Shpërblimi është pasojë e përmbushjes së detyrimeve në këtë botë.

[124] Sure "El-Maide", ajeti 119.

Prandaj, kjo botë është vendi i veprimit dhe i përgjegjësisë, ndërsa Bota Tjetër është vendi i llogarisë dhe i shpërblimit.

Ata që kanë qenë të vërtetë në këtë botë, në fjalët dhe veprat e tyre, do ta gjejnë dobinë e së vërtetës së tyre në Ditën e Kiametit. Ata do të fitojnë Xhennetin e premtuar, do të jenë të kënaqur me Allahun dhe Allahu do të jetë i kënaqur me ta. Ky është, pa dyshim, fitimi më i madh.

Gjithashtu, e vërteta në fjalë kërkon domosdoshmërisht edhe të vërtetën në vepra. Kjo do të thotë që veprat e njeriut duhet të jenë në përputhje me fjalët e tij, larg çdo hipokrizie dhe shtirjeje. Një e vërtetë e tillë e udhëheq njeriun drejt drejtësisë, pastërtisë morale dhe përmirësimit të vazhdueshëm të vetvetes.

﴿وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِندَ رَبِّهِمْ﴾

"Dhe përgëzoji ata që besojnë se për ta ka një pozitë të vërtetë (të lartë) te Zoti i tyre."[125]

Shpjegimi

Shprehja **"kademe sidkin**" nënkupton një përparësi, një pozitë të lartë dhe një shkallë të nderuar pranë Allahut. Ajo është quajtur "këmbë" *(kadem)*, sepse me këmbë njeriu

[125] Sure "Junus", ajeti 2.

ecën dhe përparon drejt qëllimit, ashtu siç një mirësi quhet "dorë", sepse zakonisht jepet me dorë.

Ndërsa shtimi i fjalës *"i vërtetë" (sidkin)* tregon se kjo pozitë është e sigurt, e vërtetë dhe e merituar, duke tërhequr vëmendjen te fakti se besimtarët e arrijnë atë falë të qenit të tyre të vërtetë në fjalë dhe në nijet *(qëllim).*

Prandaj, "*pozita e së vërtetës"* nënkupton një pozitë të vërtetë dhe të lartë tek Allahu. Këtë e përforcon edhe fjala e Allahut: "…se për ta ka një pozitë të lartë *(të vërtetë)* te Zoti i tyre."

Meqenëse besimi e afron njeriun me Allahun dhe i jep atij një pozitë të lartë pranë Tij, atëherë e vërteta në besim sjell si rezultat edhe një pozitë të vërtetë dhe të nderuar pranë Tij. Pra, ashtu siç ata kanë besim të vërtetë, do të kenë edhe një pozitë të vërtetë e të lartë te Zoti i tyre.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِندَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ﴾

"Në një vend të vërtetë (nderi dhe përjetësie), **pranë Mbretit të Gjithëfuqishëm."**[126]

[126] Sure "El-Kamer", ajeti 55.

Shpjegimi

Me *"të vërtetën"* në këtë ajet nënkuptohet vërtetësia e të devotshmëve në besimin dhe në veprat e tyre.

Shprehja *"vend i vërtetë"* tregon se vendqëndrimi i tyre është një vend i vërtetë, i përhershëm dhe i pastër nga çdo mangësi apo mashtrim.

Gjithashtu, kjo shprehje mund të nënkuptojë se çdo mirësi që ata gëzojnë në atë vend është e vërtetë dhe e plotë, pa asnjë të metë.

Prandaj, banorët e këtij vendi do të gëzojnë praninë pa asnjë ndarje apo mungesë; afërsinë me Allahun, pa largim; begatinë, pa asnjë fatkeqësi; gëzimin, pa asnjë pikëllim; dhe jetën e përhershme, pa vdekje dhe pa shuarje.

Kjo është pozita e lartë që Allahu ua ka përgatitur atyre që kanë qenë të vërtetë në besimin, fjalët dhe veprat e tyre.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا﴾

"Dhe Ne u dhuruam atyre nga mëshira Jonë dhe u bëmë për ta një gjuhë të lartë të së vërtetës."[127]

[127] Sure "Merjem", ajeti 50.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَاجْعَل لِّي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾

“Dhe më bëj mua një gjuhë të së vërtetës ndër brezat e ardhshëm.”[128]

Shpjegimi i “Lisan es-sidk” (*gjuha e së vërtetës*)

“Lisan es-sidk” nënkupton fjalët, ligjërimet dhe mësimet që janë në përputhje me të vërtetën dhe realitetin, që bazohen në udhëzimet e Allahut, në dispozitat e drejta dhe në njohuritë fetare, që mbeten të gjalla deri në fund të kohërave dhe prej të cilave përfitojnë brezat e mëvonshëm.

Me këtë shprehje nuk nënkuptohet thjesht lavdërimi nga njerëzit apo fama e mirë, sepse një kuptim i tillë lidhet me një gjendje psikologjike dhe nuk përputhet me kuptimin e pastër shpirtëror të ajetit.

Këtë e përforcon edhe ajeti:

﴿وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا﴾

[128] Sure “Esh-Shuara”, ajeti 84.

“Dhe Ne u dhuruam atyre nga mëshira Jonë dhe u bëmë për ta një gjuhë të lartë të së vërtetës.”

Pra, ata cilësohen si njerëz me “gjuhën e së vërtetës”, flasin të vërtetën dhe nuk thonë asgjë tjetër përveç saj.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَقُل رَّبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَل لِّي مِن لَّدُنكَ سُلْطَانًا نَّصِيرًا﴾

“Dhe thuaj: O Zoti im! Më fut me hyrje të sinqertë dhe më nxirr me dalje të sinqertë, dhe më jep nga ana Jote një fuqi ndihmëse.”[129]

Qëllimi është që hyrja dhe dalja e njeriut në çdo çështje të jenë të shoqëruara me të vërtetën, të bazohen në të dhe në realitet, si dhe të jenë në përputhje me atë që njeriu shfaq nga jashtë dhe atë që ka në brendësi.

Pra, të mos ndodhë që njeriu të thërrasë me gjuhë drejt Allahut, ndërsa në zemër synon të sundojë mbi njerëzit. Ose të jetë i sinqertë në një pjesë të veprës së tij për hir të Allahut, ndërsa në pjesën tjetër të përziejë qëllime të tjera, jo të sinqerta.

[129] Sure “El-Isra”, ajeti 80.

Ky është kuptimi i hyrjes dhe daljes së vërtetë, pra i një jete në të cilën veprat janë të pastra nga hipokrizia dhe përputhen plotësisht me të vërtetën e brendshme.

Kush janë të vërtetët?

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

"O ju që keni besuar! Kini frikë Allahun dhe jini me të vërtetët."[130]

Në këtë ajet, urdhri për devotshmëri *(tekua)*, përdorimi i përgjithshëm i termit "*të vërtetët*", si dhe urdhri për të qenë me ta, ku shprehja "*të jesh me ta*" nënkupton shoqërimin në vepra dhe pasimin e tyre, tregojnë se me "*të vërtetën*" këtu synohet kuptimi i saj i gjerë dhe gjithëpërfshirës, jo vetëm një kuptim i kufizuar.

Pra, ajeti i urdhëron besimtarët të jenë të devotshëm dhe t'i ndjekin të vërtetët në fjalët dhe veprat e tyre. Kjo nuk është e njëjtë me urdhrin që njeriu të bëhet vetë si ata, sepse

[130] Sure "Et-Teube", ajeti 119.

në këtë rast do të përdorej shprehja *"të jesh prej tyre"* dhe jo *"të jesh me ta"*. Ky dallim është i qartë në kuptim.[131]

Përkufizimi i të vërtetëve

Të vërtetët janë ata tek të cilët e jashtmja dhe e brendshmja janë në përputhje të plotë. Pra, fjala e tyre e vërteton veprën, vepra e tyre e vërteton fjalën dhe besimi i tyre e vërteton veprën. Kjo përputhje shfaqet në të gjitha gjendjet dhe në të gjitha nivelet:

1. Niveli i besimit (akides)

Ata janë njerëz me besim të plotë dhe bindje absolute (jekin). Nuk kanë dyshime dhe nuk përjetojnë asnjë lloj pasigurie lidhur me atë që besojnë.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا﴾

"Ata besuan Allahun dhe të Dërguarin e Tij, pastaj nuk ranë në dyshim."[132]

[131] Sejjid Tabatabai, Tefsir "El-Mijzan", vëll. 9, f. 402.

[132] Sure "Kaf", ajeti 10.

2. Niveli i veprave

Ata janë njerëz, veprat e të cilëve janë të plota, pa mangësi dhe në përputhje të plotë me atë që besojnë.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾

"Dhe luftuan me pasuritë dhe me veten e tyre në rrugën e Allahut."[133]

3. Niveli i moralit (etikës)

Ata janë njerëz, morali i të cilëve buron nga besimi i tyre i plotë dhe i vërtetë.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾

"Dhe ata që i përmbahen besëlidhjes së tyre kur lidhin marrëveshje, dhe ata që durojnë në varfëri, në vështirësi

[133] Sure "El-Enfal", ajeti 72.

dhe në kohë lufte; ata janë të vërtetët dhe ata janë të devotshmit."[134]

Ky ajet tregon disa gjëra:

1. Të devotshmit (*muttekin*) janë një grup i veçantë, i dalluar nga të vërtetët, sepse Allahu i urdhëron të devotshmit të jenë me të vërtetët.

2. Përdorimi i fjalës *"me'a"* (مَعَ) tregon se të devotshmit nuk mund të jenë vetë nga të vërtetët dhe në të njëjtin nivel me ta, por, përkundrazi, duhet t'u bashkohen atyre.

3. Të jesh "me të vërtetët" do të thotë t'i pasosh dhe t'i ndjekësh ata, pra të ndjekësh shembullin e tyre në fjalë, në besim dhe në sjellje.

4. Kërkesa drejtuar të devotshmëve është që ata të bashkohen me të vërtetët dhe të jenë me ta, duke i ndjekur dhe duke pasuar shembullin e tyre.

[134] Sure "El-Bekare", ajeti 177.

MËSIMI I SHTATË

E vërteta dhe fitorja

Temat kryesore të ligjëratës:

1. Ndihma e Allahut dhe e të Dërguarit të Tij.

2. "Kur Allahu e pa të vërtetën tonë…"

3. Sistemi i së vërtetës në ndërtimin e fitores.

Hyrja e ligjëratës

Prijësi i besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: "*…Por, kur Allahu e pa të vërtetën tonë, Ai zbriti poshtërim mbi armikun tonë (sulmonin njëri-tjetrin) dhe na zbriti neve fitoren.*"[135]

[135] "Nehxhul-Belaga", burimi i lartpërmendur, f. 56. Gjithashtu, nga një prej fjalimeve të tij (paqja qoftë mbi të!), në të cilin përshkruan shokët e të Dërguarit të Allahut. Ky fjalim u mbajt në ditën e Betejës së Siffinit, kur ai i urdhëroi njerëzit të pranonin pajtimin, f. 92.

Ndihma e Allahut dhe e të Dërguarit të Tij

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

"(Kjo hise është për) **të varfrit muhaxhirë, të cilët u dëbuan nga shtëpitë dhe pasuritë e tyre, duke kërkuar mirësinë dhe kënaqësinë e Allahut, dhe që ndihmojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Ata janë të sinqertët."**[136]

Shpjegimi

Ky ajet i përkufizon të vërtetët si besimtarë të privuar, të cilët qëndruan të palëkundur dhe të vendosur përballë të gjitha vështirësive. Ata u detyruan të linin shtëpitë dhe pasuritë e tyre, por qëllimi i tyre i vetëm ishte kënaqësia e Allahut dhe ndihma ndaj të Dërguarit të Tij.

Nga tërësia e këtyre ajeteve kuptohet se të vërtetët janë ata që i përmbushin zotimet e tyre ndaj Allahut dhe

[136] Sure "El-Hashr, ajeti 8.

besimit në Të në mënyrën më të plotë, pa hezitim dhe pa neglizhencë. Ata nuk frikësohen nga vështirësitë dhe pengesat, por, përkundrazi, e dëshmojnë vërtetësinë e besimit të tyre përmes sakrificës dhe vetëflijimit.

Pa dyshim, këto cilësi kanë shkallë të ndryshme: disa njerëz i arrijnë në nivelin më të lartë, dhe këta janë të pamëkatshmit (ma'sumët), ndërsa të tjerët i zotërojnë në shkallë më të ulëta.[137]

"*Por, kur Allahu e pa të vërtetën tonë…*"

Allahu i Madhëruar e ka bërë xhihadin detyrë për këtë ummet, e ka bërë atë burim nderi dhe krenarie, si dhe një derë të veçantë për të dashurit e Tij.

Ndër veçoritë më të rëndësishme të njerëzve të xhihadit është vërtetësia e tyre në çastet vendimtare, kur qëllimet e tyre mbeten të pandryshuara edhe përballë sprovave të rënda dhe armiqve të shumtë.

Imami vendos një parim themelor: fitorja nuk ishte gjithmonë në anën e myslimanëve, por ajo vinte si rezultat i vërtetësisë së tyre në qëllim, në vendosmëri dhe në vepra. Ai thotë: "*Kur Allahu e pa të vërtetën tonë, e poshtëroi armikun tonë dhe na dhuroi fitoren.*"

[137] Shejkh Mekarim Shirazi, "El-Emthel fi Tefsir Kitabil'lah El-Munzel", vëll. 6, fq. 258.

Vërtet, Allahu i Lartësuar i bën pasojat të varen nga shkaqet e tyre dhe i lidh rezultatet me premisat e tyre. Prandaj, kush është i vërtetë në vendosmërinë e tij dhe punon me përkushtim e sinqeritet, e arrin qëllimin falë suksesit dhe përkujdesjes së Allahut.

Siç thotë Allahu i Madhëruar:

﴿وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى﴾

"Ndërsa ata që u udhëzuan, Ai ua shtoi edhe më shumë udhëzimin."[138]

Ndërsa ai që vepron për sy e faqe (me hipokrizi) dhe tregohet dembel e i pakujdesshëm, përfundon në humbje dhe mbetet pa ndihmën hyjnore.

Allahu thotë:

﴿فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ اللهُ مَرَضاً ﴾

"Në zemrat e tyre ka sëmundje, e Allahu ua shtoi edhe më shumë sëmundjen."[139] [140]

[138] Sure "Muhamed", ajeti 17.

[139] Sure El-Bekare, ajeti 10.

[140] Shih: Muhamed Xhevad Mugnijeh, "Fi Dhilali Nehxhul-Belags", vëll. 1, f. 302, Shtypshkronja Star, Botimet Kelimetul-Hakk, viti 1427 hixhri, botimi i parë.

Ky tekst na mëson se fitorja dhe suksesi nuk varen vetëm nga numri, forca apo mjetet materiale, por, para së gjithash, nga e vërteta, besimi, vendosmëria dhe përkushtimi në rrugën e Allahut.

Pasi imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* sqaroi se myslimanët kishin luftuar kundër bijve, vëllezërve, etërve dhe xhaxhallarëve të tyre jobesimtarë, duke e bërë këtë për t'u afruar tek Allahu, ai e vazhdoi fjalën e tij duke thënë: "*Kur Allahu e pa të vërtetën tonë…*"

Përdorimi i lidhëzës "fa" (ف), e cila tregon një marrëdhënie të drejtpërdrejtë shkak-pasojë, synon të theksojë se ndihma e Allahut për myslimanët dhe poshtërimi i jobesimtarëve ishin të kushtëzuara nga vërtetësia, pastërtia e qëllimit dhe përkushtimi i myslimanëve në luftën kundër armiqve.

Më tej, Beteja e Bedrit është një nga shembujt më të plotë të ndihmës së Allahut për myslimanët dhe të poshtërimit të idhujtarëve. Këtë e dëshmojnë edhe ajetet e Kur'anit të Shenjtë.[141]

Prej tyre është edhe thënia e Allahut të Madhëruar:

[141] Shih: Muhamed Takij En-Nakvij El-Kainij El-Khorasanij, "Miftahu Es-Se'ade fi Sherhi Nehxhil-Belaga", vëll. 7, f. 191.

﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللهُ بِبَدْرٍ وَأَنتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُواْ اللهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ * إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَن يَكْفِيكُمْ أَن يُمِدَّكُمْ رَبُّكُم بِثَلاَثَةِ آلاَفٍ مِّنَ الْمَلاَئِكَةِ مُنزَلِينَ * بَلَى إِن تَصْبِرُواْ وَتَتَّقُواْ وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُم بِخَمْسَةِ آلاَفٍ مِّنَ الْمَلاَئِكَةِ مُسَوِّمِينَ * وَمَا جَعَلَهُ اللهُ إِلَّا بُشْرَى لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُم بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ اللهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ * لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُواْ أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنقَلِبُواْ خَائِبِينَ﴾

“Me të vërtetë, Allahu ju ndihmoi në Bedër, kur ju ishit të dobët. Prandaj, kijeni frikë Allahun, që të jeni mirënjohës. Kur u thoshe besimtarëve: ‘A nuk ju mjafton që Zoti juaj t’ju ndihmojë me tre mijë engjëj të zbritur?’ Po, nëse tregoheni të durueshëm dhe të devotshëm, e ata ju sulmojnë menjëherë, Zoti juaj do t’ju ndihmojë me pesë mijë engjëj të shënuar. Allahu e bëri këtë vetëm si sihariq për ju, që zemrat tuaja të qetësoheshin me të. Fitorja nuk vjen prej askujt tjetër përveç Allahut, të Plotfuqishmit, të Urtit; që Ai të shkatërrojë një pjesë të jobesimtarëve ose t’i poshtërojë ata, në mënyrë që të kthehen të dëshpëruar e të dështuar.”[142]

E vërteta është një nga degët e xhihadit

E vërteta është një nga degët e xhihadit. Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *“Xhihadi mbështetet mbi katër*

[142] Sure “Ali Imran”, ajetet 123–127.

shtylla: urdhërimi për të mirën, ndalimi nga e keqja, vërtetësia në çastet e përballjes (në çastet vendimtare) dhe urrejtja ndaj mëkatarëve. Kush urdhëron për të mirën, ua forcon shpinën besimtarëve; kush ndalon nga e keqja, ia poshtëron hundën hipokritit dhe është i sigurt nga kurthet e tij; ndërsa kush tregohet i vërtetë në çastet e përballjes, e ka përmbushur detyrimin që ka mbi vete…"[143]

Sistemi i së vërtetës në ndërtimin e fitores

E vërteta përbën një sistem të plotë dhe të ndërlidhur, ku çdo pjesë dhe çdo shkallë e tij luan një rol të veçantë në arritjen e fitores.

Nijeti i vërtetë

Ai është nijeti i pastër dhe i çiltër në drejtimin drejt Allahut të Madhëruar. Për këtë, Prijësi i besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!),* duke iu drejtuar shokëve të tij, ka thënë: "*Përparoni me largpamësi dhe le të jenë të sinqerta nijetet (qëllimet) tuaja në luftën kundër armikut tuaj…"*[144]

[143] "Nehxhul-Belaga", burim i cituar më parë, f. 473, Urtësitë e Prijësit të besimtarëve, imam Aliut (a.s.), Urtësia nr. 31.

[144] Po aty (Nehxhul-Belaga), f. 312, Fjalimi nr. 197, një fjalim në të cilin imam Aliu (a.s.) tërheq vëmendjen mbi virtytin e tij, me qëllim që fjalët, urdhrat dhe ndalimet e tij të pranohen.

Domethënë, ngrihuni kundër armikut tuaj me nijete të sinqerta dhe me zemra të pastra, të lira nga dyshimet, pasiguria dhe mëdyshjet.

Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* thotë: "*Pasha Atë, përveç të Cilit nuk ka zot tjetër, unë jam në rrugën e drejtë të së Vërtetës, ndërsa ata janë në rrugën e gabuar të së kotës.*"

Këtë e dëshmon edhe hadithi i njohur profetik, i transmetuar nga të dyja shkollat islame (sunite dhe shiite): "*Aliu është me të Vërtetën dhe e Vërteta është me Aliun.*"

Nuk mund të mos vihet re bukuria e krahasimit ndërmjet shprehjeve "*rruga e drejtë e së Vërtetës*" dhe "*rrëshqitja e së kotës*". Po ashtu, është shumë domethënëse lidhja e fjalës "*rrugë*" me të Vërtetën dhe e fjalës "rrëshqitje" me të kotën. Kjo sepse "rruga e së Vërtetës" është e qartë, e dukshme dhe e palëkundur, e mbështetur në prova dhe argumente. Ajo e çon udhëtarin që e ndjek drejt afërsisë me Allahun dhe drejt Xhenneteve të begatisë.

Ndërsa "*rruga e së kotës*" është e mbushur me mashtrime, falsifikime dhe shtrembërime të realitetit. Kush ecën në të, i rrëshqet këmba, humbet drejtimin dhe përfundon duke rënë në shkallët e Xhehennemit.[145]

[145] "Minhaxh El-Bera'ah fi Sherh Nehxhul-Belaga", nga Habibullah El-Hashimij El-Khu'ij, vëll. 12, verifikuar nga Sejid Ibrahim El-Mijanxhi,

Kauza e vërtetë

Kauza e vërtetë është ajo që përfaqëson të vërtetën, domethënë, ajo që mbështetet në të drejtën dhe të vërtetën. Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!),* duke iu drejtuar shokëve të tij në Siffin, ka thënë: *"Tashmë është hapur dera e luftës ndërmjet jush dhe njerëzve të kibles. Këtë flamur nuk e mban askush, përveç atyre që kanë largpamësi, durim dhe njohje të vendeve të së Vërtetës. Prandaj, ecni përpara në atë që ju urdhërohet dhe ndaluni aty ku ju ndalohet…"*[146]

Ky fjalim tregon se ngritja e flamurit të së vërtetës nuk është detyrë e kujtdo, por vetëm e atyre që bashkojnë vizionin e qartë, durimin dhe njohjen e thellë të së drejtës.

Udhëheqja e vërtetë

Udhëheqja e vërtetë është ajo që ndjek të vërtetën dhe zotëron dijen dhe njohuritë e nevojshme për ta udhëhequr umetin.

Shtypshkronja Islamije, Teheran, Fondacioni Kulturor i imam Mehdiut (Allahu e shpejtoftë ardhjen e tij!), botimi i katërt.

[146] "Nehxhul-Belaga", burimi i cituar më parë, f. 248, Fjalimi nr. 173, nga fjalimet e imam Aliut (a.s.) rreth të Dërguarit të Allahut (Paqja e bekimet qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!), rreth atij që është më i denjë për kalifatin dhe mbi pavlerën e kësaj bote.

Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* u ka thënë shokëve të tij: "*Dijeni se ju jeni nën mbikëqyrjen e Allahut dhe jeni së bashku me kushërirën e të Dërguarit të Allahut…*"[147]

Domethënë, ju jeni në të drejtë në këtë luftë, ashtu sikurse do të ishit po të luftonit përkrah të Dërguarit të Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)*. Allahu i Madhëruar do t'ju përfshijë me ndihmën dhe përkujdesjen e Tij, nëse mbështeteni tek Ai me sinqeritet.

Kjo mbështetet në vërtetësinë dhe drejtësinë e udhëheqjes profetike dhe asaj alavite. Madje, sipas besimit të shkollës imamite, të dyja këto udhëheqje gëzojnë pagabueshmërinë (ismah).

Bindja e vërtetë

Bindja e vërtetë është një nga cilësitë më të rëndësishme që zotërojnë luftëtarët me vendosmëri dhe vullnet të fortë, të cilët nuk ndikohen nga fjalët e njerëzve, sepse besimi i tyre tek udhëheqësi është i palëkundur. Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* thotë: "*Lufto në rrugën e Allahut ashtu siç i takon luftimit në rrugën e Tij dhe mos lejo që qortimi i asnjë*

[147] Po aty, f. 97, Fjalimi nr. 66, nga fjalët e imam Aliut (a.s.) mbi mësimin e luftës dhe mënyrën e luftimit. Është e njohur se këtë fjalim ua drejtoi shokëve të tij në Natën e Heririt ose në fillim të përballjes në Siffin.

qortuesi të të pengojë në çështjen e Allahut. Përballoji vështirësitë për hir të së vërtetës, kudo që ajo të jetë…"[148]

Ata janë njerëz të qëndrueshëm, të cilët nuk tërhiqen kurrë. Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* thotë: *"Prandaj, qëndroni fort, qëndroni fort, derisa të shfaqet për ju shtylla e së vërtetës dhe ju të jeni më të lartët. Allahu është me ju dhe nuk do t'jua humbë veprat tuaja…"*[149]

Ata janë njerëz që i përballojnë vështirësitë dhe sprovat dhe që, në çdo rrethanë, i drejtohen Allahut të Madhëruar. Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!),* duke i përshkruar ata, thotë: *"Një grup njerëzish që i kafshuan shpatat e tyre dhe luftuan me to, derisa e takuan Allahun si të vërtetë…"*[150]

[148] "Nehxhul-Belaga", burimi i cituar më parë, f. 393, Letra nr. 31, nga porosia e imam Aliut (a.s.) drejtuar Hasan ibn Aliut (a.s.), shkruar në Hazirijn pas kthimit nga Beteja e Siffinit.

[149] Po aty, f. 97, Fjalimi nr. 66, nga fjalët e imam Aliut (a.s.) mbi mësimin e luftës dhe përballjes, i njohur si fjalimi drejtuar shokëve të tij në Natën e Heririt ose në fillim të Siffinit.

[150] Po aty, f. 337, Fjalimi nr. 218, nga fjalët e imam Aliut (a.s.) në përmendjen e atyre që shkuan në Basra për të luftuar kundër tij.

MËSIMI I TETË

E vërteta dhe besimi

Temat e ligjëratës:

1. Shembuj të së vërtetës.

2. Marrëdhënia ndërmjet të vërtetës dhe besimit.

3. Dëshmitë e së vërtetës.

Hyrja e ligjëratës

Transmetohet nga imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* se ka thënë: Të Dërguarit të Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* i është drejtuar pyetja: *"O i Dërguari i Allahut! Cila është gjendja më e mirë që mund t'i jepet një njeriu?"* Ai u përgjigj: *"Morali i mirë. Vërtet, më të afërmit me mua dhe ata që do të kenë më shumë të drejtë për ndërmjetësimin (shefatin) tim janë ata që janë më të vërtetët në*

fjalë, më besnikët ndaj amanetit, me moralin më të mirë dhe më të afërtit me njerëzit…'"[151]

Transmetohet nga Ebul-Kasim El-Kufij, në librin "El-Akhlak", se ka thënë: Të Dërguarit të Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* iu drejtua pyetja: "Me çfarë njihet besimtari?" Ai u përgjigj: "*Me dinjitetin, butësinë dhe vërtetësinë e fjalës së tij…"*[152]

Hyrje

E vërteta e gjuhës është pasqyrim i së vërtetës së zemrës, ndërsa e vërteta e zemrës është fryt i besimit. Ajo është shenjë e një shpirti të pastër nga egoizmi, padituria dhe pengesat shpirtërore.

E vërteta në të folur shoqërohet gjithmonë me të vërtetën në vepra dhe me qëndrueshmërinë në situata të vështira**.**

Kështu, vlera e së vërtetës lidhet ngushtë me nderin e lartë njerëzor, me ndjenjën e dinjitetit, të krenarisë dhe të fuqisë morale.

---

[151] "Mustedrek El-Uesail", i Mirza Husejn En-Nurij Et-Tabersij, vëll. 8, f. 442, hadithi nr. 9938.

[152] "Mustedrekul-Uesail, nga Mirza Husejn En-Nurij Et-Tabersi, vëll. 8, f. 455, hadithi nr. 9985.

Cilat janë shfaqjet e së vërtetës? Dhe si u bënë këto shfaqje fryt i besimit?

Së pari: Shembuj të së vërtetës

E vërteta e Profetit të Allahut, Jusufit *(Paqja qoftë mbi të!)*

Kur gruaja e Azizit e akuzoi Profetin Jusuf *(Paqja qoftë mbi të!)* se kishte tentuar ta joshte, Allahu i Madhëruar, me fuqinë, urtësinë dhe mëshirën e Tij, bëri që një dëshmitar nga familja e saj të dëshmonte në favor të Jusufit përpara Azizit. Ai dëshmoi se ishte gruaja ajo që kishte tentuar ta joshte Jusufin dhe solli si provë faktin se këmisha e tij ishte shqyer nga pas. Kjo tregonte se Jusufi po përpiqej të largohej prej saj, ndërsa ajo po e ndiqte dhe e kishte kapur nga rrobat.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِي عَن نَّفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا إِن كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِن قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾

“Ai (Jusufi) **tha: ‘Ajo është që u përpoq të më joshte.’ Dhe një dëshmitar nga familja e saj dëshmoi:**

'Nëse këmisha e tij është shqyer nga përpara, atëherë ajo ka thënë të vërtetën dhe ai është prej gënjeshtarëve.'"[153]

Ky është një shembull i së vërtetës, ndërsa përballë tij qëndron shembulli i gënjeshtrës.

Jusufi *(Paqja qoftë mbi të!)* nuk u përpoq ta joshte gruan e Azizit; përkundrazi, ishte ajo që u përpoq ta joshte atë. E vërteta e Jusufit shfaqet në faktin se fjalët e tij përputheshin plotësisht me realitetin, ndërsa prova e vërtetësisë së tij ishte këmisha e shqyer nga pas.

Përputhja e veprës me fjalën

Megjithatë, e vërteta nuk kufizohet vetëm në përputhjen e fjalës me realitetin, por përfshin edhe përputhjen e veprës me fjalën.

Kush pretendon se është njeri i devotshëm dhe i mirë, duhet ta dëshmojë këtë me veprat e tij. Nëse ai beson me të vërtetë në Allahun, në Ditën e Fundit, në engjëjt, në Librin e Allahut dhe në profetët; jep nga pasuria e tij për të afërmit, jetimët, të varfrit, udhëtarët, lypësit dhe për lirimin e robërve; fal namazin, jep zekatin, përmbush besëlidhjet dhe

[153] Sureja "Jusuf", ajeti 26.

tregohet i durueshëm në fatkeqësi, në vështirësi dhe në kohë lufte, atëherë ai është i vërtetë në pretendimin e tij.

Por, nëse mjaftohet vetëm me shfaqjen e jashtme të adhurimit, atëherë ai nuk është i vërtetë në pretendimin e tij, sepse veprat e tij i përgënjeshtrojnë fjalët e tij.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿لَّيْسَ الْبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾

“Nuk është devotshmëri që t’i ktheni fytyrat tuaja nga lindja ose nga perëndimi. Por devotshmëria e vërtetë është e atij që beson në Allahun, në Ditën e Fundit, në engjëjt, në Librin dhe në profetët; që jep nga pasuria e tij, megjithëse e do atë, për të afërmit, jetimët, të varfrit, udhëtarët, lypësit dhe për lirimin e robërve; që e fal namazin, e jep zekatin; që i përmbush premtimet kur premton; dhe që tregohet i durueshëm në varfëri, në fatkeqësi dhe në kohë lufte. Këta janë ata që janë të vërtetë dhe pikërisht këta janë të devotshmit.”[154]

[154] Sure “El-Bekare”, ajeti 177.

I vërteti i vërtetë

I vërteti i vërtetë është ai që e përmbush besëlidhjen dhe premtimin e tij me Allahun: të mos adhurojë askënd tjetër përveç Tij, të luftojë në rrugën e Tij dhe të jetë prej besimtarëve që i qëndrojnë besnikë besëlidhjes së tyre me Allahun.

Prej tyre ka nga ata që ranë dëshmorë në rrugën e Allahut ose e adhuruan Atë derisa u erdhi vdekja (bindja e sigurt), ndërsa të tjerë ende presin.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُم مَّن قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾

“Ndër besimtarët ka burra që e mbajtën më të vërtetë atë që i premtuan Allahut. Disa prej tyre e përmbushën premtimin e tyre (duke rënë dëshmorë), **ndërsa të tjerë janë ende në pritje; dhe ata nuk e ndryshuan aspak besëlidhjen e tyre.”**[155]

Nga ky ajet përfitojmë këto të vërteta:

[155] Sure “El-Ahzab”, ajeti 23.

1. Allahu është Ai që cakton martirizimin dhe pritjen

Allahu është Ai që për disa njerëz cakton nderin e martirizimit në rrugën e Tij, ndërsa për të tjerët cakton pritjen deri në afatin e përcaktuar prej Tij. Për këtë arsye, ata nuk e ndryshojnë dhe as e tradhtojnë besëlidhjen e tyre.

2. Besimtarët e vërtetë e presin martirizimin

Besimtarët që e përmbushin besëlidhjen me Allahun e presin martirizimin në rrugën e Tij, madje ndonjëherë me mall dhe padurim.

Për këtë dëshmon edhe një bisedë ndërmjet Profetit Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* dhe imam Aliut *(Paqja qoftë mbi të!)*.

Imam Aliu thotë: *"I thashë: 'O i Dërguari i Allahut! A nuk më the në ditën e Uhudit, kur ranë dëshmorë disa prej myslimanëve, ndërsa mua m'u shty rënia dëshmor, gjë që më rëndoi shumë: «Gëzohu, sepse martirizimi është ende përpara teje»?' Ai më tha: 'Po, ashtu është. Atëherë, si do të jetë durimi yt kur të vijë ajo ditë?' Unë iu përgjigja: 'O i Dërguari i Allahut! Kjo nuk është një situatë që kërkon durim, por një rast gëzimi dhe falënderimi.'"*[156]

[156] "Nehxhul-Belaga", burimi i cituar më parë, f. 156, Fjalimi nr. 220, nga fjalët e imam Aliut (a.s.), drejtuar banorëve të Basrës, në të cilat ai përmend ngjarje dhe parashikime historike.

Nëse në një umet gjendet një grup besimtarësh që e presin me dëshirë martirizimin në rrugën e Allahut, atëherë ai umet, me lejen e Allahut, nuk ka pse t'i frikësohet poshtërimit apo humbjes, sepse armiku do të ketë frikë prej tij.

3. Përmbushja e besëlidhjes me Allahun është sinqeritet praktik

Përmbushja e besëlidhjes me Allahun përbën të vërtetën në vepra. Çdo besimtar i premton Zotit të tij se do t'i zbatojë gjithmonë urdhrat e Tij. Kur ai i zbaton realisht këto urdhra, veprat e tij vërtetojnë fjalët e tij dhe ai bëhet një prej të sinqertëve.

4. E vërteta praktike shfaqet në çastin e përballjes me armikun

E vërteta në vepra shfaqet më qartë kur njeriu përballet me armikun. Pikërisht atëherë sprovohet ajo që fshihet në zemër dhe njeriut i bëhen të qarta të vërtetat e tij, përpara se ato t'u bëhen të qarta të tjerëve.

Njeriu duhet ta pastrojë shpirtin e tij, duke kërkuar mbrojtje tek Allahu nga dyshimi, paqartësia dhe lëkundja, në mënyrë që vendosmëria të mos e tradhtojë në çastin e përballjes. Kjo sepse e vërteta në kohë vështirësie është më e dobishme për përfundimin e tij.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ ۚ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ﴾

"Bindje dhe fjalë të mira. E kur çështja bëhet vendimtare, sikur të ishin të sinqertë me Allahun, do të ishte më mirë për ta."[157]

5. Besimtari përparon nga besimi me fjalë te besimi me vepra

Besimtari mund të përparojë nga pohimi i besimit me fjalë drejt vërtetimit të tij me vepra, duke shpenzuar nga pasuria e tij në rrugën e Allahut, derisa Allahu ta nderojë me mundësinë për ta vërtetuar besimin edhe përmes flijimit të vetvetes.

Për këtë arsye, lëmosha quhet "sadaka" (صدقة), sepse ai që jep nga pasuria e tij, vërteton me veprat e veta atë që ka shprehur me fjalë për besimin në Allahun dhe në Ditën e Fundit.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالأَنفَ بِالأَنفِ وَالأُذُنَ بِالأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ ۚ فَمَن تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَّهُ ۚ وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

"Ne ua caktuam atyre në të (Teurat): **jeta për jetën, syri për syrin, hunda për hundën, veshi për veshin, dhëmbi për dhëmbin dhe për plagët zbatohet hakmarrja e barabartë. Por kush heq dorë nga e drejta e tij si lëmoshë**

[157] Sure "Muhamed", ajeti 21.

(falje), **kjo do të jetë shlyerje e mëkateve për të. E kush nuk gjykon sipas asaj që ka zbritur Allahu, të tillët janë zullumqarë."**[158]

Po ashtu, Allahu thotë:

﴿فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُّزْجَاةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا ۖ إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ﴾

"Kur hynë tek ai, thanë: 'O Aziz! Na ka goditur ne dhe familjen tonë skamja. Kemi sjellë mall me pak vlerë; na jep masën e plotë dhe bëhu bujar ndaj nesh. Me të vërtetë, Allahu i shpërblen bamirësit.'"[159]

Nga këto ajete mësojmë se lëmosha *(sadakaja)* është mjet për shlyerjen e mëkateve dhe se Allahu i Madhëruar i shpërblen bamirësit me shpërblimin më të mirë.

A nuk është ky njeriu që ka vërtetuar me veprat e tij atë që ka shprehur me fjalë dhe që ka përmbushur besëlidhjen e dhënë Allahut të Madhëruar?

[158] Sure "El-Maide", ajeti 45.

[159] Sureja Jusuf, ajeti 88.

Së dyti: Marrëdhënia ndërmjet të vërtetës dhe besimit

Fjala e vërtetë është fryt i fjalës së devotshmërisë *(tekvasë)*, ndërsa devotshmëria është fryt i besimit *(imanit)*.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَالَّذِي جَاء بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُوْلَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾

"Ai që e solli të Vërtetën dhe ai që e besoi atë, të tillët janë të devotshmit."[160]

Nga ky ajet kuptojmë se njeriu ka për detyrë ta besojë të vërtetën, ta përqafojë dhe ta përhapë atë, në mënyrë që edhe të tjerët ta besojnë dhe ta ndjekin.

Allahu i Madhëruar i shpërblen të vërtetët për sinqeritetin e tyre, ndërsa hipokritët i ndëshkon ose ua pranon pendimin, nëse Ai dëshiron. Ai thotë:

﴿لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِن شَاء أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا﴾

"Që Allahu t'i shpërblejë të vërtetët për sinqeritetin e tyre, ndërsa hipokritët t'i ndëshkojë, nëse dëshiron, ose t'ua

[160] Sure "Ez-Zumer," ajeti 33.

pranojë pendimin. Vërtet, Allahu është Falës dhe Mëshirëplotë."[161]

Nga ky ajet mësojmë se e vërteta është shenjë e besimit, ndërsa gënjeshtra është shenjë e hipokrizisë.

Po ashtu, Allahu i Madhëruar ka përgatitur për të vërtetët falje dhe shpërblim të madh. Ai thotë:

﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾

"Me të vërtetë, myslimanët dhe myslimanet, besimtarët dhe besimtaret, të bindurit dhe të bindurat ndaj Allahut, të sinqertët dhe të sinqertat, të durueshmit dhe të durueshmet, të përulurit dhe të përulurat, ata që japin lëmoshë dhe ato që japin lëmoshë, agjëruesit dhe agjërueset, ata që e ruajnë dëlirësinë e tyre dhe ato që e ruajnë dëlirësinë e tyre, si edhe ata e ato që e përmendin shumë Allahun, për të gjithë këta Allahu ka përgatitur falje dhe shpërblim të madh."[162]

[161] Sure "El-Ahzab", ajeti 24.

[162] Sure "El-Ahzab", ajeti 35.

Lutja që besimtari duhet ta përsërisë vazhdimisht

Një prej lutjeve që besimtari duhet ta përsërisë vazhdimisht është që Allahu ta udhëzojë në rrugën e atyre që Ai i ka begatuar.

Po kush janë këta? Ata janë profetët, të vërtetët, dëshmorët dhe të drejtët. Allahu i Madhëruar thotë:

﴿وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ ۚ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا﴾

"Kush i bindet Allahut dhe të Dërguarit, do të jetë së bashku me ata që Allahu i ka begatuar: me profetët, të vërtetët, dëshmorët dhe të drejtët. Sa shoqëri e mirë janë ata!"[163]

Së treti: Shenjat e të vërtetës

Nganjëherë, e vërteta dhe gënjeshtra mund t'i duken të ngjashme njeriut. Si mund t'i dallojmë ato?

Kur'ani përmend disa shenja që na ndihmojnë t'i dallojmë nga njëra-tjetra. Allahu i Madhëruar thotë:

[163] Sure "En-Nisa", ajeti 69.

﴿عَفَا اللَّهُ عَنكَ لِمَ أَذِنتَ لَهُمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ﴾

"Allahu të faltë! Përse u dhe leje atyre (të mos merrnin pjesë në luftë), para se të bëheshin të qartë për ty ata që ishin të vërtetë dhe të njiheshin gënjeshtarët?"[164]

Nga ky ajet kuptojmë se duhet t'i lëmë ngjarjet të zhvillohen dhe sprovat të ndodhin sipas caktimit të Allahut, sepse pikërisht nëpërmjet tyre zbulohen karakteret e vërteta të njerëzve dhe bëhet e qartë se kush është i sinqertë e kush është gënjeshtar.

Ndihma ndaj Allahut, të Dërguarit të Tij, fesë së Allahut të Madhëruar dhe Ehli Bejtit të Profetit *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* është dëshmi e vërtetësisë së njeriut në pretendimin e tij se është besimtar.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

"(Kjo pasuri u takon) **muhaxhirëve të varfër, të cilët u dëbuan nga shtëpitë dhe pasuritë e tyre, duke kërkuar mirësinë dhe kënaqësinë e Allahut, dhe duke ndihmuar**

[164] Sure "Et-Teube", ajeti 43.

Allahun dhe të Dërguarin e Tij. Pikërisht ata janë të vërtetët."[165]

Po ashtu, respektimi i të Dërguarit të Allahut dhe sjellja me edukatë ndaj tij, ashtu siç ka urdhëruar Allahu i Madhëruar, janë dëshmi të vërtetësisë së njeriut në pretendimin e tij se është besimtar.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

"Besimtarë të vërtetë janë vetëm ata që besuan në Allahun dhe të Dërguarin e Tij, pastaj nuk dyshuan dhe luftuan në rrugën e Allahut me pasurinë dhe jetën e tyre. Pikërisht ata janë të vërtetët."[166]

Një tjetër shenjë e të vërtetës

Një tjetër shenjë e së vërtetës është dashuria për takimin me Allahun, mungesa e lakmisë për të qëndruar në këtë botë, madje edhe dëshira për vdekjen, kur njeriu është i bindur se e ka përmbushur detyrën e tij ndaj Allahut.

[165] Sure "El-Hashr", ajeti 8.

[166] Sure "El-Huxhurat", ajeti 15.

Nëse njeriu është i vërtetë në pretendimin e tij se i ka përmbushur detyrimet që Allahu i ka caktuar, atëherë ai nuk i frikësohet vdekjes. A nuk është vallë vdekja rruga që e çon drejt Xhennetit dhe kënaqësisë së Allahut?

Pikërisht për këtë arsye, Allahu i Madhëruar i vuri në provë hebrenjtë, veçanërisht dijetarët e tyre, duke i sfiduar të dëshironin vdekjen, nëse ishin të sinqertë në pretendimin e tyre se ishin të dashurit e Allahut.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿قُلْ إِن كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِندَ اللَّهِ خَالِصَةً مِّن دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ﴾

“Thuaj: ‘Nëse bota tjetër tek Allahu është vetëm për ju dhe jo për njerëzit e tjerë, atëherë dëshirojeni vdekjen, nëse jeni të vërtetë.’”[167]

Po ashtu, Allahu thotë:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِن زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ﴾

“Thuaj: ‘O ju që jeni hebrenj! Nëse pretendoni se vetëm ju jeni miqtë e Allahut e jo njerëzit e tjerë, atëherë dëshirojeni vdekjen, nëse jeni të vërtetë.’”[168]

[167] Sure “El-Bekare”, ajeti 94.

[168] Sure “El-Xhumuah”, ajeti 6.

MËSIMI I NËNTË

Gënjeshtra – çelësi i së keqes

Temat e ligjëratës:

1. Rrezikshmëria e gënjeshtrës për individin dhe shoqërinë.

2. Pasojat e dëmshme të gënjeshtrës.

Hyrja e ligjëratës

Transmetohet nga imam Bakiri *(Paqja qoftë mbi të!) se* ka thënë: "Allahu i Madhëruar i ka vendosur së keqes dryna dhe i ka bërë pijet dehëse çelësat e atyre drynave. Por gënjeshtra është edhe më e keqe se pijet dehëse."[169]

Ky hadith tregon se, megjithëse pijet dehëse janë shkak i shumë mëkateve dhe devijimeve, gënjeshtra është edhe më e rrezikshme, sepse mund të bëhet burim i çdo të

[169] "El-Kafij", i Muhamed ibn Jakub El-Kulejnij, vëll. 2, (Babul-Kedhib), f. 339, hadithi nr. 3.

keqeje, duke shkatërruar besimin, marrëdhëniet njerëzore dhe moralin e individit e të shoqërisë.

Rrezikshmëria e gënjeshtrës për individin dhe shoqërinë

Imam Khomeini *(Allahu e shenjtëroftë!)* thotë: "Dije se ky ves i ulët është një nga ato vese për shëmtinë dhe dëmin e të cilave pajtohen si arsyeja, ashtu edhe tekstet fetare. Ai është në vetvete një nga mëkatet e mëdha dhe të shëmtuara, siç dëshmojnë edhe transmetimet. Prej tij rrjedhin shumë dëme të tjera, që nuk janë më pak të rënda se vetë kjo e keqe. Madje, njeriu mund të humbasë respektin dhe vlerësimin e të tjerëve në shoqëri për shkak të një gënjeshtre të vetme, kur ajo zbulohet, dhe mund të mos arrijë ta rikthejë atë respekt deri në fund të jetës së tij. Nëse një njeri *(Allahu na ruajtë!)* bëhet i njohur si gënjeshtar, atëherë vështirë se ka diçka tjetër që e dëmton personalitetin e tij më shumë sesa gënjeshtra. Përveç kësaj, të shumta janë edhe dëmet e saj në aspektin fetar dhe ndëshkimet për të në Botën Tjetër. Ne do të mjaftohemi me përmendjen e disa haditheve të nderuara lidhur me këtë çështje. Duke qenë se shëmtia e gënjeshtrës është një çështje e qartë dhe e njohur, nuk do të zgjatemi më tej në trajtimin e saj."[170]

[170] "El-Arbaun Hadith", i Ruhollah Khomeini, f. 501, hadithi i 29-të: "Porosia e Profetit për Aliun", kapitulli: dëmet e gënjeshtrës.

Më e keqja e të këqijave

Imam Khomeini *(Allahu e shenjtëroftë!)* ka thënë: "Tani medito mbi këtë hadith të nderuar, të transmetuar nga Dijetari i Familjes së Muhamedit *(paqja qoftë mbi ta!),* i përmendur në një libër që konsiderohet burim referimi për të gjithë dijetarët e umetit dhe që pranohet prej tyre *(Allahu qoftë i kënaqur me ta!).* Shiko: A mbetet ende ndonjë mundësi për justifikim? A nuk është kjo shpërfillje e gënjeshtrës pasojë e dobësisë së besimit në transmetimet e Ehli Bejtit *(paqja qoftë mbi ta!)?* Ne nuk i njohim format e padukshme të veprave tona dhe nuk i kuptojmë lidhjet e fshehta ndërmjet botës materiale dhe botës shpirtërore. Prandaj, i shpërfillim këto transmetime dhe i interpretojmë si ekzagjerime. Por kjo mënyrë të menduari është e gabuar dhe buron nga padituria dhe dobësia e besimit. Edhe nëse supozojmë se ky hadith përmban ekzagjerim, a nuk ka edhe ekzagjerimi kushtet dhe rregullat e veta? A mund të themi për çdo gjë se është më e keqe se vera? A nuk duhet që diçka të jetë një e keqe e madhe për të lejuar ekzagjerimin dhe për të thënë se është më e rëndë se një e keqe tjetër? Në të vërtetë, këto transmetime e tronditin thellë njeriun dhe ia thyejnë kurrizin. Ne mendojmë se gënjeshtra është një vepër e keqe, për të cilën njerëzit nuk ndiejnë më turp për shkak të përhapjes së saj. Por do të vijë një kohë kur do të kuptojmë se besimi, i cili është kapitali i jetës në Botën Tjetër, na ka humbur për shkak të nënvlerësimit të gënjeshtrës, pa e ndier aspak këtë humbje. Është transmetuar nga i Dërguari i Allahut *(Paqja*

dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!): 'Më e keqja e kamatës (ribasë) është gënjeshtra."[171]

Megjithëse ashpërsia dhe shëmtia e kamatës janë ndër gjërat që e tronditin njeriun, Profeti *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* e ka cilësuar gënjeshtrën si edhe më të rëndë se ajo.

Gjithashtu, një çështje tjetër së cilës njeriu duhet t'i kushtojë vëmendje është se transmetimet fetare e kanë ndaluar gënjeshtrën edhe në shaka dhe në lojë, duke e theksuar me forcë këtë ndalim. Edhe dijetarët kanë dhënë fetva për ndalimin e saj.

Siç e përmend edhe autori i veprës "Uesail Esh-Shi'a" në titullin e kapitullit: "Kapitulli mbi ndalimin e gënjeshtrës, qoftë e vogël apo e madhe, në çështje serioze apo në shaka, përveç rasteve të përjashtuara."[172]

Në librin 'El-Kafij Esh-Sherijf' transmetohet nga imam Ebu Xha'ferri, imam Bakiri (Paqja qoftë mbi të!), se ka thënë: *'Ali ibn Husejni (Paqja qoftë mbi të!) u thoshte fëmijëve të tij: "Ruhuni nga gënjeshtra, qoftë e vogël apo e madhe, në çdo çështje serioze apo në shaka. Sepse, kur njeriu gënjen për një gjë të*

[171] "Men La jehdhuruhu El-Fakijh", i Muhamed ibn Ali Es-Saduk, vëll. 4, botimi i Institutit të Botimeve Islame (Kum), 1404 hixhri, botimi i dytë, "Thëniet e shkurtra të të Dërguarit të Allahut", f. 377, hadithi nr. 5780.
[172] "Uesail Esh-Shi'a", i Hurr El-Amilij, vëll. 12, f. 250; Gjithashtu, shih: "El-Arbaun Hadith", f. 501–502.

vogël, merr guximin të gënjejë edhe për një gjë të madhe. A nuk e dini se i Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) ka thënë: 'Robi vazhdon të thotë të vërtetën, derisa Allahu e shënon atë ndër të vërtetët (siddijk), dhe vazhdon të gënjejë, derisa Allahu e shënon ndër gënjeshtarët'?"[173]

Në librin 'El-Kafij' transmetohet nga El-Esbag ibn Nubata se Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!),* ka thënë: '*Asnjë rob nuk e shijon ëmbëlsinë e imanit derisa të heqë dorë nga gënjeshtra, qoftë në shaka apo në seriozitet."*[174]

Në këshillat e të Dërguarit të Allahut për Ebu Dherin

I Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: *"O Ebu Dher! Mjerë ai që flet dhe gënjen vetëm për t'i bërë njerëzit të qeshin! Mjerë ai! Mjerë ai! Mjerë ai!"*[175]

[173] "El-Kafij", i Muhamed ibn Jakub El-Kulejni, vëll. 2, kapitulli: Gënjeshtra, f. 338, hadithi nr. 2.

[174] "El-Kafij", vëll. 2, f. 340, hadithi nr. 11.

[175] "Uesailu Esh-Shi'a", i Hurr El-Amilij, vëll. 12, f. 251, hadithi nr. 16228.

Pasojat e dëmshme të gënjeshtrës

1. Zhdukja e besimit (imanit)

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ﴾

"Në të vërtetë, gënjeshtrën e shpikin vetëm ata që nuk besojnë në argumentet e Allahut, dhe pikërisht ata janë gënjeshtarët."[176]

Imam Mexhlisiu i Parë, dijetari i shquar, duke shpjeguar fjalën e të Dërguarit të Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!): "Më e keqja e kamatës është gënjeshtra"*, thotë: *"Domethënia është se, ashtu siç Allahu e shkatërron kamatën, po ashtu e shkatërron edhe gënjeshtrën. Dëmi që shkakton gënjeshtra është edhe më i rëndë se ai i kamatës, ose ndëshkimi për të është më i ashpër se ndëshkimi për kamatën. Një kuptim tjetër është se ajo që fitohet nga kamata, në dukje, përbën një pasuri të madhe, por në të vërtetë është humbje në aspektin fetar dhe nuk sjell asnjë fitim të vërtetë. Ky kuptim është edhe më i qartë në rastin e gënjeshtrës, sepse ajo nuk ka asnjë realitet."*[177]

---

[176] Sure "En-Nahl", ajeti 105.

[177] "Raudhat El-Muttekin", Muhamed Takij El-Mexhlisij, vëll. 13, f. 7, botim: Kum, botues: Fondacioni i Kulturës Islame Haxh Muhammed Husejn Kushanpur, 1399 sipas kalendarit iranian.

2. Gënjeshtra, çelësi i hipokrizisë (nifakut)

Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: *"Shenjat e hipokritit janë tri: kur flet, gënjen; kur premton, e thyen premtimin; dhe kur i besohet diçka, tradhton besimin."*[178]

Në një transmetim të përmendur në Sahih Muslim thuhet gjithashtu: *"Edhe nëse agjëron, falet dhe pretendon se është mysliman."*[179]

Ai *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë gjithashtu: *"Kush i ka katër cilësi, është hipokrit i plotë, ndërsa kush ka njërën prej tyre, ka një cilësi të hipokrizisë derisa të heqë dorë prej saj: kur i besohet diçka, tradhton; kur flet, gënjen; kur bën marrëveshje, e thyen atë; dhe kur grindet, sillet në mënyrë të shëmtuar dhe të padrejtë."*[180]

Gjithashtu, është transmetuar:

"Gënjeshtra është një prej dyerve të hipokrizisë."[181]

[178] "Sahih El-Buharij", vëll. 1, Libri i Imanit, f. 14.

[179] "Sahih Muslim", vëll. 1, f. 56.

[180] "Sahih El-Buhari", vëll. 1, Libri i Imanit, f. 14.

[181] Kenzul-Ummal", i Ali El-Muttakij El-Hindij, vëll. 3, f. 621, hadithi nr. 8212.

Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: *"Gënjeshtra të çon drejt hipokrizisë."*[182]

3. Gënjeshtra si një nga format më të shëmtuara të padrejtësisë (zullumit)

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ إِذْ جَاءهُ ۚ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ۝ وَالَّذِي جَاء بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ۝ لَهُم مَّا يَشَاءُونَ عِندَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ﴾

"Kush është më zullumqar se ai që shpif ndaj Allahut dhe përgënjeshtron të vërtetën kur i vjen? A nuk është Xhehenemi vendbanim për jobesimtarët? Dhe ai që e sjell të vërtetën dhe e pranon atë, të tillët janë të devotshmit. Ata do të kenë gjithçka që dëshirojnë te Zoti i tyre. Ky është shpërblimi i bamirësve."[183]

4. Ndërprerja e udhëzimit

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾

[182] "Ujun El-Hikem ue El-Mauidh", f. 29.

[183] Sure "Ez-Zumer", ajetet 32–34.

"Allahu nuk udhëzon atë që është gënjeshtar dhe mohues."[184]

Gënjeshtra është fillimi i çdo devijimi dhe humbjeje, sepse, në çdo çështje, ajo bie ndesh me të vërtetën dhe realitetin. Prandaj, gënjeshtari është i privuar nga njohja e së vërtetës dhe e realitetit, qoftë në besim, në vepra, në fjalë apo në përgjithësi.

Kush është i tillë, privohet nga arritja e qëllimit të drejtë dhe mbetet vazhdimisht në devijim.[185]

5. Rënia e pozitës shoqërore

Gënjeshtra e ul pozitën shoqërore të njeriut, duke e bërë atë të përçmuar, të poshtëruar dhe të refuzuar nga njerëzit.

Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Fryti i gënjeshtrës është poshtërimi në këtë botë dhe ndëshkimi në Botën Tjetër."*[186]

Gjithashtu, ka thënë: "Gënjeshtari është i poshtëruar dhe i ulët."[187]

---

[184] Sureja "Ez-Zumer", ajeti 3.

[185] Hasan El-Mustafauij, "El-Tahkik fi Kelimatil-Kur'anil-Kerijm", vëll. 10, f. 34.

[186] "Ujunul-Hikem ue El-Mauidh", f. 209.

[187] "Ujunul-Hikem ue El-Mauidh", f. 39.

6. Sprovohet me harresën e gënjeshtrave të tij

Gënjeshtari sprovohet me harresën e gënjeshtrave të veta. Ai shpik gjëra që bien ndesh me njëra-tjetrën dhe më pas përfshihet në kundërthënie, të cilat e demaskojnë përpara njerëzve.

Transmetohet nga Ubej ibn Zurara se ka thënë: "*E kam dëgjuar Ebu Abdullahun, imam Xha'fer Sadikun (Paqja qoftë mbi të!), duke thënë: 'Një nga mënyrat me të cilat Allahu i ndihmon njerëzit kundër gënjeshtarëve është harresa.'*"[188]

7. E humb dinjitetin dhe hijeshinë

I Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "*Shakatë e shumta ia zbehin njeriut dinjitetin, të qeshurat e shumta ia dobësojnë besimin, ndërsa gënjeshtrat e shumta ia shuajnë nurin (dritën shpirtërore).*"[189]

8. E shkatërron imanin dhe ia humb shijen

Për këtë çështje janë përmendur hadithe më parë.

[188] "El-Kafij", i Muhammed ibn Jakub El-Kulejni, vëll. 2, kapitulli: el-kidhbu, f. 341, hadithi nr. 15.

[189] "El-Amali", i Muhamed ibn Ali Es-Saduk, f. 344.

9. Gënjeshtra si derë drejt të këqijave dhe papastërtive morale

Imam Hasan El-Askariu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Të gjitha papastërtitë (veset e këqija) janë vendosur në një shtëpi dhe çelësi i saj është gënjeshtra."*[190]

10. Çon në pakësimin e furnizimit (rizkut)

Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: *"Gënjeshtra e pakëson furnizimin (rizkun)."*[191]

11. Prishja e fesë

Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!),* ka thënë: *"Gënjeshtra e shumtë e prish fenë dhe e shton mëkatin."*[192]

12. Pendimi

Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!),* në porosinë drejtuar djalit të tij, imam Hasanit *(Paqja qoftë mbi të!),* ka thënë*: "Përfundimi i gënjeshtrës është pendimi (keqardhja)."*[193]

---

[190] "Biharul-Enuar", Muhamed Bakir El-Mexhlisi, vëll. 69, hadithi nr. 46.
[191] "Kenzul-Ummal", i Ali El-Muttakij El-Hindij, vëll. 3, f. 623, hadithi nr. 8220.
[192] "Ujunul-Hikem ue El-Meuidh", f. 389.
[193] "Biharul-Enuar", vëll. 74, f. 211.

13. Gënjeshtari si i vdekur

Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!),* ka thënë: "*Gënjeshtari dhe i vdekuri janë njësoj, sepse vlera e të gjallit ndaj të vdekurit qëndron te besimi që njerëzit kanë tek ai. Kur fjalës së tij nuk i besohet, atëherë jeta e tij konsiderohet e pavlerë."*[194]

14. Gënjeshtra sjell varfëri

Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: "*Zakoni i gënjeshtrës sjell varfëri."*[195]

[194] Mizanul-Hikmeh", Muhamed Rijshehri, vëll. 3, f. 2678.

[195] "Biharul-Enuar, Muhamed Bakir El-Mexhlisij, vëll. 69, f. 261, hadithi nr. 36.

MËSIMI I DHJETË

Llojet e gënjeshtrës

Temat e ligjëratës:

1. Gënjeshtra ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij.

2. Gënjeshtra ndaj njerëzve.

Hyrja e ligjëratës

Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: "Pas meje do të vijë një kohë në të cilën nuk do të ketë asgjë më të fshehur se e vërteta, asgjë më të dukshme se e pavërteta dhe asgjë më të përhapur se gënjeshtra ndaj Allahut të Madhëruar dhe të Dërguarit të Tij. Për njerëzit e asaj kohe nuk do të ketë mall më të pavlerë se Libri i Allahut, kur ai lexohet ashtu siç duhet të lexohet, dhe nuk do të ketë mall më të kërkuar e më të shtrenjtë se ai Libër, kur shtrembërohet dhe nxirret jashtë kuptimit të tij të vërtetë. Në mesin e njerëzve dhe nëpër vende nuk do të ketë asgjë

më të panjohur se e mira dhe asgjë më të njohur se e keqja…"[196]

Hyrje

Gënjeshtra është errësirë mbi errësirë dhe humnerë pas humnerash. Në to nuk futet askush, përveç atij që është i destinuar për shkatërrim.

Gënjeshtra mund të ndahet në këto lloje:

Së pari: Gënjeshtra ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij

Një nga format më të rënda të gënjeshtrës është shpallja si të lejuar e asaj që Allahu dhe i Dërguari i Tij e kanë ndaluar, ose shpallja si të ndaluar e asaj që Allahu dhe i Dërguari i Tij e kanë lejuar.

Po ashtu, në këtë kategori përfshihet edhe ai që, me vetëdije, i atribuon të Dërguarit të Allahut fjalë që ai nuk i ka thënë.

Allahu i Madhëruar thotë:

[196] "El-Kafij", i Muhamed ibn Jakub El-Kulejni, vëll. 8, f. 387, Fjalim i Prijësit të besimtarëve, imam Aliu (a.s.) në të cilin paralajmëron për kohën e ligë që do të vijë.

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ ۚ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾

"Kush është më zullumqar se ai që shpif gënjeshtra ndaj Allahut ose përgënjeshtron ajetet e Tij? Vërtet, zullumqarët nuk do të kenë sukses."[197]

Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: "Është shkatërruar ai që pretendon rrejshëm dhe ka dështuar ai që shpif."[198]

Gënjeshtra dhe shpifja janë të shëmtuara si nga këndvështrimi i arsyes, ashtu edhe nga ai i Sheriatit, qoftë kur shpifja drejtohet ndaj Allahut, të Dërguarit të Tij, imamëve apo kujtdo tjetër. Megjithatë, shkalla e shëmtisë së tyre, e cila lidhet me ndëshkimin në Botën Tjetër, ndryshon sipas rastit.

Prandaj, shpifja ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij nuk është e barabartë me shpifjen ndaj njerëzve, për sa i përket rëndësisë së mëkatit dhe ndëshkimit. Pikërisht për këtë arsye, në jurisprudencën islame, shpifja e qëllimshme ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij konsiderohet ndër veprat që e prishin agjërimin, ndërsa shpifjet e tjera nuk e prishin atë. Ndëshkimi i atyre që shpifin ndaj Allahut dhe të

[197] Sure "El-En'am", ajeti 21.

[198] "Nehxhul Belaga", f. 58, Fjalimi nr. 16, mbajtur pasi iu dha besëlidhja (bejati) në Medina, ku ai i njofton njerëzit për dijen e tij mbi atë që do të ndodhë në të ardhmen dhe i ndan ata në kategori të ndryshme.

Dërguarit të Tij është qëndrimi në shkallën më të ulët të Zjarrit në Botën Tjetër.

Sa i përket dallimit ndërmjet dy shprehjeve të Imam Aliut *(Paqja qoftë mbi të!)*, "*Është shkatërruar ai që pretendon*" dhe "*Ka dështuar ai që shpif*", ai qëndron në sa vijon: nëse një njeri i atribuon vetes cilësi ose merita që nuk i ka, kjo është ajo që nënkuptohet me shprehjen e parë dhe quhet pretendim i rremë ose pretendim për diçka që nuk e meriton.

Ndërsa, nëse ai i atribuon një tjetri diçka që nuk është e vërtetë për të, atëherë kjo është shpifje *(iftira)*, e cila përmendet në shprehjen e dytë.

Imami përdori shprehjen "*është shkatërruar*" për rastin e parë, sepse një pretendim i tillë e çon njeriun drejt shkatërrimit, duke e bërë të kapërcejë kufijtë e pozitës së tij reale dhe ta vendosë veten në një pozitë që nuk i takon.

Ndërsa për shpifësin përdori shprehjen "ka dështuar", sepse shpifja është një nga format më të rënda të gënjeshtrës dhe mund ta largojë njeriun nga rruga e besimit.[199]

Po ashtu, Prijësi i Besimtarëve, Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: "*Madje, edhe gjatë jetës së të Dërguarit të*

[199] "Miftah Es-Seade fi Sherh Nehxhul Belaga", i Muhamed Takij En-Nekauij El-Ka'inij El-Khorasanij, vëll. 4, f. 277.

Allahut u përhapën gënjeshtra të shpifura ndaj tij, derisa ai u ngrit për të mbajtur një fjalim dhe tha: 'Kush gënjen me vetëdije në emrin tim, le ta përgatisë vendin e tij në Zjarr.'"[200]

Së dyti: Gënjeshtra ndaj njerëzve

Gënjeshtra ndaj njerëzve mund të ndahet në dy kategori.

Kategoria e parë: Gënjeshtra që lidhet me nderin, pasurinë dhe jetën e njerëzve. Kjo kategori përfshin forma të ndryshme, ndër të cilat:

Betimi i rremë

Betimi i rremë është ai betim me të cilin njeriu pohon një të pavërtetë për një ngjarje të kaluar ose të tashme dhe, për ta përforcuar ose vërtetuar pohimin e tij, betohet në Allahun e Madhëruar. Për shembull, ai mund të thotë: "Pasha Allahun, atë ditë kam bërë këtë apo atë."

[200] "Nehxhul Belaga", f. 325, Fjalimi nr. 210, në përgjigje të një pyetësi rreth haditheve të shpikura dhe kundërthënieve në transmetimet që qarkullonin ndër njerëz.

Ky lloj betimi në hadithe quhet *"el-jemin el-gamus"* (اليمين الغموس), sepse e zhyt njeriun në mëkat, madje edhe në Zjarrin e Xhehennemit.

Ai quhet gjithashtu *"el-jemin el-haalika"* (اليمين الحالقة), domethënë betimi që "rruan" fenë e njeriut, ashtu siç brisku rruan qimet nga trupi. Me fjalë të tjera, ai ia shkatërron fenë atij që e bën.

Ky është një nga format më të shëmtuara dhe më të rrezikshme të gënjeshtrës, si dhe një nga mëkatet më të rënda. Ai përbën një shkelje të dyfishtë: nga njëra anë, është një guxim i madh ndaj Allahut të Madhëruar, pasi njeriu betohet rrejshëm në emrin e Tij; nga ana tjetër, është një padrejtësi e rëndë që u mohon njerëzve të drejtat dhe cenon dinjitetin e tyre.

Pikërisht për këtë arsye, hadithet e kanë dënuar ashpër betimin e rremë dhe kanë paralajmëruar kundër tij.

I Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "Ruhuni nga betimi i rremë, sepse ai i lë shtëpitë pa banorë *(i shkatërron dhe i zbraz ato)."*[201] *(Domethënë, i lë të shkreta dhe të braktisura.)*

[201] "El-Kafij", i Muhamed ibn Jakub El-Kulejni, vëll. 7, f. 436, Kapitulli: Betimi i rremë, hadithi nr. 3.

Po ashtu, Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: *"Kush bën një betim duke e ditur se po gënjen, ai i ka shpallur luftë Allahut të Madhëruar."*[202]

Dëshmia e rreme dhe fshehja e dëshmisë

Fjala *"ez-zur"* (الزور) në gjuhën arabe do të thotë ta paraqesësh një gjë ndryshe nga realiteti i saj. Në terminologjinë juridike islame, ajo nënkupton dhënien me vetëdije të një dëshmie të rreme ose shkeljen e betimit për të shtrembëruar të vërtetën. Kjo mund të bëhet me gojë ose me shkrim dhe synon të mashtrojë autoritetin gjyqësor, duke e devijuar një çështje nga rruga e drejtësisë.

Ndërsa, dëshmia e rreme (شهادة الزور) nënkupton të dëshmosh për diçka në kundërshtim me realitetin e saj. Fjala "zurun" nënkupton gënjeshtrën ose paraqitjen e një gjëje si të mirë, ndonëse ajo nuk është e tillë.

Ndërsa fjala e rreme (قول الزور) ka një kuptim më të gjerë. Ajo përfshin çdo fjalë të pavërtetë ose të ndaluar, si

[202] "El-Kafij", vëll. 7, f. 435, Kapitulli: Betimi i rremë, hadithi nr. 1.

gënjeshtra, përgojimi, shpifja, tallja dhe përqeshja, si dhe çdo lloj tjetër fjale të kotë e të padrejtë.

Dëshmia e rreme, ashtu si betimi i rremë, është një shkelje shumë e rëndë dhe një padrejtësi e hapur. Ajo çon në mohimin e të drejtave të njerëzve, grabitjen e pasurive të tyre dhe përhapjen e çrregullimit në shoqëri, duke ndihmuar kriminelët në mashtrimet, falsifikimet dhe shantazhet e tyre.

Për këtë arsye, Kur'ani i Shenjtë e ka përmendur ndalimin e fjalës së rreme krahas ndalimit të idhujtarisë, për të treguar se sa e shëmtuar dhe e rëndë është ajo.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ﴾

"Largohuni nga papastërtia e idhujve dhe largohuni nga fjala e rreme."[203]

Po ashtu, Allahu i Madhëruar, duke përshkruar cilësitë e robërve të të Gjithëmëshirshmit, thotë:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا﴾

[203] Sure "El-Haxh", ajeti 30.

"Ata janë që nuk japin dëshmi të rreme, dhe kur kalojnë pranë fjalëve ose veprave të kota, kalojnë me dinjitet."[204]

I Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "Dëshmitari i rremë ende pa e përfunduar dëshminë e tij para gjykatësit, e ka merituar vendin e tij në Zjarr. Po kështu edhe ai që e fsheh dëshminë."[205]

Thyerja e premtimit

Mbajtja e premtimit është një virtyt i lartë moral, me të cilin stolisen njerëzit e mençur dhe fisnikë. Allahu i Madhëruar e ka lavdëruar këtë cilësi në Librin e Tij Fisnik, duke thënë:

﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ ۚ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا﴾

"Dhe përmende në Libër Ismailin. Vërtet, ai ishte i vërtetë në premtimin e tij dhe ishte i dërguar e profet."[206]

Është transmetuar se Profeti Ismail *(Paqja qoftë mbi të!)* i kishte premtuar një njeriu se do ta priste në një vend të

[204] Sure "El-Furkan", ajeti 72.

[205] "El-Kafij", i Muhamed ibn Jakub El-Kulejni, vëll. 7, f. 383, Kapitulli: Ai që dëshmon e pastaj tërhiqet nga dëshmia e tij, hadithi nr. 3.

[206] Sure "Merjem", ajeti 54.

caktuar. Ai qëndroi aty duke e pritur për një vit të plotë, pa u larguar nga ai vend, vetëm për të përmbushur premtimin e tij.

Imam Xha'ferr Sadiku *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Premtimi që besimtari i jep vëllait të tij është si një zotim (nedhr), për të cilin nuk ka shlyerje (kefaret). Kush e thyen atë, nis të tregojë mosbindje ndaj Allahut dhe e ekspozon veten ndaj zemërimit të Tij."* Kjo është ajo që Allahu ka thënë:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آَمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ۝ كَبُرَ مَقْتًا عِندَ اللَّهِ أَن تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾

"O ju që besuat! Përse thoni atë që nuk e bëni? Është shumë e urryer tek Allahu që të thoni atë që nuk e bëni."[207] [208]

Gënjeshtra tallëse

Disa njerëz kënaqen duke trilluar gënjeshtra për të bërë humor në kurriz të të tjerëve dhe për t'i përqeshur ata. Kjo është një formë argëtimi e rrezikshme dhe e papërgjegjshme, që sjell urrejtje, armiqësi dhe mëkate.

[207] Sure "Es-Saff", ajetet 2–3

[208] "El-Kafij", vëll. 2, f. 358, Kapitulli: Transmetimi i gjërave kundër besimtarëve, hadithi nr. 1.

Imam Xha'ferr Sadiku *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: "Kush përhap një tregim për një besimtar me qëllim që ta turpërojë, t'ia shkatërrojë dinjitetin dhe ta ulë në sytë e njerëzve, Allahu e nxjerr atë nga mbrojtja (kujdesi) e Tij dhe e lë nën mbrojtjen e shejtanit, por as shejtani nuk e pranon atë."[209]

Gënjeshtra në shitblerje

Gënjeshtra në shitblerje shfaqet në forma të ndryshme. Ndër to janë fshehja nga shitësi e të metave të mallit, mashtrimi i blerësve përmes betimeve të rreme për ta bërë mallin më tërheqës dhe për ta shitur më lehtë, si dhe forma të tjera mashtrimi në tregti.

I Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "*Betimi i rremë e bën mallin të shitet, por ia zhduk fitimin dhe bereqetin.*"[210]

Po ashtu, Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "*Katër cilësi, nëse gjenden te një njeri, e bëjnë fitimin e tij të pastër dhe të bekuar: kur blen, nuk e nënçmon mallin; kur shet, nuk e lëvdon në mënyrë të tepruar mallin e tij; nuk mashtron dhe nuk i fsheh të*

[209] El-Kafi, nga Muhammed ibn Jakub el-Kulejni, vëll. 2, f. 363, Kapitulli: Thyerja e premtimit, hadithi nr. 1.

[210] "Musned Ahmed ibn Hanbel", vëll. 2, Musnedi i Ebu Hurejrës, f. 235.

metat e mallit; dhe gjatë gjithë procesit të shitblerjes nuk betohet."[211]

Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)*, thoshte: "*Ruhuni nga betimi, sepse ai e bën mallin të shitet, por ia zhduk bereqetin."*[212]

Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: "*O ju ndërmjetësues dhe tregtarë! Pakësoni betimet, sepse ato e bëjnë mallin të shitet, por e zhdukin fitimin."*[213]

Po ashtu, transmetohet se Ebu Abdullahu, imam Xha'ferr Sadiku (Paqja qoftë mbi të!), ka transmetuar se i Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "*Kush merret me shitblerje, le të ruhet nga pesë gjëra; përndryshe, të mos blejë e as të shesë: kamata (riba), betimi (i panevojshëm ose i rremë), fshehja e të metave të mallit, lavdërimi i tepruar i mallit kur shet dhe nënçmimi i tij kur blen."*[214]

---

[211] "El-Kafij", i Muhamed ibn Jakub El-Kulejni, vëll. 5, f. 153, Kapitulli: Etika e tregtisë, hadithi nr. 18.

[212] "El-Kafij", vëll. 5, f. 162, Kapitulli: Betimi në blerje dhe shitje, hadithi nr. 4.

[213] "El-Kafij", nga Muhamed ibn Jakub El-Kulejnij, vëll. 5, f. 162, Kapitulli: Betimi në blerje dhe shitje.

[214] "El-Kafij", vëll. 5, f. 151, Kapitulli: Etika e tregtisë, hadithi nr. 2.

Kategoria e dytë: Gënjeshtra ndaj njerëzve në çështje që nuk lidhen me nderin, pasurinë apo jetën e tyre. Kjo kategori përfshin disa forma, ndër të cilat:

1. Gënjeshtra përmes pretendimit të virtyteve ose cilësive që njeriu nuk i ka

I Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "*Kush pretendon diçka që nuk i takon, nuk është prej nesh. Le ta përgatisë vendin e tij në Zjarr."*[215]

2. Pretendimi i pozitave shkencore dhe fetare pa i merituar ato

Një nga format e gënjeshtrës është kur njeriu pretendon një pozitë shkencore, fetare ose shpirtërore, pa pasur dijen, virtytin dhe meritat që kërkon ajo pozitë.

Transmetohet se Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: "*Njerëzit ndahen në tri grupe: një grup që është ndriçuar me dritën tonë, një grup që jeton duke përfituar nëpërmjet nesh dhe një grup që është udhëzuar prej nesh dhe ka ndjekur urdhrin tonë. Ky i fundit është grupi më i vogël. Ata janë shiitët fisnikë, të urtët, dijetarët, juristët (fukahatë), të*

[215] "Sunen Ibn Maxhah", i Muhamed ibn Jezid El-Kazuinij, vëll. 2, Kapitulli: Ai që pretendon diçka që nuk i takon dhe polemizon për të, hadithi nr. 2319.

devotshmit dhe bujarët. Lum ata dhe sa i bukur është përfundimi i tyre!"[216]

Ky hadith tregon se titujt fetarë dhe shkencorë nuk fitohen përmes pretendimeve, por përmes dijes, devotshmërisë, ndjekjes së së vërtetës dhe përkushtimit ndaj udhëzimit të Allahut.

[216] "Kitab Sulejm ibn Kajs", nga Sulejm ibn Kajs El-Hilalij El-Kufij, f. 463, verifikuar nga Muhamed Bakir El-Ensarij Ez-Zenxhanij, botimi i parë, 1422 hixhri/1380 sipas kalendarit iranian, Fjala e Prijësit të besimtarëve (a.s.) drejtuar shiitëve të tij të veçantë në ditët e fundit të jetës së tij.

MËSIMI I NJËMBËDHJETË

Shkaqet e gënjeshtrës dhe trajtimi i saj

Temat e ligjëratës:

1. Shkaqet e gënjeshtrës.

2. Trajtimi i gënjeshtrës.

Hyrje

Është transmetuar se Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!),* ka thënë: *"Ruhuni nga gënjeshtra! Sepse çdo njeri që shpreson është kërkues, ndërsa çdo njeri që ka frikë largohet (nga ajo që i frikësohet)."*[217]

[217] "El-Kafij", nga Muhammed ibn Jakub el-Kulejni, vëll. 2, f. 343, Kapitulli: Gënjeshtra, hadithi nr. 21.

Rrezikshmëria dhe shëmtia e gënjeshtrës sipas këndvështrimit kur'anor

Para se të paraqesim disa ajete kur'anore që tregojnë rrezikshmërinë e gënjeshtrës, po sqarojmë fjalët e imam Aliut *(Paqja qoftë mbi të!),* i cili paralajmëroi kundër gënjeshtrës ndaj Allahut, të Dërguarit të Tij dhe njerëzve të tjerë, si edhe kundër pretendimit të besimit fetar pa vepruar sipas tij. Ai gjithashtu nxiti drejt sinqeritetit, duke theksuar se gënjeshtra bie ndesh me besimin *(imanin).*

Kjo sepse gënjeshtari nuk e kërkon shpërblimin e Allahut. E kush nuk e kërkon shpërblimin e Tij, nuk është shpresëplotë *(raxhin)*, sipas premisës së parë.

Po ashtu, ai nuk largohet nga ajo që sjell ndëshkimin. E kush nuk largohet nga ajo që sjell ndëshkimin, nuk është prej atyre që kanë frikë *(khaifun),* sipas premisës së dytë.

Ai tek i cili mungojnë shpresa dhe frika ndaj Allahut nuk është besimtar i vërtetë, siç është pranuar nga njerëzit e besimit dhe siç dëshmojnë edhe transmetimet. Allahu e di më së miri kuptimin e plotë të fjalëve të mikut të Tij *(imam Aliut).*[218]

218 "Sherh Usul El-Kafij", i Muhamed Salih El-Mazandaranij", vëll. 9, f. 408.

Allahu i Lartësuar thotë:

﴿قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾

“Thuaj: Me të vërtetë, ata që trillojnë gënjeshtra ndaj Allahut nuk do të kenë kurrë sukses.”[219]

Po ashtu, Allahu i Madhëruar thotë:

﴿انظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَفَىٰ بِهِ إِثْمًا مُّبِينًا﴾

“Shiko se si shpifin gënjeshtra ndaj Allahut! Kjo mjafton si një mëkat i qartë.”[220]

Dhe, gjithashtu, thotë:

﴿فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ﴾

“Largohuni nga papastërtia e idhujve dhe largohuni nga fjala e rreme (dëshmia e rreme).”[221]

Nga këto ajete nxjerrim mësimet e mëposhtme:

[219] Sure “Junus”, ajeti 69

[220] Sure “En-Nisa”, ajeti 50.

[221] Sure “El-Haxh”, ajeti 30.

Së pari: Gënjeshtari nuk korr nga gënjeshtra e tij veçse dështim dhe humbje. Kjo është domethënia e fjalëve të Allahut: "Nuk do të kenë sukses".

Së dyti: Gënjeshtra është një mëkat i madh *(ithmun mubijn*).

Fjala *"ithmun"* (إثم) në kuptimin gjuhësor, nënkupton ngadalësim ose vonesë. Thuhet, për shembull: "Devja është āthime", domethënë ecën ngadalë ose mbetet prapa.[222]

Prandaj, *ithm* dhe *āthām* përdoren për veprat që e pengojnë njeriun të arrijë shpërblimin e Allahut dhe e ngadalësojnë përparimin e tij në rrugën drejt Allahut të Madhëruar. Për këtë arsye, këta terma përdoren për disa prej mëkateve të mëdha, si pirja e alkoolit dhe gënjeshtra.

Së treti: Për shkak të shëmtisë së madhe të fjalës së rreme dhe dëshmisë së rreme, Allahu i Madhëruar e ka përmendur fjalën e rreme krahas adhurimit të idhujve, duke i ndaluar të dyja me të njëjtën urdhëresë*: "Largohuni…"*

Madje, urdhri "*largohuni*" (اجتنبوا) përsëritet për të dyja, gjë që tregon rëndësinë dhe seriozitetin e këtij ndalimi.

[222] Shih: "Mekajis El-Lugah", i Ibn Faris; "Misbahul-Lugah", i Ahmed ibn Muhamed El-Fejjumi; si dhe "El-Mufredat fi Garijbil-Kur'an", Er-Ragib El-Isfahani.

Shkaqet e gënjeshtrës

Gënjeshtra ka shkaqet dhe motivet e saj. Njeriu gënjen për një arsye ose për shkak të një shtyse të caktuar. Në studimet psikologjike janë përmendur disa shkaqe të gënjeshtrës, ndër të cilat:

1. Frika nga ndëshkimi

Ky është një nga motivet që e shtyjnë njeriun të gënjejë, nga frika se do të ndëshkohet. Ai mendon se, nëse thotë të vërtetën, nuk do t'u shpëtojë pasojave të veprës që ka kryer.

2. Presionet e shumta

Nganjëherë njeriu i drejtohet gënjeshtrës kur ndien se të thënët e së vërtetës do t'i sjellë vështirësi ose presione. Prandaj, ai përpiqet ta fshehë ose ta shtrembërojë të vërtetën.

3. Dobësia dhe paaftësia

Kur njeriu ndihet i dobët ose i paaftë, ai mund të shpikë justifikime dhe gënjeshtra. Për shembull, pretendon se nuk ka kohë të mjaftueshme, se nuk di ta kryejë një punë të caktuar ose shtiret sikur është i sëmurë apo i paaftë, duke përdorur pretekste të ndryshme.

4. Zilia dhe rivaliteti

Disa gënjeshtra lindin nga zilia dhe konkurrenca. Kur njeriu nuk i ka cilësitë e nevojshme për të pasur sukses ose nuk arrin të mbajë të njëjtin ritëm me të tjerët në konkurrencë, ai mund të ndiejë nevojën të përdorë gënjeshtrën dhe shtirjen për të mbuluar mangësitë e tij.

5. Tërheqja e vëmendjes

Kur dikush ndihet i harruar, i pavlerësuar ose mendon se nuk ka vend dhe rëndësi mes të tjerëve, ai mund të fillojë të flasë për gjëra që nuk kanë ndodhur në të vërtetë, duke i zbukuruar dhe ekzagjeruar ato, vetëm për të tërhequr vëmendjen dhe interesin e të tjerëve.

6. Mendjemadhësia dhe mburrja

Disa studime tregojnë se më shumë se 15% e rasteve të gënjeshtrës burojnë nga dëshira për t'u mburrur dhe për të ruajtur krenarinë ose egon personale.

7. Mbulimi i gabimeve

Kur njeriu bën një gabim ose një veprim të gabuar, ai mund të ketë frikë se do të përballet me poshtërim shoqëror, kritika ose qortime nga të tjerët. Për këtë arsye, ai i drejtohet gënjeshtrës për ta mbuluar gabimin e tij dhe për t'i shpëtuar talljes, përçmimit ose nënçmimit që mund të pësojë.

8. Shpresat dhe dëshirat

Nganjëherë gënjeshtrat e njeriut pasqyrojnë dëshirat dhe ëndrrat që ai mban në imagjinatën e tij. Ai flet për to sikur të ishin bërë realitet, edhe pse ato ekzistojnë vetëm në mendjen e tij.

9. Hakmarrja

Në disa raste, gënjeshtra përdoret si mjet hakmarrjeje ndaj të tjerëve.

Nëse i njohim këto dhe shkaqe të tjera të gënjeshtrës dhe arrijmë t'i trajtojmë ato, atëherë do të kuptojmë se, duke luftuar gënjeshtrën, në të vërtetë po trajtojmë dhjetëra sëmundje psikologjike dhe plagë shoqërore. Në këtë mënyrë, bëhet e qartë madhështia dhe vlera e sinqeritetit.

Më poshtë do të përmendim disa mënyra për trajtimin e dukurisë së gënjeshtrës, qofshin ato të lidhura me shkaqet e përmendura apo me shkaqe të tjera.

Trajtimi i gënjeshtrës

Së pari: Kërkimi i ndihmës nga Allahu i Madhëruar

Në një transmetim thuhet: "*Me të vërtetë, engjëlli ka një nxitje (frymëzim), ndërsa shejtani ka një nxitje. Nxitja e engjëllit është premtimi për të mirën dhe pohimi i së vërtetës. Kush e gjen këtë në*

veten e tij, le ta falënderojë Allahun. Ndërsa nxitja e shejtanit është premtimi për të keqen dhe përgënjeshtrimi i së vërtetës. Kush gjen diçka prej kësaj, le të kërkojë mbrojtje tek Allahu nga shejtani."[223]

Ky hadith na mëson se sinqeriteti dhe prirja drejt së vërtetës janë frymëzim hyjnor, ndërsa gënjeshtra dhe mohimi i së vërtetës burojnë nga vesveset e shejtanit. Prandaj, besimtari duhet ta lidhë zemrën e tij me Allahun dhe të kërkojë vazhdimisht mbrojtjen e Tij.

Së dyti: Të veprohet sipas porosive të Profetit dhe të Ehli Bejtit (paqja qoftë mbi ta!)

Profeti dhe Ehli Bejti *(paqja qoftë mbi ta!),* në shumë hadithe, porosisin që njeriu të kujdeset për të thënë gjithmonë të vërtetën dhe të shoqërohet me njerëz të sinqertë. Gjithashtu, ata paralajmërojnë kundër gënjeshtrës dhe gënjeshtarëve. Këto hadithe janë përmendur në mësimet e mëparshme.

Së treti: Njohja e vlerës së së vërtetës dhe e gjendjes së njerëzve të sinqertë, si dhe e shëmtisë së gënjeshtrës dhe e gjendjes së gënjeshtarëve

I Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: *"Më garantoni gjashtë gjëra nga vetja juaj dhe unë ju garantoj Xhennetin: thoni të*

[223] "Biharul-Enuar", i Muhamed Bakir El-Mexhlisij, vëll. 67, f. 50.

vërtetën kur flisni; përmbushni premtimin kur premtoni; përmbushni amanetin kur ju besohet; ruani dëlirësinë tuaj; ulni shikimet tuaja (nga ajo që është e ndaluar) dhe përmbajini duart tuaja (nga padrejtësia dhe dëmtimi i të tjerëve).”[224]

Së katërti: Njohja e shkaqeve të gënjeshtrës

Është e domosdoshme të trajtohen shkaqet që i shtyjnë njerëzit të gënjejnë, qofshin fëmijë apo të rritur. Zgjidhja nuk qëndron vetëm te ndëshkimi, por edhe te identifikimi i shkaqeve dhe trajtimi gradual i tyre.

Metodat e trajtimit ndryshojnë në varësi të moshës. Disa prej tyre janë:

1. Te fëmijët

Mund të përdoren këto metoda:

E para: Ushtrimi i vazhdueshëm për të thënë të vërtetën, duke përdorur tregime dhe rrëfime edukative që i tregojnë fëmijës dështimin e atij që zgjedh gënjeshtrën dhe suksesin e atij që mbështetet tek e vërteta dhe sinqeriteti.

E dyta: Përqendrimi i edukimit, veçanërisht, te historitë e profetëve, imamëve, dijetarëve dhe njerëzve të devotshëm, të cilët janë shembuj të sinqeritetit.

[224] “Kenzul-Feuaid”, i Ebul-Fet’h El-Karaxhekij, f. 184, botimet Gadijr, Biblioteka El-Mustafauij, Kum, botimi i dytë.

2. Forcimi i vetëbesimit te fëmija

a. Butësia dhe toleranca

Të zbatohet parimi i butësisë dhe i tolerancës në marrëdhëniet me fëmijët, duke i këshilluar dhe nxitur vazhdimisht që të thonë të vërtetën.

b. Këshillimi dhe paralajmërimi

Të përdoret metoda e nxitjes dhe e paralajmërimit, duke marrë parasysh natyrën e çdo rasti, pasi disa situata mund të kërkojnë edhe masa disiplinore me karakter edukativ.

3. Te adoleshentët

a. Edukimi i shëndoshë

Edukimi duhet të mbështetet në parimet dhe bazat e edukimit të drejtë islam, të cilat janë të shumta dhe nuk mund të shtjellohen në këtë mësim.

b. Shembulli i mirë

Kjo do të thotë që morali i mirë të përcillet përmes sjelljes pozitive dhe shembullit praktik.

Një nga argumentet që dëshmon rëndësinë e metodës së shembullit të mirë është fjala e Allahut të Madhëruar:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾

"Vërtet, ju e keni te i Dërguari i Allahut një shembull të shkëlqyer për këdo që shpreson në Allahun dhe në Ditën e Fundit dhe e përmend shumë Allahun."[225]

Ky ajet fisnik na paraqet modelin e parë dhe më të përsosur që duhet të ndjekim, e ai është i Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!).*

Po ashtu, një tjetër argument që dëshmon rëndësinë e kësaj metode është fjala e Allahut të Madhëruar:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ۝ كَبُرَ مَقْتًا عِندَ اللَّهِ أَن تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾

"O ju që besuat! Përse thoni atë që nuk e veproni? Është shumë e urryer tek Allahu që të thoni atë që nuk e bëni."[226]

Një nga urtësitë e këtij ndalimi është që njeriu të jetë shembull i mirë për të tjerët dhe të shmangë të qenët

[225] Sure "El-Ahzab", ajeti 21.

[226] Sure "Es-Saff", 2–3.

shembull i keq, duke mos lejuar që fjalët e tij të bien në kundërshtim me veprat e tij.

c. Shmangia e ndëshkimit

Ndëshkimi nuk duhet të merret si parim bazë i edukimit, por as nuk duhet të përjashtohet plotësisht. Qëllimi është ruajtja e ekuilibrit ndërmjet butësisë dhe masave korrigjuese, kur këto janë të nevojshme.

d. Zgjedhja e shoqërisë

Është e domosdoshme që prindërit t'i ndihmojnë fëmijët e tyre të zgjedhin shokë të mirë, si dhe t'i udhëzojnë në ndërtimin dhe ruajtjen e marrëdhënieve të shëndetshme me të tjerët.

4. Te të rriturit

Personi duhet të bindet se gënjeshtra është një nga veset e ulëta morale dhe një nga cilësitë e këqija që e çojnë njeriun drejt shkatërrimit dhe e largojnë nga rruga e drejtësisë dhe e devotshmërisë.

Njeriut që gënjen duhet t'i sqarohet se gënjeshtra nuk është mjet shpëtimi apo zgjidhje për situatat e vështira. Përkundrazi, në shumë raste, ajo vetëm sa i ndërlikon më tepër gjërat.

Po ashtu, duhet t'i shpjegohet se ekzistojnë mënyra të tjera që e bëjnë të panevojshme gënjeshtrën, siç është *teurija* (përdorimi i një shprehjeje me kuptim të dyfishtë), si dhe mënyra të ngjashme që përmenden nga juristët islamë. Megjithatë, është e domosdoshme të njihen rregullat dhe kufijtë e përdorimit të këtyre metodave, në mënyrë që njeriu të mos bjerë në gënjeshtër.

Së pesti: Shmangia e të folurit të tepërt

Është transmetuar se Prijësi i Besimtarëve, imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: *"Ai që flet shumë, gabon shumë; ai që gabon shumë, i pakësohet turpi; ai që i pakësohet turpi, i dobësohet devotshmëria; ai që i dobësohet devotshmëria, i vdes zemra; dhe ai që i vdes zemra, hyn në Zjarr."*[227]

Është transmetuar se imam Xha'ferr Sadiku *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Mos bëj shaka të tepërta, që të mos të shuhet drita (e shpirtit), dhe mos gënje, që të mos të humbasë shkëlqimi yt. Ruaju nga dy gjëra: mërzia dhe përtacia! Sepse, nëse mërzitesh, nuk do të kesh durim ndaj së vërtetës, ndërsa nëse përtacohesh, nuk do ta përmbushësh detyrimin tënd…"*[228]

Është transmetuar se Mesihu, Isai *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: *"Ai që ka shumë brenga, e sëmur trupin e tij; ai që ka moral të keq, e torturon vetveten; ai që flet shumë, i shtohen*

[227] Ibn Shu'betu El-Harranij, "Tuhaful-Uqul", f. 89.
[228] Shejh Saduk, "El-Emalij", f. 636, hadithi 853.

gabimet; ai që gënjen shumë, i humbet dinjiteti; dhe ai që grindet me njerëzit, i humbet burrëria."[229]

Lukmani *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Heshtja është urtësi, por pak njerëz e zbatojnë atë."*[230]

[229] Shejh Saduk, "El-Emalij", f. 636, hadithi 853.

[230] "El-Hakim En-Nisaburij, "El-Mustedrek", vëll. 2, f. 423.

MËSIMI I DYMBËDHJETË

E vërteta është një sistem i plotë shoqëror

Temat e ligjëratës:

1. Ajeti më gjithëpërfshirës në fushën e moralit.
2. Sjellja e butë, falja dhe mëshira, si dhe lidhja e tyre me të vërtetën.

Hyrja e ligjëratës

Transmetohet se Ebu Abdullahu, imam Xha'ferr Sadiku *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: "*Kush zotëron katër cilësi, e ka plotësuar imanin e tij. Edhe sikur të kishte mëkate nga maja e kokës deri te këmbët, ato nuk do t'ia pakësonin imanin.*" Më pas, ai tha: "*Këto katër cilësi janë: vërtetësia, përmbushja e amanetit, ndjenja e turpit dhe morali i mirë.*"[231]

[231] El-Kulejni, "El-Kafij", burim i mëparshëm, vëll. 2, f. 100, kapitulli "Morali i mirë", hadithi nr. 3.

Hyrje

Ashtu siç gënjeshtra është një nga fatkeqësitë më të rrezikshme shoqërore dhe ndikon në një sistem të gjerë vlerash, po ashtu edhe e vërteta është ndër vlerat më të mëdha në ndërtimin e shoqërisë. Në fakt, shoqëria njerëzore dhe ajo islame nuk mund të qëndrojnë e të funksionojnë pa sinqeritet.

Islami ka urdhëruar përvetësimin e shumë virtyteve shoqërore, si sjellja e butë, falja, mëshira…, dhe të gjitha këto bazohen mbi të vërtetën.

Ajeti më gjithëpërfshirës në moral

Transmetohet se imam Xha'ferr Sadiku *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: *"Allahu e urdhëroi të Dërguarin e Tij (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) që të pajisej me virtytet më të larta morale. Në Kur'an nuk ka asnjë ajet tjetër që i përmbledh virtytet morale më mirë se ky."* Më pas, ai lexoi fjalën e Allahut të Madhëruar:

﴿خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ﴾

"Merr faljen (nga njerëzit), **urdhëro për të mirën dhe shmangu nga injorantët."**[232] [233]

Ky ajet i shkurtër dhe përmbledhës paraqet një metodë gjithëpërfshirëse dhe universale në fushën e moralit dhe të marrëdhënieve shoqërore, aq sa në të mund të gjejmë të gjitha parimet pozitive dhe ndërtuese, si dhe virtytet njerëzore. Siç theksojnë disa komentues të Kur'anit, mrekullia e tij, e shprehur përmes përmbledhjes së fjalëve dhe gjerësisë së kuptimit, shfaqet në mënyrë të plotë pikërisht në këtë ajet.

Duhet theksuar se ky ajet, megjithëse i drejtohet vetë Profetit *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!),* përfshin të gjithë umetin, thirrësit dhe udhëheqësit.

Udhëzimet që përmban ajeti janë:

"Prano faljen", domethënë prano prej njerëzve atë që ata mund të bëjnë me lehtësi dhe pa vështirësi dhe mos u kërko atyre gjëra që u shkaktojnë vështirësi dhe rëndesë. Kjo shprehje mund të kuptohet edhe si një porosi për të pranuar faljen e mëkatarëve dhe për të mos u treguar i ashpër me ta.

---

[232] Sure "El-A'raf", ajeti 199.

[233] Shejh Tabersi, "Tefsir Xheuami'ul-Xhami'i", vëll. 1, f. 732, verifikim: Instituti i Botimit Islamik, botues: Instituti i Botimit Islamik pranë Shoqatës së Mësuesve të Qom-it të nderuar, 1418 hixhri, botimi i parë

"Dhe urdhëro për të mirën", domethënë urdhëro atë që njihet dhe pranohet si e mirë në moral dhe në vepra.

"Dhe shmangu nga injorantët", domethënë mos u përfshi në polemika me ta dhe mos iu kundërpërgjigj me të njëjtën sjellje.

Ky ajet përmbledh virtytet më të larta morale dhe e urdhëron Profetin t'i mishërojë ato.[234]

Të gjitha këto udhëzime të shenjta, të përmendura në këtë ajet fisnik, lidhen me virtytin e sinqeritetit, siç do të shpjegohet më poshtë.

Sjellja e butë, falja dhe mëshira, si dhe lidhja e tyre me të vërtetën

Në transmetime gjenden shumë porosi që tregojnë se si duhen ndërtuar marrëdhëniet ndërmjet njerëzve. Ndër to përmenden dashamirësia ndaj të tjerëve, butësia në sjellje, modestia, fjala e mirë, sjellja e butë e bashkëshortëve ndaj njëri-tjetrit, falja, durimi dhe virtyte të tjera të ngjashme.

Ndër këto transmetime përmendim:

Profeti Muhamed *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: "*Sjellja e butë me njerëzit*

[234] El-Fejd El-Kashanij, "El-Uafij", vëll. 4, f. 260.

është gjysma e imanit, ndërsa butësia ndaj tyre është gjysma e jetesës."[235]

Gjithashtu, ka thënë: *"Kreu i mendjes, pas besimit në Allahun, është sjellja e butë me njerëzit, përveç rasteve kur cenohet e drejta."*[236]

I Dërguari i Allahut *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* ka thënë: *"Janë tri cilësi, pa të cilat veprat e njeriut nuk janë të plota: devotshmëria (ruajtja nga mëkatet), e cila e ndalon nga kundërshtimi i Allahut; morali i mirë, përmes të cilit sillet me butësi ndaj njerëzve; dhe durimi, me të cilin i përgjigjet sjelljes së paditur të të padituri."*[237]

Transmetohet se Ebu Abdullahu, imam Xha'ferr Sadiku *(Paqja qoftë mbi të!)*, ka thënë: *"I Dërguari i Allahut (Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!) ka thënë: 'Zoti im më ka urdhëruar të sillem me butësi ndaj njerëzve, ashtu siç më ka urdhëruar të përmbush obligimet fetare..'"*[238]

Janë transmetuar shumë hadithe që nxisin për butësi (*er-rifk*), e cila nënkupton sjelljen e butë, dhembshurinë dhe

[235] El-Al'lametu El-Mexhlisij, "Biharul-Enuar", burim i mëparshëm, vëll. 74, f. 145, hadithi nr. 48.

[236] Po aty, hadithi nr. 48.

[237] Shejkh Kulejnij, "El-Kafij", burim i mëparshëm, vëll. 2, f. 116, kapitulli "Sjellja e butë me njerëzit", hadithi nr. 1.

[238] Shejkh Kulejni, "El-Kafij", burim i mëparshëm, vëll. 2, f. 117, hadithi nr. 4.

shmangien e dhunës dhe të ashpërsisë në fjalë e në vepra ndaj njerëzve, në çdo rrethanë, pavarësisht nëse ata sillen me edukatë apo jo.

Në një transmetim nga Ebu Xha'ferri, imam Muhamed El-Bakiri *(Paqja qoftë mbi të!)*, thuhet: *"Çdo gjë ka një kyç dhe kyçi i imanit është butësia."*[239]

Në këtë hadith, imani krahasohet me një gjë të çmuar që duhet ruajtur me kujdes, zemra me një thesar, ndërsa butësia me kyçin që e mbron atë. Kjo sepse butësia e ruan imanin nga humbja dhe e mbron nga ndikimet që mund ta cenojnë. Shejtani është vjedhësi i imanit. Kur hapet kyçi dhe largohet butësia, njeriu priret drejt ashpërsisë, fjalëve të këqija, dhunës, goditjeve dhe formave të ndryshme të sjelljes shkatërruese, të cilat mund të çojnë në dobësimin ose humbjen e imanit.

Allahu i Lartësuar thotë:

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللهِ لِنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لاَنفَضُّواْ مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾

"Për shkak të mëshirës së Allahut, ti (o Muhamed) **u solle butësisht me ta. Sikur të ishe i ashpër dhe zemërgur, ata**

[239] Po aty, vëll. 2, f. 118, kapitulli "Butësia", hadithi nr. 1.

do të largoheshin nga rreth teje. Prandaj fali ata, kërko falje për ta dhe këshillohu me ta në çështje. E kur të vendosësh (pas konsultimit), atëherë mbështetu tek Allahu. Vërtet, Allahu i do ata që mbështeten tek Ai."[240]

Vërtet, konsultimi (*esh-shura*) me njerëzit është një nga mjetet për të fituar zemrat e tyre, për t'i përfshirë në vendimmarrje së bashku me udhëheqësin, për t'i bashkuar rreth tij dhe për të parandaluar largimin e tyre prej tij.

Konsultimi i Profetit *(Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të dhe mbi familjen e tij!)* me njerëzit, megjithëse ai kishte njohuri për çështjet falë mësimit të Allahut, nuk ishte thjesht një veprim formal apo sipërfaqësor. Ai nuk bëhej vetëm për ndonjë dobi të supozuar, siç mund të mendohet, por vetë ajeti tregon qartë se: "Kur të vendosësh (فَإِذَا عَزَمْتَ)" vendimi i tij vinte pas konsultimit.

Transmetimet që nxisin për këtë çështje janë të shumta, madje mund të arrijnë deri në shkallën e transmetimit (*mutevatir*).[241]

Nëse e shqyrtojmë me kujdes ajetin, vërejmë se falja (*el-af'u*) përmendet përpara kërkimit të faljes nga Allahu për ta dhe përpara konsultimit me ta. Kjo për faktin se falja është

[240] Sure "Ali Imran", ajeti 159.

[241] Shejkh Naser Mekarim Shirazi, "Buhuth Fikhije Muhimmeh," f. 493, Kum, Nashr Xhavan, 1422 hixhri, botimi i parë.

një nga virtytet më të rëndësishme në marrëdhëniet shoqërore.

Falja është një nga cilësitë e Allahut të Lartësuar:

Ai është që i fshin mëkatet dhe i fal gabimet. Kjo cilësi është e afërt në kuptim me emrin *"El-Gafur"* (Falësi), por është më e gjerë dhe më e thellë se ai. Kjo sepse *el-gufran* (falja) nënkupton mbulimin (fshehjen) e mëkatit, ndërsa *el-af'u* nënkupton fshirjen dhe zhdukjen e tij. Fshirja e mëkatit është më e fuqishme se mbulimi i tij.

Mënyra se si njeriu duhet ta mishërojë këtë cilësi është e qartë: ai duhet ta falë këdo që i ka bërë padrejtësi, madje edhe t'i bëjë mirë, ashtu siç Allahu i Madhëruar u bën mirë në këtë botë mëkatarëve dhe jobesimtarëve, duke mos i ndëshkuar menjëherë. Përkundrazi, ndonjëherë Ai i fal duke i udhëzuar drejt pendimit dhe, kur ata pendohen, ua fshin mëkatet. Kjo sepse ai që pendohet për mëkatin është si ai që nuk ka bërë fare mëkat. Ky është kulmi i fshirjes së gabimit.[242]

Allahu i Lartësuar thotë:

[242] El-Gazali et-Tusi, Ebu Hamid Muhammed ibn Muhammed, El-Maksad el-Esnā fi Sherh Esma' Allah el-Husna, vëll. 1, f. 140, verifikim: Bassam Abdul-Vehab el-Xhabi, botues: El-Xhifân dhe El-Xhabi, Qipro, 1407 h. / 1987, botimi i pare.

﴿وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ﴾ ﴿الَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

"Nxitoni drejt faljes nga Zoti juaj dhe një Xheneti, gjerësia e të cilit është sa qiejt dhe toka; është përgatitur për të devotshmit. Ata që japin lëmoshë në mirëqenie dhe në vështirësi, që e përmbajnë zemërimin dhe i falin njerëzit. Allahu i do bamirësit."[243]

Ky ajet fisnik përmend disa nga cilësitë dalluese të të devotshmëve, të cilat, shkurtimisht, janë:

Nxitja drejt faljes:

Kur njeriu hyn në garën e jetës, nuk ka synim më të lartë dhe më të denjë për dinjitetin e tij sesa fitimi i faljes së Allahut dhe, më pas, i Xhennetit, gjerësia e të cilit është sa qiejt dhe toka.

***Falja** (el-magfiretu):*

Ajo nënkupton shërimin e plagës dhe zhdukjen e gjurmëve të saj. Nga ana e njeriut, kjo realizohet duke ndrequr dëmin që mëkati i ka shkaktuar shpirtit dhe duke e

[243] Sure "Ali Imran", ajetet 133–134.

ngritur atë drejt përsosmërisë shpirtërore. Ndërsa, sa i përket Zotit të botëve, Ai është "El-Gaffar":

﴿وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى﴾

"Dhe Unë jam vërtet Falës i madh për atë që pendohet, beson, bën vepra të mira dhe pastaj udhëzohet."[244]

***Shpenzimi** (el-infak):*

Shpenzimi nënkupton dhënien e pasurisë, me kusht që kjo dhënie të përmbushë një nevojë reale.

Ndonjëherë, në pamje të parë, ky shpenzim mund të duket sikur bëhet në rrugën e mirësisë, por në të vërtetë nuk plotëson asnjë nevojë dhe nuk sjell ndonjë dobi konkrete. Në këtë rast, ai që vepron kështu mund të përfshihet në radhët e atyre që, sipas shprehjes kur'anore, janë "humbës në veprat e tyre".

Përmbajtja e zemërimit:

Përmbajtja e zemërimit nënkupton të mos i nënshtrohesh emocioneve të çastit, por t'i japësh përparësi arsyes ndaj ndjenjave në të gjitha rrethanat.

[244] Sure "Taha", ajeti 82.

Megjithatë, zemërimi ndonjëherë mund të jetë edhe i mbështetur në një arsyetim të drejtë. Prandaj, Kur'ani i përshkruan besimtarët si:

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ﴾

"Muhamedi është i Dërguari i Allahut, dhe ata që janë me të janë të ashpër ndaj jobesimtarëve…"[245]

Në këtë rast, ashpërsia është një nga shfaqjet e zemërimit të drejtë.

Kur'ani nuk e dënon zemërimin e umetit ndaj atyre që e meritojnë atë, por kërkon që veprimet dhe qëndrimet e njeriut të mos burojnë nga zemërimi i pakontrolluar. Pra, përmbajtja e zemërimit nuk nënkupton heqjen dorë nga përdorimi i forcës në rastet kur ajo është e domosdoshme.

Falja e njerëzve:

Falja e gabimeve dhe e rrëshqitjeve të njerëzve është një nga cilësitë dalluese të atij që synon të jetojë në shoqëri dhe t'i ndihmojë ata që kanë gabuar të përmirësohen.

[245] Sure "El-Fet'h", ajeti 29.

Falja e gabimeve të njerëzve është pjesë e mirësisë (el-ihsan).[246]

Imam Aliu *(Paqja qoftë mbi të!)* ka thënë: "Kur të kesh pushtet mbi armikun tënd, bëje faljen e tij shprehje mirënjohjeje për fuqinë që ke fituar mbi të."[247]

Si përfundim, të gjitha cilësitë e përmendura më sipër, si sjellja e butë, falja, mëshira dhe toleranca, nxjerrin në pah një të vërtetë të qartë në marrëdhëniet ndërmjet njerëzve. Këto cilësi dhe të tjera të ngjashme me to janë ndër shfaqjet më të fuqishme të lidhjes me të vërtetën.

[246] Shih: Imam Khamenei, "Meshru'u fikrul islamij fil Kura'an", sesioni i parë: Imani, përkthim: Muhamed Ali Azerbesh, f. 42–43, përgatitur nga Sahba, botuar nga Shtëpia e Njohurive Islame, 2017, botimi i parë (me përpunim dhe përmbledhje).

[247] "Nehxhul Belaga", urtësi e imam Aliut (Paqja qoftë mbi të!), urtësia nr. 11, f. 470.

PËRMBAJTJA

HYRJE 5
MËSIMI I PARË 7
Vlera e të vërtetës 7
Hadithi hyrës 7
Vlera e të vërtetës në Kur'anin Famëlartë 10
MËSIMI I DYTË 21
Koncepti i të vërtetës dhe shenjat e njerëzve të vërtetë . 21
Ajeti hyrës 21
1. Koncepti i të vërtetës 22
Çfarë nënkuptohet me të vërtetën? 23
E vërteta dhe kuptimi i saj 23
2. Bukuria dhe vlera e të vërtetës 24
Nga hadithet mbi bukurinë dhe vlerën e të vërtetës .. 25
3. Shenjat e njerëzve të vërtetë 26
MËSIMI I TRETË 35
Gjuha e së vërtetës, pozita i së vërtetës dhe vendqëndrimi i së vërtetës 35

Hyrje e ligjëratës 35
Sistemi i plotë i së vërtetës 36
Gjuha e së vërtetës mund të jetë në dobinë ose në dëmin tënd 40
Shpjegimi i "Pozitë të vërtetë" (*kademu sidk*) 41
Qëndrueshmëria e besimtarit – *"Pozita e vërtetë"* 43
MËSIMI I KATËRT 48
Frytet e të vërtetës 48
Hyrja e ligjëratës 48
Frytet e së vërtetës 49
Së pari: Dimensioni fetar 49
Së dyti: Dimensioni i kësaj bote 56
MËSIMI I PESTË 62
Llojet e të vërtetës 62
Thënia hyrëse e ligjëratës: 62
Llojet e të vërtetës 62
E para: E vërteta me vetveten 63
Disa hapa për të arritur të vërtetën me vetveten 63
E dyta: Të qenit i vërtetë me Allahun 66
E treta: Të qenit i vërtetë me njerëzit 70
E katërta: Të qenit i vërtetë në gjendjet dhe në nijetet (*qëllimet*) 71

E pesta: E vërteta në fjalë 74
E gjashta: Sinqeriteti në fjalë 75
E shtata: E vërteta në vepra 75
MËSIMI I GJASHTË 78
Pozita e së vërtetës dhe e të vërtetëve në Kur'an 78
Hyrja e ligjëratës 78
Hyrje 79
Llojet e së vërtetës në Kur'an 79
Pozita e së vërtetës dhe e të vërtetëve në Kur'an 83
Shpjegimi i "Lisan es-sidk" (*gjuha e së vërtetës*) 89
Kush janë të vërtetët? 91
Përkufizimi i të vërtetëve 92
MËSIMI I SHTATË 95
E vërteta dhe fitorja 95
Hyrja e ligjëratës 95
Ndihma e Allahut dhe e të Dërguarit të Tij 96
E vërteta është një nga degët e xhihadit 100
Sistemi i së vërtetës në ndërtimin e fitores 101
Nijeti i vërtetë 101
Kauza e vërtetë 103
Udhëheqja e vërtetë 103
Bindja e vërtetë 104

MËSIMI I TETË 106
E vërteta dhe besimi 106
Hyrja e ligjëratës 106
Hyrje 107
Së pari: Shembuj të së vërtetës 108
E vërteta e Profetit të Allahut, Jusufit *(Paqja qoftë mbi të!)* 108
Përputhja e veprës me fjalën 109
I vërteti i vërtetë 111
Së dyti: Marrëdhënia ndërmjet të vërtetës dhe besimit 116
Lutja që besimtari duhet ta përsërisë vazhdimisht... 118
Së treti: Shenjat e të vërtetës 118
Një tjetër shenjë e të vërtetës 120
MËSIMI I NËNTË 122
Gënjeshtra – çelësi i së keqes 122
Hyrja e ligjëratës 122
Rrezikshmëria e gënjeshtrës për individin dhe shoqërinë 123
Më e keqja e të këqijave 124
Në këshillat e të Dërguarit të Allahut për Ebu Dherin 126
Pasojat e dëmshme të gënjeshtrës 127

MËSIMI I DHJETË 134
Llojet e gënjeshtrës 134
Hyrja e ligjëratës 134
Hyrje 135
Së pari: Gënjeshtra ndaj Allahut dhe të Dërguarit të Tij 135
Së dyti: Gënjeshtra ndaj njerëzve 138
Betimi i rremë 138
Dëshmia e rreme dhe fshehja e dëshmisë 140
Thyerja e premtimit 142
Gënjeshtra tallëse 143
Gënjeshtra në shitblerje 144
MËSIMI I NJËMBËDHJETË 148
Shkaqet e gënjeshtrës dhe trajtimi i saj 148
Hyrje 148
Rrezikshmëria dhe shëmtia e gënjeshtrës sipas këndvështrimit kur'anor 149
Shkaqet e gënjeshtrës 152
1. Frika nga ndëshkimi 152
2. Presionet e shumta 152
3. Dobësia dhe paaftësia 152
4. Zilia dhe rivaliteti 153

5. Tërheqja e vëmendjes 153
6. Mendjemadhësia dhe mburrja 153
7. Mbulimi i gabimeve 153
8. Shpresat dhe dëshirat 154
9. Hakmarrja 154
Trajtimi i gënjeshtrës 154
MËSIMI I DYMBËDHJETË 162
E vërteta është një sistem i plotë shoqëror 162
Hyrja e ligjëratës 162
Hyrje 163
Ajeti më gjithëpërfshirës në moral 163
Sjellja e butë, falja dhe mëshira, si dhe lidhja e tyre me të vërtetën 165
Falja është një nga cilësitë e Allahut të Lartësuar: 169
Nxitja drejt faljes: 170

إسم الكتاب: **كُن صادقاً**

االكاتب :**مركز المعارف للتأليف والتحقيق**

المترجم :**الحاج الشيخ ولنت (عباس) مريا**

التصحيح الادبي: **سونيلا كاظمي**

التصحيح اللغوى :**إسراء مريا**

الإخراج النهائي :**صريبه فزا**

الغلاف :**صريبه فزا**

الناشر: **موسسه قرآن**

تيرانا- البانيا -**2026**